

กบ
1,2
2527

กบ

1,2

2527

ศาลจังหวัดลพบุรีและศาลแขวงลพบุรี

๒๕ มีนาคม ๒๕๒๗

39

ที่ระลึก
 งานวันสถาปนา
 กระทรวงยุติธรรมครบรอบ ๙๒ ปี
 ของ
 ศาลจังหวัดลพบุรี
 และ
 ศาลแขวงลพบุรี
 วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๗

พระราชดำรัส

ใน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

“ศาลเป็นสถาบันอันสูงส่งและศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในบรรดาประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ผู้พิพากษาทุกท่านคงจะได้ระลึกถึงความสำคัญในหน้าที่ ที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นอย่างดีที่สุดอยู่แล้ว และในเวลาเดียวกันก็เป็นที่น่าหวังว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานของศาล จะได้ช่วยกันส่งเสริมให้ผู้พิพากษาได้มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนได้มีหลักประกัน และได้รับความคุ้มครองในสิทธิและเสรีภาพโดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน”

(ตัดตอนจากพระราชดำรัสเนื่องในพิธีเปิดอาคารที่ทำการ ศาลแพ่งและศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๐๖)

คำนำ

เดิมทีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่างๆ ในศาล ดูเป็นเรื่องลึกลับซับซ้อน มักจะรู้กันเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลโดยตรง ประชาชนภายนอกไม่มีโอกาสได้รู้หรือได้ศึกษา เมื่อมีคดีต้องขึ้นศาลหรือถูกเรียกมาเป็นพยานศาล ก็มักจะไม่เข้าใจ และปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยไม่ทราบว่าจะสอบถามจากบุคคลใด ในบางครั้งจึงถูกพวกทากินตามตึนโรง ตึนศาลฉวยโอกาสกล่าวอ้างหลอกลวง ทำให้ต้องเสียเงินทองโดยไม่จำเป็น ซึ่งเป็นการทำให้ศาลต้องเสียหายและเสื่อมเสียชื่อเสียงไปด้วย ปัญหาข้อนี้กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักและพยายามหาทางแก้ไขอยู่ตลอดมา และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้พยายามเผยแพร่กิจการของศาลให้ประชาชนได้ทราบมากยิ่งขึ้น และได้จัดตั้งโรงจำศาล ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำศาลทุกศาล เพื่อคอยให้คำแนะนำแก่ผู้มาติดต่อราชการ และช่วยเขียนคำร้อง คำขอต่างๆ เช่น คำร้องขอประกันตัว คำร้องขอรับหลักทรัพย์คืน ให้แก่ผู้มาติดต่อราชการศาล โดยผู้มาติดต่อไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทางศาลบริการให้ฟรี ดังนั้นในปัจจุบันหากประชาชนท่านใด มีปัญหาใด ๆ ที่ต้องติดต่อราชการกับทางศาล ก็ขอให้ท่านติดต่อสอบถามโดยตรงจากโรงจำศาลฝ่ายประชาสัมพันธ์ และเพื่อเป็นการทำความเข้าใจแก่ประชาชน หรือผู้ที่อาจมีราชการต้องติดต่อกับทางศาลให้มากยิ่งขึ้น ทางศาลจังหวัดลพบุรีและศาลแขวงลพบุรี จึงได้จัดพิมพ์หนังสือแนะนำความรู้เบื้องต้นในการดำเนินคดี และการปฏิบัติตนในศาลกับกฎหมายในบางเรื่อง รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจ ออกแจกจ่ายเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบพอเป็นสังเขป จะได้ปฏิบัติหรือแนะนำแก่ผู้เกี่ยวข้องได้ถูกต้อง หวังว่าหนังสือเล่มนี้คงให้ประโยชน์แก่ท่านได้ตามสมควร และเพื่อเป็นการเผยแพร่กิจการศาลไปสู่ประชาชน หากมีหน่วยราชการ ชุมชนหรือสถานศึกษาใดในจังหวัดลพบุรี มีความประสงค์จะให้ทางศาลจังหวัดลพบุรีหรือศาลแขวงลพบุรี ไปทำการชี้แจงหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการของศาลในเรื่องใดโดยเฉพาะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือมีความประสงค์จะมาดูการพิจารณาคดีของศาล ทางศาลจังหวัดลพบุรี และศาลแขวงลพบุรีก็ยินดีที่จะให้บริการแก่ท่านเสมอ

นายจำลอง สุขศิริ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดลพบุรี

นายเสวี ชุนทดนอม

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงลพบุรี

เลขทะเบียน.....	๒๓๔
เลขหมู่.....	คย ๑๒๓ ๒๕๒๕
วันเดือนปี.....	

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

สารบัญ

ที่ระลึก วันสถาปนากระทรวงยุติธรรม ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๗

	หน้า
ประวัติศาล	๑
ความรู้เบื้องต้นในการดำเนินคดี และการปฏิบัติตนในศาล	นายบุญชอบ แก้วสุวรรณ และ นายอดิศักดิ์ สุทธิโยธิน ๔
อัตราค่าธรรมเนียมศาล	๑๔
อัตราค่าสงฆ์หมาย	๑๖
ประมาณราคาหลักทรัพย์ในการประกันตัวผู้ต้องหาและจำเลยต่อศาล	๒๒
ข้อควรรู้เกี่ยวกับเช็ค	นายจำลอง สุขศิริ ๒๔
การดำเนินคดีในศาลแขวง	นายเสรี ขุนहनอม ๓๕
การบังคับคดีแพ่ง	นายหัสดี ไกรทองสุข ๔๒
อย่างไรจึงจะเป็นการพินัยผู้เยาว์	นายวิเชียร ควรรณาชัย ๕๓
การดำเนินคดีล้มละลาย	นายบุญสม เจริญจิตต์ ๕๗
หลักกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดและนิติกรรมสัญญา	นายธานีศ เกศวพิทักษ์ ๖๔
การเล่นแชร์ฟ้องร้องบังคับกันได้หรือไม่	นายพิทักษ์ คงจันทร์ ๗๕
ป้องกันตนเองและทรัพย์สินอย่างไรไม่ให้ผิดกฎหมาย	นายอริคม อินทุภูติ ๘๐
การวางทรัพย์ช่วยท่านได้เมื่อเจ้าหน้าที่บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้	นายประยงค์ จูขัง ๕๐
ทนายความมีส่วนช่วยเหลือประชาชนได้อย่างไร	นายวิบูลย์ นิธิธัญญรัตน์ ๕๔

	หน้า
อำนาจและหน้าที่ของอัยการที่ประชาชนควรรอบ นายอาทร สิชัยทกนาค	๕๖
การปล่อยชั่วคราวชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พ.ต.ท. วัสพล จัยสิน	๑๐๐
เรือนจำกับประชาชน นายสถาพร ศาตะสมิต	๑๐๔
รายนามผู้พิพากษาและข้าราชการตุลาการศาลจังหวัดลพบุรี	๑๑๑
รายนามผู้พิพากษาและข้าราชการตุลาการศาลแขวงลพบุรี	๑๑๓
รายนามพนักงานอัยการประจำจังหวัดลพบุรี	๑๑๔
รายนามทนายความจังหวัดลพบุรี	๑๑๕
บันทึกท้ายเล่ม	๑๑๖

ประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรีและศาลแขวงลพบุรี

ศาลจังหวัดลพบุรี เป็นศาลชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๓ (๒) (ข) ตั้งอยู่มุกถนนวิชาเยนทร์ติดกับถนนสุรสงคราม ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในเนื้อที่ประมาณ ๑๓ ไร่ ไกลหน่วยศิลปากรที่ ๑ (พระราชวังนารายณ์) และโบราณสถานบ้านพักวิชาเยนทร์อันเป็นพระราชฐานที่ประทับและที่พักอาศัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ศาลจังหวัดลพบุรีแรกเริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๗ โดยมีพระวรพจน์ วิจิฉัย (กระจำน แ่งสกา) เป็นผู้พิพากษาท่านแรก ครั้งนั้นตัวอาคารศาลเป็นตึกชั้นเดียวหลังคามุงกระเบื้อง จินลักษ์ก็ยี่หื่อนำเฮงหลงเป็นผู้ก่อสร้าง ใช้งบประมาณในการสร้าง ๒๑,๐๐๐ บาท มีห้องพิจารณาคดี ๒ ห้อง ห้องพักผู้พิพากษา ๑ ห้อง และห้องที่ทำการเสมียนพนักงานกับจำศาลอีก ๑ ห้อง รวมเป็น ๔ ห้อง ก็พอจะปฏิบัติหน้าที่ราชการกันไป ได้ ราวปี พ.ศ. ๒๔๘๔ สถานที่ราชการส่วนใหญ่ในจังหวัดลพบุรีรวมทั้งศาลากลาง สถานที่ตำรวจและเรือนจำย้ายที่ตั้งที่ทำการไปอยู่ที่ตำบลทะเลชุบศร (เมืองใหม่) อำเภอเมืองลพบุรี ห่างจากที่เดิม ซึ่งกลายเป็นเมืองเก่าไปแล้วประมาณ ๔ กิโลเมตร ทางกระทรวงยุติธรรมก็มีโครงการที่จะย้ายศาลจังหวัดลพบุรีไปอยู่ ตำบลทะเลชุบศร เช่นเดียวกัน แต่ติดขัดเรื่องงบประมาณการก่อสร้างอาคารศาลและบ้านพักบ้าง เรื่องแบบแปลนแผนผังที่จะทำการก่อสร้างบ้าง เรื่องจำนวนเนื้อที่ที่ได้รับอาจไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์บ้าง และท้ายที่สุดมีปัญหาว่าที่ดินที่จะดำเนินการก่อสร้างศาลใหม่เป็นที่ดินของกองทัพบก ซึ่งสงวนไว้เพื่อใช้ในราชการทหาร เมื่อทางกองทัพบกสอบถามยังกระทรวงยุติธรรมว่าจะขอเช่าหรือขออาศัย หากเกิน ๓๐ ปีแล้วจะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก่อนกระทรวงยุติธรรมจึงจะรับโครงการย้ายศาลจังหวัดลพบุรีไปสร้าง ณ ที่ใหม่โดยปริยาย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ทางราชการกระทรวงยุติธรรมได้เปิดศาลแขวงขึ้นในจังหวัดลพบุรีอีกศาลหนึ่งใช้ชื่อว่าศาลแขวงลพบุรี อาศัยอาคารที่ทำการศาลจังหวัดลพบุรีต่อเติม

ก่อสร้างอาคารไม้เพิ่มขึ้นเป็นที่ทำการของศาลแขวง ซึ่งก็นับว่าคับแคบพอสมควร ยิ่งปรากฏในเวลาต่อมาว่าคดีความของศาลทั้งสองเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ความจำเป็นที่จะต้องขยายสถานที่ปฏิบัติราชการจึงเกิดขึ้น กระทรวงยุติธรรมมิได้นิ่งนอนใจ ได้เพียรพยายามของบประมาณสร้างศาลและบ้านพักผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักรมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ สำหรับศาลจังหวัดและศาลแขวงลพบุรีเพิ่งได้รับอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ในวงเงิน ๒,๐๓๘,๐๐๐ บาท มีการประกวดราคารับเหมาก่อสร้าง บริษัท หริตวร จำกัด เป็นผู้ประมูลได้ บริษัทผู้รับเหมาทำการก่อสร้างศาล บ้านพักชั้นพิเศษ ๑ หลัง เสาธงหน้าศาล ถนนและลานคอนกรีตบริเวณหน้าศาล รั้วศาล ๒ ด้าน เดินสายไฟฟ้าและน้ำประปาทั่วบริเวณศาลและบ้านพัก เสร็จเรียบร้อยภายใน ๓๒๓ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ กลายเป็นที่ทำการและบ้านพักของศาลจังหวัดและศาลแขวงลพบุรีในปัจจุบัน

ศาลจังหวัดและศาลแขวงลพบุรีหลังใหม่เป็นอาคารตึก ๒ ชั้น กว้าง ๑๔.๔๐ เมตร ยาว ๖๖ เมตร ทำพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๐ ชั้นบนเป็นห้องพิจารณาของศาลจังหวัด ๖ ห้อง ห้องพักผู้พิพากษาศาลจังหวัด ๑ ห้อง ชั้นล่างเป็นห้องพิจารณาของศาลแขวงลพบุรี ๑ ห้อง ห้องพักผู้พิพากษาศาลแขวง ๑ ห้อง ส่วนที่เหลือนอกนั้นเป็นห้องปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ธุรการ ห้องเก็บสำนวน ห้องน้ำ ห้องพักทนายความ ห้องพักอัยการ ห้องเก็บพัสดุครุภัณฑ์และห้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยของทั้ง ๒ ศาล

ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองท้องที่ออกเป็น ๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอเมือง
๒. อำเภอท่าม่วง
๓. อำเภอบ้านหมี่
๔. อำเภอโคกสำโรง
๕. อำเภอชัยบาดาล
๖. อำเภอพัฒนานิคม
๗. กิ่งอำเภอสระโบสถ์
๘. กิ่งอำเภอท่าหลวง

ศาลจังหวัดลพบุรีมีเขตอำนาจตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลจังหวัด คือมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา และคดีล้มละลาย
ครอบคลุมเบ็ดเสร็จทุกเขตอำเภอและกิ่งอำเภอ เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงตาม
พระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา ๑๕ ซึ่งเกิดขึ้นในเขตท้องที่อำเภอเมือง อำเภอท่าเรือ
อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอโคกสำโรงก็ขึ้นกับศาลแขวงลพบุรี ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลแขวงลพบุรี พ.ศ. ๒๕๐๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมภายหลัง

(รวบรวมจากหนังสือคู่มือ เล่ม ๒ ปีที่ ๒๔ ฉบับเดือน มีนาคม—เมษายน ๒๕๒๗)

ความรู้เบื้องต้นในการดำเนินคดีและการปฏิบัติตนในศาล

โดยนายบุญชอบ แก้วสุวรรณ
รองศาลจังหวัดลพบุรีทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์
นายอดิศักดิ์ สุทธิโยธิน
รองศาลแขวงลพบุรี ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์

ท่านที่มาติดต่อราชการศาลอาจเข้ามาติดต่อเรื่องคดีภายในศาลได้หลายฐานะ ทั้ง
ในคดีแพ่งและคดีอาญา

- คดีแพ่ง ท่านอาจเข้ามาเป็นโจทก์ จำเลย หรือพยาน
- คดีอาญา ท่านอาจเข้ามาเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย พยาน หรือ
นายประกัน

เมื่อท่านได้เข้ามาติดต่อกับศาลในฐานะดังกล่าว ซึ่งท่านจะต้องปฏิบัติในการติดต่อกับศาลแตกต่างกันไป เพื่อประโยชน์แก่ตัวท่านเอง จึงขอให้คำแนะนำแก่ท่านในฐานะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่ง

— ยื่นคำฟ้อง

กฎหมายได้แยกประเภทคดีแพ่งไว้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. คดีมีข้อพิพาท โจทก์ต้องทำเป็นคำฟ้อง เช่น คดีฟ้องขับไล่ คดีละเมิด เป็นต้น หรือกล่าวง่าย ๆ ว่าคดีที่มีตัวจำเลยนั่นเอง

๒. คดีไม่มีข้อพิพาท โจทก์ต้องทำเป็นคำร้อง เช่น คดีขอเป็นผู้จัดการมรดก คดีขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ เป็นต้น

ในการยื่นฟ้องหรือคำร้องดังกล่าว โจทก์จะต้องเสียค่าธรรมเนียม ชั้นแรก คือ ค่าขึ้นศาลตามประเภทของคดีดังนี้

๑. คดีมีทุนทรัพย์ เช่น คดีละเมิด คดีฟ้องแบ่งทรัพย์สินกัน คดีขอถอนคืน การให้ โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลในอัตราร้อยละ ๒.๕๐ บาท ของจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้องมา แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒. คดีไม่มีทุนทรัพย์ เช่น คดีไม่มีข้อพิพาทดังกล่าว หรือคดีฟ้องขับไล่ โจทก์เสียค่าขึ้นศาล ๒๐๐ บาท

๓. คดีที่โจทก์ฟ้อง เป็นทั้งคดีมีทุนทรัพย์และไม่มีทุนทรัพย์รวมอยู่ด้วยกัน เช่น คดีฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายด้วย โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลตามข้อ ๑ หรือ ข้อ ๒ แล้วแต่ ว่าจำนวนไหนมากกว่ากัน

— ขั้นตอนรับคำฟ้องไว้แล้ว

๑. คดีมีข้อพิพาท โจทก์ต้องมานำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องส่งให้จำเลยเป็น รายบุคคล ทั้งนี้ โจทก์ต้องเสียค่าพาหนะและค่าบ่วยการแตกต่างกันไปแล้วแต่ความสะดวก และระยะทางในการไปส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลผู้ส่ง

๒. คดีไม่มีข้อพิพาท โจทก์ต้องมานำเจ้าพนักงานศาลเพื่อปิดประกาศสำเนา คำร้องและเสียค่าพาหนะและค่าบ่วยการเช่นเดียวกับข้อ ๑

— ขั้นตอนพิจารณา

โจทก์ควรมาศาลตามนัดทุกครั้ง เพื่อศาลจะได้ไต่ถามถึงตกลงกับจำเลยได้ ศาลจะ ต้องทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้เสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว

— ขั้นตอนพิพากษา

หากโจทก์ไม่พอใจในผลของคำพิพากษา โจทก์มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษา และหากไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ก็มีสิทธิยื่นฎีกาได้ภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เช่นกัน เว้นแต่คดีจะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ฎีกาตามกฎหมาย

— ขั้นตอนบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำพิพากษาคดีถึงที่สุดเป็นอย่างไรแล้ว คู่ความต้องปฏิบัติตาม

หากโจทก์ชนะคดี โจทก์มีสิทธิขอให้ศาลบังคับจำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ภายในกำหนด ๑๐ ปี นับแต่คดีถึงที่สุด

เมื่อท่านถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่ง

— ขั้นตอนรับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง

จำเลยมีหน้าที่ต้องยื่นคำให้การภายใน ๘ วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายและสำเนาคำฟ้องของโจทก์ ว่าจะให้การรับหรือปฏิเสธ

หากจำเลยเห็นว่าฟ้องโจทก์เป็นความจริง จำเลยก็ควรให้การรับ และขอให้ศาลทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ คดีได้เสร็จไปด้วยความรวดเร็ว ซึ่งจำเลยจะได้ไม่ต้องมาศาลอีกบ่อย ๆ อันเป็นการเสียทั้งเงินทองและเวลาในการทำมาหากินไปโดยเปล่าประโยชน์

— ขั้นตอนพิจารณา

จำเลยควรมาศาลตามนัดทุกครั้ง เพื่อให้ศาลได้มีโอกาสไต่ถามคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วเช่นกัน

— ขั้นตอนพิพากษา

หากจำเลยไม่พอใจในคำพิพากษาจำเลยมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ ฎีกาได้เช่นเดียวกับโจทก์ดังกล่าวข้างต้น

— ขั้นตอนบังคับคดี

เมื่อคดีถึงที่สุดหากจำเลยแพ้คดี โจทก์จำเลยควรปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล เพื่อแสดงว่าจำเลยเป็นผู้มีความเคารพต่อคำพิพากษาของศาล และกฎหมายของบ้านเมือง

เมื่อท่านเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

ผู้เสียหายได้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญามีสิทธิดังนี้

๑. ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เช่น ตำรวจ ไม่ว่ามีข้ออะไรหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด

๒. ฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลด้วยตนเอง หรือขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

ข้อสังเกตในการร้องทุกข์ของผู้เสียหายนั้น หากเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ยักยอก บุกรุก ทำให้เสียหายเป็นต้น กฎหมายบังคับให้ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์เสียภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันรู้ถึงการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด มิฉะนั้นจะฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลไม่ได้

เมื่อท่านเป็นผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาได้แก่บุคคลที่ถูกกล่าวหา หรือถูกร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล

อำนาจของพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหา

๑. คดีความผิดในอำนาจของศาลแขวง ได้แก่คดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการพนัน ความผิดฐานลักทรัพย์ ฐานทำร้ายร่างกายไม่ถึงสาหัส เป็นต้น

— ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ กฎหมายบังคับให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องต่อศาลด้วยวาจาโดยไม่ต้องมีการสอบสวน ซึ่งเท่ากับพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาอีกต่อไป

— กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ เพื่อความจำเป็นในการสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๗๒ ชั่วโมง นับแต่วันที่ถูกจับและหากการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นพนักงานสอบสวนต้องขอผิดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป มิฉะนั้นแล้วจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการ การผิดฟ้องทำได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๕ คราว

๒. ความผิดที่เกินอำนาจของศาลแขวง เพื่อความจำเป็นแก่การสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๗ วัน นับแต่วันถูกจับกุม แล้วต้องนำผู้ต้องหามาขอฝากขังต่อศาลต่อ ซึ่งศาลมีอำนาจอนุญาตให้ฝากขังได้

— มีกำหนด ๔๘ วัน ในกรณีความผิดมีโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึง ๑๐ ปี

— มีกำหนด ๘๔ วัน ในกรณีความผิดมีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป

อนึ่ง ระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือถูกขังอยู่ ผู้ต้องขังมีสิทธิขอประกันตัวได้

เมื่อท่านเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

ที่จะกล่าวถึงโจทก์ในคดีอาญานี้จะกล่าวเฉพาะคดีที่ราษฎรหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์เท่านั้น ไม่รวมถึงพนักงานอัยการเป็นโจทก์ด้วย

— **ยื่นฟ้อง**

โจทก์ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือพร้อมกับสำเนาคำฟ้องเท่าจำนวนของจำเลยยื่นต่อศาล โดยไม่ต้องเสียค่าค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น

— **ยื่นไต่สวนมูลฟ้อง และยื่นพิจารณา**

โจทก์ควรมาศาลด้วยตนเองทุกครั้งเพื่อศาลจะได้ไต่สวนให้คดีเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว

— **ยื่นพิจารณา**

หากโจทก์ไม่พอใจในผลของคำพิพากษา โจทก์มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้ภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษา และหากยังไม่พอใจผลของคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์อีกก็มีสิทธิยื่นฎีกาภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ เว้นแต่คดีจะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ ฎีกา ตามกฎหมาย

เมื่อทำนถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา

จำเลยในคดีอาญาได้แก่บุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาลในความผิดอาญา

— **ยื่นไต่สวนมูลฟ้อง** ก่อนศาลประทับรับฟ้อง จำเลยยังไม่ตกอยู่ในฐานะของจำเลย ดังนั้น จำเลยจะไปศาลหรือไม่ก็ได้ หากจำเลยไปศาลหรือแต่งตั้งทนายให้ไปศาล จำเลยหรือทนายมีสิทธิถามค้านพยานโจทก์ได้ แต่ไม่มีสิทธินำพยานจำเลยเข้าสืบ

— **เมื่อศาลประทับรับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาแล้ว** ศาลจะออกหมายเรียกจำเลยมาแก้คดีในกรณีคดีราษฎรเป็นโจทก์ ส่วนคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น โจทก์จะต้องนำตัวจำเลยมาศาลอยู่แล้ว

— **เมื่อจำเลยมาศาล** หากเป็นคดีที่จำเลยถูกฟ้องมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป หรือจำเลยอายุไม่เกิน ๑๗ ปี หากจำเลยไม่มีทนาย จำเลยมีสิทธิขอให้ศาลแต่งตั้งทนายให้โดยจำเลยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่ประการใด

— **ขั้นตอนต่อมา** ศาลจะได้อ่านอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และสอบถามคำให้การจำเลย ซึ่งจำเลยมีสิทธิจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะไม่ให้การอย่างไรก็ได้

ข้อเสนอแนะ ถ้าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์จริง จำเลยควรให้การรับสารภาพเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาแก้ศาล และอาจเป็นเหตุบรรเทาโทษที่ศาลจะใช้ดุลพินิจลดโทษให้แก่จำเลยได้

การขอให้ศาลรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษ

๑. ในคดีความผิด ซึ่งศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าปรากฏว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันสมควรปรานีแล้ว ศาลอาจรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษจำเลยก็ได้ อันเป็นผลดีแก่จำเลยที่จะไม่ต้องรับโทษจำคุก

๒. จำเลยที่ประสงค์จะขอให้ศาลรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษควรเตรียมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ ฯลฯ ที่มีอยู่มาให้พร้อมและยื่นต่อศาลเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล เช่น เรื่องอายุของจำเลยก็ควรมีสุดบัตรหรือสำเนาทะเบียนบ้าน หรือบัตรประชาชนมาแสดง ถ้าเป็นนักเรียนก็ควรมีใบรับรองจากโรงเรียน ถ้าเป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ก็ควรมีคำรับรองจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างหรือถ้าหากเป็นกรณีที่มีการชดเชยค่าเสียหาย จำเลยก็นำผู้เสียหายมาแถลงต่อศาลด้วย หากนำมาไม่ได้จริง ๆ ก็ควรมีบันทึกตกลงเรื่องค่าเสียหาย ซึ่งพนักงานสอบสวนทำไว้หรือให้พนักงานอัยการโจทก์รับรองว่าเป็นจริง

— ชั้นพิจารณาจำเลยต้องถูกศาลออกหมายขังไว้ในระหว่างพิจารณาแต่วันแต่จะมีประกันตัวไป อย่างไรก็ตามจำเลยจะต้องไปฟังการพิจารณาของศาลทุกนัดวันแต่จะเป็นกรณีเข้าข้อยกเว้นของกฎหมายที่จำเลยไม่ต้องไปฟังการพิจารณาก็ได้

— ชั้นพิพากษาหากจำเลยไม่พอใจในผลของคำพิพากษา จำเลยก็มีสิทธิยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในระยะเวลาเช่นเดียวกับโจทก์ข้างต้น

เมื่อท่านต้องไปศาลเพื่อเบิกความเป็นพยาน

ในกรณีที่ท่านเป็นผู้รู้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาโจทก์หรือจำเลยมีสิทธิอ้างตัวท่านเป็นพยานได้ พยานที่ถูกอ้างนี้เรียกโดยทั่วไปมีด้วยกัน ๒ ประเภท คือ

๑. พยานนำ หมายถึงบุคคลที่ถูกอ้างเป็นพยานเต็มใจที่จะมาเบิกความเป็นพยานให้แก่ผู้อ้าง และตกลงจะไปศาลตามนัดเอง

๒. พยานหมาย หมายถึงบุคคลที่ถูกอ้างเป็นพยาน แต่ผู้อ้างไม่อาจนำมาเบิกความได้ ต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกพยานประเภทนี้มาศาล

ข้อแนะนำในกรณีที่ท่านได้รับหมายเรียกให้ไปเบิกความเป็นพยานท่านต้องปฏิบัติดังนี้

๑. อ่านข้อความในหมายให้ละเอียดว่าให้ท่านไปที่ศาลไหน วัน เวลาอะไร ซึ่งท่านจะต้องไปศาลตามนัด มิฉะนั้นท่านอาจถูกศาลออกหมายจับ หรืออาจถูกดำเนินคดีฐานขัดขืนหมายของศาล

๒. เมื่อไปถึงศาลท่านควรเข้าห้องพิจารณาคดีให้ถูกต้องก่อนที่ศาลจะขึ้นพิจารณา

๓. ในการไปศาลท่านต้องแต่งกายให้สุภาพ เช่น ไม่พับแขนเสื้อ หรือปลดกระดุมเสื้อออกในลักษณะไม่สุภาพ ต้องให้ความเคารพต่อศาล

๔. ไม่ควรสูบบุหรี่ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือนั่งในลักษณะท่าทางไม่สุภาพในขณะที่ศาลออกนั่งพิจารณา

๕. ไม่นำอาวุธทุกชนิดเข้าไปในบริเวณศาล หรือสวมรองเท้าแตะ หรือเสฟของมีนเมาเข้าไปในห้องพิจารณาของศาล

๖. ก่อนเบิกความพยานต้องสาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณว่า จะเบิกความด้วยความสัตย์จริงเสียก่อน

ข้อควรคำนึง

ท่านต้องเบิกความด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา มิฉะนั้นท่านอาจถูกฟ้องในข้อหาเบิกความเท็จ และอาจได้รับโทษจำคุกก็ได้

นอกจากนี้ท่านอย่าลืมว่า การที่ศาลจะได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลได้ถูกต้องนั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากคำเบิกความของท่านนั่นเอง ฉะนั้นจึงขอให้ท่านได้เบิกความตามความสัตย์จริงเท่านั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่านก็มีส่วนให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายอยู่ด้วย

เมื่อท่านเบิกความเรียบร้อยแล้ว

— ในคดีแพ่ง หากท่านเป็นพยานหมาย ท่านมีสิทธิได้รับค่าพาหนะและค่าบ่วยการซึ่งศาลจะได้เป็นผู้สั่งให้ตามที่เห็นสมควรจากผู้ที่อ้างท่านมาศาล

— ในคดีอาญา หากท่านเป็นพยานของพนักงานอัยการโจทก์ ท่านมีสิทธิได้ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงจากพนักงานอัยการดังกล่าว ตามจำนวนค่าพาหนะในการไปและกลับของท่านที่แท้จริงและเบี้ยเลี้ยงไม่เกินวันละ ๑๐ บาท หากพยานมีความจำเป็นต้องพักแรมก็มีสิทธิได้รับค่าเช่าที่พักจากพนักงานอัยการอีกด้วย

เมื่อท่านต้องการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต่อศาล

— ผู้ต้องหาที่ถูกศาลขังอยู่ในระหว่างสอบสวน หรือจำเลยที่ถูกขังอยู่ในระหว่างพิจารณาสิทธิขอให้ศาลปล่อยชั่วคราวหรือขอประกันตัวต่อศาลได้

— การขอประกันตัวนี้มีอยู่ด้วยกัน ๓ กรณี คือ

๑. การประกันตัวด้วยบุคคล

๒. การประกันด้วยหลักทรัพย์ เช่น เงินสด ที่ดิน พันธบัตรรัฐบาลหรือสลากออมสิน เป็นต้น

๓. การประกันด้วยบุคคลและหลักทรัพย์

— ผู้ขอประกันต้องยื่นคำร้องต่อศาล และควรนำบุคคลกับหลักฐานดังต่อไปนี้มาในวันยื่นคำร้องด้วยคือ

๑ หลักทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น หากเป็นที่ดินควรนำหลักฐานการประเมินราคาที่ดินที่พนักงานที่ดินได้รับรองไว้แล้วมาด้วย ถ้าที่ดินอยู่นอกเขตจังหวัดลพบุรีต้องวางเงินสด ๑,๐๐๐ บาทด้วย เงินนี้เป็นค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีหากผิดสัญญาประกัน แต่ถ้าไม่ผิดสัญญาประกันทางศาลก็จะคืนให้

๒. หลักฐานเช่นบัตรประจำตัวประชาชน, บัตรข้าราชการ หรือใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เป็นต้น

๓. คู่สมรสของผู้ขอประกันเพื่อมาให้ความยินยอม

๔. กรณีที่หลักทรัพย์ตามข้อ ๑ มิใช่เป็นของผู้ขอประกันเอง ผู้ขอประกันต้องได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของที่แท้จริงพร้อมทั้งนำใบมอบอำนาจโดยมีคู่สมรสของเจ้าของหลักทรัพย์ดังกล่าวลงชื่อให้ความยินยอมมาด้วย ปกติในการยื่นประกันครั้งแรกควรให้เจ้าของหลักทรัพย์มาเองเพื่อศาลจะได้สอบถาม ทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาบุคคลอื่นเอาหลักทรัพย์ของเจ้าของหลักทรัพย์ไปเป็นหลักประกันโดยเจ้าของหลักทรัพย์ไม่อนุญาต

หลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ประกันหรือไม่ของศาล ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลายประการ เช่น ความร้ายแรงและโทษของความผิด ความเห็นของพนักงานสอบสวนหรือของพนักงานอัยการ ความเชื่อถือในตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น

ข้อสังเกต

ในการขอประกันดังกล่าว ผู้ขอ จำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายแต่ประการใด

— เมื่อศาลอนุญาตให้ประกันตัว ผู้ขอประกันจะต้องทำสัญญาประกันต่อศาลและต้องนำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามนัดทุกครั้ง มิฉะนั้นจะถูกศาลปรับตามสัญญาประกันที่ได้ทำไว้

— กำหนดเวลาที่ศาลอนุญาตให้ประกันตัว

๑. กรณีผู้ต้องหา โดยปกติเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังผู้ต้องหาไว้ตามที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ขอมา

๒. กรณีจำเลย โดยปกติจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือคดีถึงที่สุด

อนึ่ง สำหรับจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับสถานเดียว และไม่สามารถชำระค่าปรับให้ครบถ้วนได้ เมื่อมีเหตุผลอันสมควร เช่นค่าปรับมีจำนวนสูงมาก จำเลยมีกิจการที่สามารถหาเงินชำระค่าปรับจนครบได้ ศาลก็อาจให้โอกาสแก่จำเลยที่จะขอประกันตัวไปในระหว่างหาเงินมาชำระค่าปรับนี้ได้ด้วย

การขอลงหลักฐานประกันคืน

เมื่อคดีถึงที่สุด หรือศาลอนุญาตให้ถอนประกัน หรือสัญญาประกันสิ้นสุด โดยเหตุอื่น เช่น ศาลเพิกถอนสัญญาประกัน ศาลพิพากษาจำคุก หรือยกฟ้องจำเลย จำเลยตาย หรือศาลสั่งปรับนายประกันเพราะผิดสัญญา และมีการชำระค่าปรับแล้ว นายประกันย่อมขอรับหลักฐานประกันคืนจากศาลได้ โดยไม่ต้องเรียกค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น โดยให้ยื่นคำร้องพร้อมทั้งหลักฐาน ใบเสร็จรับหลักฐาน และบัตรประจำตัวนายประกัน ต่อเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ศาลจังหวัดลพบุรี เพื่อนำเสนอผู้พิพากษาสั่งคืนให้

คำเตือน

หากท่านมาติดต่อราชการศาลแล้วมีข้อขัดข้องในเรื่องใด ก็ให้ติดต่อสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำศาลได้ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่บริการให้ท่าน โดยท่านไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่นการเขียนคำร้องขอประกันตัว การเขียนคำร้องขอหลักทรัพย์คืนและเขียนคำร้องต่าง ๆ หากท่านสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์แล้วยังมีข้อสงสัยหรือไม่ได้รับความสะดวกประการใด ก็ให้สอบถามจากผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลได้ อย่าได้หลงเชื่อบุคคลใดที่เรียกร้องเงินทองจากท่านโดยแอบอ้างว่าจะติดต่อช่วยเหลือให้ท่านได้รับการประกันตัว หรือช่วยเหลือในการติดต่อวิ่งเต้นให้ท่านชนะคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของตัวท่านเองและป้องกันความเสียหายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

มาศาลมีปัญหา ปรึกษาปรึกษาประชาชน

อัตราค่าธรรมเนียมศาล

ค่าขึ้นศาล

๑. ค่าฟ้องโดยทั่วไปคิดจากทุนทรัพย์ที่ขึ้นศาล ในอัตราร้อยละ ๒.๕๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าฟ้องเกี่ยวกับคดีไม่มีทุนทรัพย์ทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท ๒๐๐ บาท
๓. ค่าฟ้องเกี่ยวกับคดีที่มีทุนทรัพย์ และไม่มีทุนทรัพย์รวมกันคิดค่าขึ้นศาลตามข้อ ๑ แต่ไม่เกินน้อยกว่า ๒๐๐ บาท

ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ

๑. ค่าคำร้องขอสืบพยานหลักฐานในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล ๔๐ บาท
๒. ค่าคำขอให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ ๑๐ บาท
๓. ค่าคำขออื่น ๆ ที่ต้องทำเป็นคำร้อง ๒๐ บาท
๔. ค่าแต่งทนาย ๒๐ บาท
๕. ค่าอ้างเอกสารเป็นพยาน ฉบับละ ๕ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐ บาท
๖. ค่าส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น ๔๐ บาท
๗. ค่าคัดสำเนาเอกสารต่าง ๆ โดยจำศาล หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้คัดให้ คิดร้อยละ ๒ บาท ต่อไปร้อยละ ๕๐ สตางค์ ค่ารับรองสำเนาเอกสาร ฉบับละ ๒๐ บาท
๘. ค่าคัดและรับรองสำเนาบัญชี ค่าฤชาธรรมเนียมที่จำศาลทำขึ้น ๑๕ บาท
๙. ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว ๑๕ บาท

ค่าสืบพยานนอกศาล

คิดค่าช่วยการให้ผู้พิพากษานายละ วันละ ๒๐๐ บาท ถ้าไม่จัดหาพยานมาให้ต้องชดใช้ค่าพยานที่เสียไปตามสมควร

ค่าป่วยการและค่าพาหนะพยานในคดีแพ่ง

ค่าป่วยการไม่เกินวันละ ๑๕๐ บาท กับค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร

ค่ารั้งวัดทำแผนที่

ค่าป่วยการวันละไม่น้อยกว่า ๕๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐ บาท กับค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักที่เสียไปด้วยตามสมควร

ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี

๑. ขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น ซึ่งทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด ร้อยละ ๕ ของจำนวนเงินที่ขายหรือจำหน่ายได้ ทั้งนี้ ต้องเสียค่าประกาศ และค่าใช้จ่ายต่างหาก
๒. จ่ายเงินที่ยึดหรืออายัดแก่เจ้าหนี้ ร้อยละ ๓ ครั้ง ของจำนวนเงินที่ยึดหรืออายัด
๓. เมื่อยึดทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ตัวเงิน แล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย ร้อยละ ๓ ครั้ง ของราคาทรัพย์สินที่ยึด
๔. เมื่อยึดหรืออายัดเงินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่น แล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย ร้อยละ ๑ ของจำนวนเงินที่ยึดหรืออายัด หรือราคาทรัพย์สินที่อายัด
๕. ขายโดยวิธีประมูลระหว่างคู่ความ ร้อยละ ๓ ของราคาประมูลสูงสุด

หมายเหตุ

การคำนวณราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด เพื่อเสียค่าธรรมเนียมตามหมายเลข ๓ และ ๔ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็นผู้กำหนด ถ้าไม่ตกลงกันให้คู่ความที่เกี่ยวข้องเสนอเรื่องต่อศาล

ค่าปรับในคดีอาญา

จำเลยที่ต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับ จะถูกกักขังแทนค่าปรับในอัตรา ๒๐ บาท ต่อหนึ่งวัน แต่ถ้าจำเลยถูกคุมขังมาก่อนศาลพิพากษา จะหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากจำนวนเงินค่าปรับให้ก่อนในอัตรา ๒๐ บาท ต่อ ๑ วัน

บัญชีอัตราค่าพาหนะค่าบริการส่งหมายศาลจังหวัดลพบุรี

อำเภอเมืองลพบุรี

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ	ค่าบริการ	หมายเหตุ
๑	กกโก	๑๓๐	บาท	การคำนวณติดตาม ระยะทางและความ สะดวกในการเดิน ทางประกอบ
๒	ไกร์ธนู	๑๕๐	บาท	
๓	เขาสามยอด	๑๐๐	บาท	
๔	เขาพระงาม	๑๐๐	บาท	
๕	โคกกระทิง	๑๕๐	บาท	
๖	โคกลำพาน	๑๕๐	บาท	
๗	โคกตูม	๑๕๐	บาท	
๘	วังราย	๑๕๐	บาท	
๙	ดอนโพธิ์	๒๐๐	บาท	
๑๐	ตะลุง	๑๕๐	บาท	
๑๑	ท่าศาลา	๑๐๐	บาท	
๑๒	ท่าแค	๑๐๐	บาท	
๑๓	ทะเลชุบศร	๘๐	บาท	
๑๔	ท้ายตลาด	๑๕๐	บาท	
๑๕	นิคมสร้างตนเอง	๑๕๐	บาท	
๑๖	ท่าหิน	๖๐	บาท	
๑๗	บางขันหมาก	๑๐๐	บาท	
๑๘	บ้านข่อย	๑๕๐	บาท	
๑๙	ป่าตาล	๑๐๐	บาท	
๒๐	พรหมมาستر	๑๐๐	บาท	
๒๑	โพธิ์ตรุ	๑๕๐	บาท	
๒๒	โพธิ์ไก่ตัน	๑๐๐	บาท	
๒๓	สี่คลอง	๒๐๐	บาท	

อำเภอบ้านหมี่

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ ค่าบริการ	หมายเหตุ
๑	บ้านหมี่	๑๐๐ บาท	
๒	เชียงงา	๑๓๐ บาท	
๓	โพนทอง	๑๓๐ บาท	
๔	หนองเมือง	๑๕๐ บาท	
๕	สนามแจง	๑๕๐ บาท	
๖	ไผ่ใหญ่	๒๕๐ บาท	
๗	บ้านทราย	๑๕๐ บาท	
๘	บ้านกล้วย	๑๕๐ บาท	
๙	ดงพลับ	๒๐๐ บาท	
๑๐	บ้านชี	๑๕๐ บาท	
๑๑	พุดา	๒๐๐ บาท	
๑๒	หินปัก	๑๕๐ บาท	
๑๓	บางพัง	๒๐๐ บาท	
๑๔	หนองทรายขาว	๑๕๐ บาท	
๑๕	บางกะพี้	๑๕๐ บาท	
๑๖	หนองเต่า	๑๕๐ บาท	
๑๗	หนองกระเบียน	๒๐๐ บาท	
๑๘	บางขาม	๒๐๐ บาท	
๑๙	ดอนดิ่ง	๒๕๐ บาท	
๒๐	ซอนม่วง	๒๕๐ บาท	
๒๑	มหาสอน	๒๐๐ บาท	
๒๒	สายห้วยแก้ว	๒๕๐ บาท	

อำเภอโคกสำโรง

ร.ท.	ตำบล	ค่าพาหนะ	ค่าป่วยการ	หมายเหตุ
๑	โคกสำโรง	๑๐๐	บาท	
๒	ถลุงเหล็ก	๑๓๐	บาท	
๓	วังจั่น	๑๕๐	บาท	
๔	ห้วยโป่ง	๑๕๐	บาท	
๕	ซอนสารเดช	๒๐๐	บาท	
๖	เพนียด	๑๕๐	บาท	
๗	คลองเกตุ	๑๕๐	บาท	
๘	เกาะแก้ว	๑๕๐	บาท	
๙	บ่อทอง	๒๐๐	บาท	
๑๐	สระแกรบ	๒๐๐	บาท	
๑๑	ซอนสมบูรณ์	๒๐๐	บาท	
๑๒	ดงมะรุ่ม	๒๐๐	บาท	
๑๓	ยางโพน	๒๐๐	บาท	
๑๔	โคกเจริญ	๒๕๐	บาท	
๑๕	หนองม่วง	๑๕๐	บาท	
๑๖	หลุมข้าว	๑๕๐	บาท	
๑๗	วังเพลิง	๒๐๐	บาท	
๑๘	ยางราก	๒๕๐	บาท	
๑๙	วังขนกว้าง	๑๐๐	บาท	
๒๐	ดงดินแดง	๒๕๐	บาท	
๒๑	หนองมะค่า	๒๕๐	บาท	

อำเภอขี้เหล็ก

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ	ค่าบริการ	หมายเหตุ
๑	ลำน้ำรายณ์	๒๐๐	บาท	
๒	ชัยบาดาล	๑๕๐	บาท	
๓	บัวชุม	๒๕๐	บาท	
๔	หนองยายโตะ	๒๕๐	บาท	
๕	มะกอกหวาน	๒๕๐	บาท	
๖	ชัยนารายณ์	๒๐๐	บาท	
๗	ม่วงค่อม	๑๕๐	บาท	
๘	ห้วยหิน	๑๕๐	บาท	
๙	บ้านใหม่สามัคคี	๒๐๐	บาท	
๑๐	ศิลาทิพย์	๒๕๐	บาท	
๑๑	นิคมลำน้ำรายณ์	๒๐๐	บาท	
๑๒	ท่าดินดำ	๒๕๐	บาท	
๑๓	ท่ามะนาว	๒๕๐	บาท	
๑๔	กุดตาเพชร	๓๐๐	บาท	
๑๕	ลำสนธิ	๓๐๐	บาท	
๑๖	หนองรี	๒๕๐	บาท	
๑๗	นาโสม	๒๕๐	บาท	
๑๘	เกาะวัง	๒๕๐	บาท	
๑๙	ชัยตะเคียน	๓๐๐	บาท	

อำเภอท่าม่วง

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ ค่าป่วยการ	หมายเหตุ
๑	ท่าม่วง	๑๐๐ บาท	
๒	บางคู้	๑๐๐ บาท	
๓	โพตลาดแก้ว	๑๐๐ บาท	
๔	บางงา	๑๕๐ บาท	
๕	ลาดศาลี	๒๐๐ บาท	
๖	บางลี	๒๐๐ บาท	
๗	โคกสลุด	๒๐๐ บาท	
๘	มูจลินท์	๒๐๐ บาท	
๙	เขาสมอคอน	๒๐๐ บาท	
๑๐	หัวสำโรง	๒๐๐ บาท	
๑๑	บ้านเบิก	๒๐๐ บาท	

อำเภอพัฒนานิคม

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ ค่าป่วยการ	หมายเหตุ
๑	พัฒนานิคม	๑๕๐ บาท	
๒	ช่องสาวิกา	๒๕๐ บาท	
๓	ซอนน้อย	๒๕๐ บาท	
๔	หนองบัว	๒๕๐ บาท	
๕	มะนาวหวาน	๒๕๐ บาท	
๖	โคกสลุง	๒๕๐ บาท	
๗	ดิลัง	๒๐๐ บาท	
๘	ห้วยขุนราม	๒๕๐ บาท	
๙	น้ำสุด	๒๕๐ บาท	

กิ่งอำเภอสระโบสถ์

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ ค่าบริการ	หมายเหตุ
๑	สระโบสถ์	๒๕๐ บาท	
๒	มหาโพธิ์	๓๐๐ บาท	
๓	ทุ่งท่าช้าง	๒๕๐ บาท	
๔	ห้วยใหญ่	๒๕๐ บาท	

กิ่งอำเภอท่าหลวง

ที่	ตำบล	ค่าพาหนะ ค่าบริการ	หมายเหตุ
๑	ท่าหลวง	๒๕๐ บาท	
๒	ชัยจำปา	๓๐๐ บาท	
๓	แก่งผักกูด	๓๐๐ บาท	
๔	หนองผักแว่น	๓๐๐ บาท	
๕	ทะเลวังวัด	๓๐๐ บาท	

ประมาณราคาหลักทรัพย์ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล

ความผิดเกี่ยวกับชีวิต

๑. ฆ่าผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๒๘๙)	๒๐๐,๐๐๐ — ๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. พยายามฆ่าผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๒๘๙, ๘๐)	๑๕๐,๐๐๐ — ๒๐๐,๐๐๐ บาท
๓. ฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๐)	๑๐๐,๐๐๐ — ๒๐๐,๐๐๐ บาท
๔. ทำให้คนตายโดยประมาท (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑)	๑๐๐,๐๐๐ — ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ความผิดเกี่ยวกับร่างกาย

๑. ทำร้ายผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕)	๒๐,๐๐๐ — ๕๐,๐๐๐ บาท
๒. ทำร้ายผู้อื่นจนรับอันตรายสาหัส (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๗, ๒๙๘)	๕๐,๐๐๐ — ๑๕๐,๐๐๐ บาท
๓. เข้าร่วมข่มขืนต่อสู้อย่างรุนแรง (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๙)	๒๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท
๔. ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๐)	๓๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖	๕๐,๐๐๐ — ๖๐,๐๐๐ บาท

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

๑. ลักทรัพย์ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๔-๓๓๕)	๕๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
๒. ชิงทรัพย์ กระชากทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๖-๓๓๘)	๖๐,๐๐๐ — ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๓. ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๙-๓๔๐)	๑๕๐,๐๐๐ — ๒๐๐,๐๐๐ บาท
๔. ฉ้อโกงทรัพย์ โกงเจ้าหนี้ ยักยอกทรัพย์ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑-๓๔๒)	๕๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
๕. รับของโจร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๗)	๕๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
๖. ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘, ๓๖๕)	๕๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	
๑. ข่มขืนกระทำชำเรา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๐-๒๗๗)	๘๐,๐๐๐ — ๑๕๐,๐๐๐ บาท
๒. อนาจาร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๘-๒๘๕)	๖๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน	
๑. ชกโจร (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๐)	๕๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน	
๑. วางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗)	๗๐,๐๐๐ — ๑๕๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติด	
มียาเสพติด (เฮโรอีน)	๕๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท
จำหน่ายยาเสพติด (เฮโรอีน)	๑๐๐,๐๐๐ — ๒๐๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้	๕๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน	๕๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน	๓๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร	๓๐,๐๐๐ — ๘๐,๐๐๐ บาท
ความผิดตามพระราชบัญญัติเชื้อก	๓๐,๐๐๐ — ๑๐๐,๐๐๐ บาท

หมายเหตุ ความผิดนอกจากนี้ ให้เทียบเคียงตามอัตราโทษ และความร้ายแรงกับความผิดข้างต้น

ข้อควรรู้เกี่ยวกับเช็ค

โดย นายจำลอง สุขศิริ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดชลบุรี

เรื่องของเช็คเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้าเป็นส่วนใหญ่ และก่อให้เกิดปัญหาในวงการค้าของประเทศไทยเรามาไม่น้อย ดังที่เรามักจะได้ยินข่าวอยู่เสมอว่าบุคคลนั้นบุคคลนั้นถูกฟ้องคดีเช็ค

เช็คคืออะไร

ก่อนอื่นจึงจะขอทำความเข้าใจก่อนว่า เช็คคืออะไร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๘๗ บัญญัติว่า “อันว่าเช็คคือหนังสือตราสาร ซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้สั่งจ่ายสั่งธนาคารให้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเมื่อทรงฉกให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งอันเรียกว่าผู้รับเงิน”

เช็คทั่ว ๆ ไปที่ธนาคารต่าง ๆ ออกแบบไว้ จะมีแบบพิมพ์ว่าให้จ่ายเงินแก่นาย ก. หรือนาย ข. หรือผู้ถือ หากท่านประสงค์จะให้ธนาคารจ่ายเงินสดแก่ผู้ใดโดยเฉพาะเจาะจง ไม่ประสงค์จะให้บุคคลอื่นไปรับเงิน ท่านก็ระบุชื่อของผู้ที่ท่านประสงค์จะให้ธนาคารจ่ายเงินไว้ในช่องจ่ายเงินแก่...และขีดฆ่าข้อความว่าหรือผู้ถือตอนท้ายทิ้งเสีย เช็คที่ท่านกระทำดังกล่าวมานี้เรียกว่าเช็คระบุชื่อ หากไม่ขีดฆ่าข้อความว่าหรือผู้ถือออกแล้ว เช็คฉบับนั้นจะมีสภาพเป็นเช็คผู้ถือ ซึ่งใครก็ตามที่ถือเช็คฉบับนั้น ก็มีสิทธินำเช็คฉบับนั้นไปขอเบิกเงินสดจากธนาคารตามเช็คได้

เช็คขีดคร่อมคืออะไร

เช็คขีดคร่อม คือ เช็คที่ผู้สั่งจ่ายขีดเส้นคู่ขีดขวางไว้ด้านหน้าเช็ค

ผลของการขีดคร่อมเช็คมีอย่างไร

การขีดคร่อมเช็คมีผลทำให้เช็คฉบับนั้นนำไปเบิกเงินสดจากธนาคารไม่ได้ เพราะกฎหมายบังคับว่าสำหรับเช็คขีดคร่อมนั้น จะใช้เงินตามเช็คได้แต่เฉพาะให้แก่ธนาคารเท่านั้น ผลก็คือผู้ทรงเช็คจะต้องนำเช็คขีดคร่อมนั้นไปเข้าบัญชีก่อนแล้ว จึงจะเบิกเงินออกมาได้

ประโยชน์ของการขีดคร่อมเช็คก็คือ ในกรณีที่เช็คสูญหาย หรือถูกคนร้ายลักไป ผู้สั่งจ่ายเช็คยังสามารถติดตามไล่เบี้ยเอาเงินคืนจากผู้เบิกเงินไปโดยไม่มีสิทธิได้ และบางกรณีก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการนำสืบถึงการชำระหนี้ได้ด้วย

สั่งจ่ายเช็คอย่างไรจึงจะมีความผิด

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓ ระบุว่า ผู้ใด

๑. ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค
๒. ออกเช็คโดยในขณะที่ยังไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้
๓. ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชี อันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ยังออกเช็คนั้น
๔. ถอนเงินทั้งหมด หรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คนั้นได้ หรือ
๕. ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้น โดยเจตนาทุจริต

ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

จ่ายเช็คแล้ว ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเสมอไปหรือไม่

การที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็ค อันจะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะต้องได้ความว่า ผู้สั่งจ่ายเช็ค (ผู้ออกเช็ค) มีหนี้ต่อบุคคลอื่นอยู่แล้วจ่าย

เช็คนั้นให้ไป เพื่อเป็นการชำระหนี้ นั้น ถ้าหากปรากฏว่าหนี้ดังกล่าวไม่มี ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุใด ๆ เช่น สั่งซื้อสินค้าแล้วจ่ายเช็คชำระหนี้ ผู้ขายไม่ยอมส่งสินค้าให้ ผู้ซื้อบอกเลิกสัญญาแล้ว ดังนั้นผู้ขายจะนำเช็คไปเบิกเงิน แต่ผู้ซื้อสั่งห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็ค ผู้ซื้อก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค หรือในกรณีเล่นการพนันกันแล้วชำระหนี้การพนันด้วยเช็ค ดังนั้นแม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ผู้สั่งจ่ายเช็คก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะหนี้สินในวงการพนันไม่เป็นหนี้ตามกฎหมายที่จะฟ้องร้องบังคับกันได้

ถ้าออกเช็คให้เป็นการประกันหนี้ ไม่มีเจตนาชำระหนี้ด้วยเช็คนั้น แม้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ก็ไม่มีความผิด เช่น ตกลงซื้อรถยนต์กันจะนำเงินมาชำระวันที่ ๑๐ เดือนหน้า แต่ผู้ขายเกรงผู้ซื้อจะไม่นำเงินมาชำระ จึงให้เขียนเช็คไว้เป็นการประกันการชำระเงิน ดังนั้นผู้ซื้อและผู้ขายไม่ได้มีเจตนาจะชำระค่าซื้อรถยนต์ด้วยเช็ค ผู้ขายต้องการให้ผู้ซื้อนำเงินมาชำระ แต่ให้เขียนเช็คให้ไว้ เพื่อเป็นการประกันการชำระเงินของผู้ซื้อเท่านั้น กรณีเช่นนี้หากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ผู้ซื้อก็ไม่มี ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค แต่ผู้ขายอาจฟ้องเรียกร้องให้ผู้ซื้อชำระเงินตามเช็คในคดีแพ่งได้

ข้อสังเกต เช็ครายได้ผู้ออกเช็คไม่ได้ลงวันที่ออกเช็ค ถือได้ว่าไม่มีวันที่ผู้ออกเช็คกระทำผิด แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๙๑๐, ๙๔๙ จะให้สิทธิผู้ทรงจดวันที่ถูกต้องลงไว้ กฎหมายเพียงแต่ให้เช็คฉบับนั้นเป็นเช็คที่มีรายการสมบูรณ์ตามกฎหมาย ฟ้องร้องบังคับคดีในทางแพ่งเท่านั้น หากมีผลที่จะลงโทษผู้ออกเช็คในทางอาญา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๔๙๗ มาตรา ๓ (๑) (๒) ไม่

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คที่นำไปให้ธนาคารจ่ายเงินแล้ว ท่านอาจจะแจ้งให้ผู้ออกเช็คทราบก่อนว่า เช็คเรียกเก็บเงินไม่ได้ ขอให้เขานำเงินมาชำระ และในกรณีเช่นนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา ๕ วรรคสุดท้าย

ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙๖ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๓ ได้นำเงินตามเช็คไปชำระแก่ผู้ทรงเช็ค หรือแก่ธนาคาร เพื่อจ่ายเงินตามเช็คภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ผู้ทรงเช็คได้บอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คได้ทราบ ว่าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน ให้คดีเป็นอันเลิกกันตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” ตามบทบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า หากผู้สั่งจ่ายทราบเรื่องธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินนำเงินตามเช็คไปชำระให้ผู้ทรงเช็ค หรือแก่ธนาคารตามเช็คเสียภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ผู้ทรงเช็คได้บอกกล่าวให้ทราบว่าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน คดีอาญาก็เป็นอันระงับสิ้นไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีเช่นนี้หากธนาคารไม่ได้บอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คได้รับทราบว่าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็ค กรณีก็ไม่อาจเริ่มนับระยะเวลาตามมาตรา ๕ ได้ (ฎีกาที่ ๑๐๙๖/๒๕๐๗)

ในกรณีที่ผู้ออกเช็คเพิกเฉยไม่นำเงินมาชำระ ท่านมีวิธีดำเนินการคดีกับผู้ออกเช็คได้สองทางคือ ทางหนึ่งมอบคดีให้ทนายความฟ้องร้อง โดยท่านเป็นโจทก์ฟ้องเอง

ข้อสังเกต ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ความผิดเกี่ยวกับเช็คเกิดเป็นความผิดสำเร็จขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค โดยเหตุนี้สถานที่ตั้งของธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงเป็นสถานที่ที่ความผิดเกิดขึ้น คดีความผิดเกี่ยวกับเช็คจึงต้องฟ้องต่อศาลที่ธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตั้งอยู่ เช่น ธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค คือ ธนาคารกรุงเทพจำกัด สาขาฉะเชิงเทรา ก็ต้องฟ้อง ผู้สั่งจ่ายเช็คเป็นจำเลยที่ศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา

อีกทางหนึ่ง ท่านอาจจะไปร้องทุกข์ให้ตำรวจสอบสวนดำเนินคดี และให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องร้องแทนก็ได้ ในกรณีที่ท่านจะฟ้องเอง หรือมอบคดีให้ทนายฟ้องร้อง โดยไม่แจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ท่านจะต้องฟ้องร้องต่อศาลภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด คือ นับแต่วันที่ทราบเรื่องธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และรู้ตัวผู้สั่งจ่ายเช็ค (ผู้ออกเช็ค) แต่ถ้าหากท่านไปร้องทุกข์ต่อตำรวจไว้แล้วภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ท่าน

ก็สามารถจะฟ้องร้องผู้ออกเช็คได้ภายใน ๕ ปี นับแต่วันกระทำความผิด (วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค)

ข้อสังเกต ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นความผิดในทางอาญาอย่างหนึ่ง ความผิดตามกฎหมายดังกล่าว จึงอาจอยู่ในอำนาจของศาลทหาร ในเมื่อจำเลยเป็นทหารประจำการ จำเลยจึงเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ดังนั้นจึงต้องฟ้องจำเลยยังศาลทหาร (สังกัดกระทรวงกลาโหม) หากโจทก์นำคดีมาฟ้องยังศาลพลเรือน ศาลพลเรือนก็ไม่รับฟ้อง (ฎีกาที่ ๗๘๔/๒๕๒๕)

หากท่านหลงลืมหรือมิได้ไปร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนดังกล่าวแล้วข้างต้น และท่านก็ไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลไว้ภายใน ๓ เดือนด้วย สิทธิในการฟ้องร้องผู้ออกเช็ค ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คก็หมดไป แต่ท่านยังมีโอกาสจะได้เงินตามเช็ค โดยการฟ้องร้องผู้ออกเช็คต่อศาลเป็นคดีแพ่ง ภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่ลงในเช็ค

การร้องทุกข์จะร้องทุกข์ที่ใด

หากท่านไม่ว่าง หรือยังขัดข้องที่จะฟ้องร้องผู้ออกเช็คภายใน ๓ เดือนนับแต่วันธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ท่านต้องร้องทุกข์ต่อตำรวจท้องที่ใดก็ได้ใกล้บ้านท่าน ตำรวจจะปฏิเสธโดยเกลี้ยให้ท่านไปร้องทุกข์ที่โรงพักท้องที่ธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คตั้งอยู่ไม่ได้เพราะตามกฎหมายให้สิทธิท่านที่จะร้องทุกข์โรงพักไหนก็ได้ (ฎีกาที่ ๒๔๗๔/๒๕๑๖) อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนที่ไม่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้น มักจะปฏิเสธไม่ยอมรับคำร้องทุกข์ไว้ดำเนินคดี ผู้เสียหายจึงควรจะร้องทุกข์ต่อตำรวจเจ้าของท้องที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คตั้งอยู่

ร้องทุกข์อย่างไร จึงจะเป็นการร้องทุกข์ตามกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๗) บัญญัติว่า “คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่า

มีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้น ได้กล่าวโดยเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษด้วย หากเพียงแจ้งความไว้โดยมิได้มีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ เช่น แจ้งไว้เพื่อให้คดีขาดอายุความเช่นนั้น ตามกฎหมายไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ (ฎีกาที่ ๔๘๕/๒๕๑๔)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น จึงจะมีสิทธิร้องทุกข์ จึงมีข้อควรสังเกตว่าในกรณีที่มีการชำระหนี้ด้วยเช็คฉบับนั้น ต่อๆ กันมาเป็นทอดๆ ผู้รับโอนคนต่อๆ มาจนถึงผู้รับโอนคนสุดท้าย ในกรณีเช่นนี้ตามกฎหมายถือว่าผู้รับโอนเช็คคนสุดท้ายเป็นผู้ทรงเช็ค และถือว่าผู้รับโอนสุดท้ายที่นำเช็คไปเข้าธนาคารเพื่อเรียกเก็บเงิน เป็นผู้เสียหายที่มีอำนาจร้องทุกข์ให้ตำรวจดำเนินคดีกับผู้ออกเช็คได้ เรื่องอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้น โจทก์ต้องเป็นผู้ทรงเช็คอยู่ในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มิฉะนั้นย่อมจะไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจร้องทุกข์หรือดำเนินคดีอาญากับจำเลยผู้ส่งจ่าย (ฎีกาที่ ๖๗๑/๒๕๑๖) แต่ถ้าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คในกรณีเช็คขีดคร่อม และโจทก์ไม่มีเงินฝากในธนาคาร จึงนำเช็คนั้นไปฝากให้ผู้มีชื่อช่วยนำเข้าบัญชี เพื่อเรียกเก็บเงินให้ ถือว่าโจทก์ยังเป็นเจ้าของเช็คดังกล่าวอยู่ หากเช็คเก็บเงินไม่ได้ ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) (ฎีกาที่ ๑๒๖๔/๒๕๑๔)

ผู้เสียหายจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปร้องทุกข์แทนได้หรือไม่

หากผู้เสียหายไม่ว่าง หรือมีเหตุขัดข้องใดๆ ที่ไม่สามารถไปร้องทุกข์ได้เองก็มอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปร้องทุกข์แทนได้ โดยต้องระบุในหนังสือมอบอำนาจให้ชัดเจนว่า ผู้เสียหายมอบอำนาจให้ใครไปร้องทุกข์แทน เพื่อให้ดำเนินคดีกับใคร ซึ่งได้ส่งจ่ายเช็คธนาคารอะไร เลขที่เท่าใด ลงวันที่เท่าใด จำนวนเท่าใด ให้แก่ผู้เสียหายเพื่อชำระหนี้ค่าอะไร แล้วเมื่อเช็คถึงกำหนดชำระเรียกเก็บเงินตามเช็คไม่ได้ ผู้ออกเช็คมีเจตนาจะไม่ใช้เงินตามเช็ค จึงมอบให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีกับผู้ออกเช็คจนถึงที่สุด ลงชื่อผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบฉันทะจะลงชื่อพยานด้วยหรือไม่ก็ได้

จะควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คได้หรือไม่เพียงใด

ก่อนอื่นต้องทราบก่อนว่า ผู้ต้องหา คือ ผู้ถูกกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่าได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ถูกฟ้องต่อศาล

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙๖ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๕ บัญญัติว่า “การควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ปฏิบัติดังนี้

(๑) ถ้าจำนวนเงินที่ระบุในเช็คแต่ละฉบับ หรือหลายฉบับรวมกันไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ควบคุมไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามค่าให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

(๒) ถ้าจำนวนเงินที่ระบุในเช็คแต่ละฉบับ หรือหลายฉบับรวมกันเกินกว่าห้าหมื่นบาท การควบคุมตัวผู้ต้องหาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้ต้องหายื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยโดยมีประกันหรือหลักประกันไม่เกินจำนวนเงินตามเช็ค”

ข้อความใน (๑) หมายความว่า จะควบคุมตัวไว้ได้เพียงเท่าที่จะถามค่าให้การว่าจะรับสารภาพหรือปฏิเสธการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คและถามว่าเขาเป็นใคร ที่อยู่ ๆ ที่ไหนเท่านั้น แล้วก็ต้องปล่อยตัวไป จะควบคุมตัวเขาต่อไปอีกไม่ได้

ตาม (๒) ที่ว่าจำนวนเงินในเช็คหลายฉบับรวมกันเกินกว่าห้าหมื่นบาท หมายถึงเช็คที่ส่งจ่ายแก่ผู้เสียหายรายเดียวกันเท่านั้น และเช็คเหล่านั้นถึงกำหนดชำระ และธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินแล้ว แต่ต้องยังไม่ขาดอายุความร้องทุกข์ ๓ เดือน ดังกล่าวมาข้างต้น เช็คนั้นจะลงวันที่ต่างกันหรือเป็นเช็คต่างธนาคารกันก็ไม่ใช่สำคัญ

ที่ว่าจำนวนเงินในเช็คเกินกว่าห้าหมื่นบาท ถ้าเช็คระบุจำนวนเงินห้าหมื่นบาท หอติกรณ์ต้องปฏิบัติตาม (๑) ส่วนข้อความตาม (๒) ที่ว่าการควบคุมผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหมายความว่า จะควบคุมตัวไว้ได้ไม่เกิน ๔๘ วัน

กรณีการควบคุมตัวตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๔๖ ดังกล่าวมาข้างต้น ใช้บังคับเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายมอบคดีให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีกับผู้ส่งจำเช็ดในชั้นของตำรวจและอัยการเท่านั้น แต่ถ้าหากมีการนำตัวผู้ส่งจำมาฟ้องศาลแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นกรณี พนักงานอัยการฟ้องหรือผู้เสียหายมอบให้ทนายความยื่นฟ้องเองก็ตาม ไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค หากพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้ส่งจำเช็ดต้องขอประกันตัว หรือที่กฎหมายเรียกว่าปล่อยชั่วคราว หากไม่แล้วจะถูกขังไว้ในระหว่างพิจารณาของศาลตลอดไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่กรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ซึ่งศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน ว่าคดีมีมูลพอจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ต่อเมื่อศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วว่าคดีมีมูล หากจำเลยมาศาลในวันนั้นจะต้องขอประกันตัวไป หากไม่แล้วจะต้องถูกควบคุมตัวไว้ระหว่างพิจารณาคดีของศาลจนกว่าคดีจะเสร็จ

คดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นความผิดอันยอมความได้

แม้จะได้ฟ้องผู้ส่งจำเช็ดต่อศาลแล้ว หากผู้ส่งจำเช็ดสามารถหาเงินมาชำระแก่ผู้เสียหายได้ และผู้เสียหายยินยอม ก็ถือเป็นการตกลงยอมความกัน ซึ่งมีผลให้คดียุติลงได้ โดยผู้ส่งจำเช็ดไม่มีความผิดต่อไป หรือผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ต่อศาล หรือถอนฟ้องไปจากศาลก็ได้ ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการยอมความดังกล่าว

ฟ้องผู้ออกเช็คตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คแล้วจะฟ้องผู้ออกเช็คเป็นคดีแพ่งเรียกเงินตามเช็คได้อีกหรือไม่

การฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติเช็ค ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องผู้ออกเช็คในคดีแพ่งเพื่อเรียกเงินตามเช็คและดอกเบี้ยได้ แต่การฟ้องคดีแพ่งนี้ต้องฟ้องเสียภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ตั้งในเช็ค ถ้าเกิน ๑ ปีดังกล่าว คดีจะขาดอายุความฟ้องร้อง

ให้คนอื่นยืมเช็คก็มีความผิดได้

กรณีนี้มักเกิดจากเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้องมาขอยืมเช็ค ซึ่งท่านเซ็นชื่อส่งจำไว้เพื่อไปหมุนหาเงิน แล้วในเวลาต่อมาเพื่อนหรือญาติเอาเช็คของท่านไปชำระหนี้ผู้อื่น ต่อมา

ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้น ถ้าผู้รับเช็คได้นำเช็คมาฟ้องท่านก็มีความผิดตามพระราชบัญญัติเช็คได้ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่ได้เป็นหนี้เขาแต่อย่างใด จึงพึงสังวรณไว้ให้ดีอย่าให้คนอื่นยืมเช็ค

ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินหลายครั้ง จะนับอายุความร้องทุกข์หรือฟ้องร้องจากครั้งไหน

กรณีนำเช็คไปขอเรียกเก็บเงินจากธนาคาร หากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินและบอกว่าอีก ๒-๓ วัน ค่อยมายื่นใหม่ เมื่อไปยื่นเช็คอีก ธนาคารก็ปฏิเสธการจ่ายเงินอีก ดังนั้นต้องนับอายุความฟ้องร้อง หรือร้องทุกข์จากวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินครั้งแรก เพราะถือว่าผู้ทรงเช็คได้รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำผิดตั้งแต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินครั้งแรกแล้ว

หุ้นส่วนผู้จัดการห้าง หรือกรรมการผู้จัดการบริษัท ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติเช็คหรือไม่

เช็คที่หุ้นส่วนผู้จัดการ หรือกรรมการผู้จัดการบริษัทประทับตราห้างหรือบริษัทและลงชื่อผู้จัดการหรือกรรมการดังนี้ ถ้าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ที่ออกเพื่อชำระหนี้หนี้นี้ ผู้จัดการห้างหรือกรรมการผู้จัดการบริษัทก็ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติเช็คร่วมกับห้าง ฯ หรือบริษัท ซึ่งกรณีของห้าง หรือบริษัท แม้จะถูกจำคุกไม่ได้โดยสภาพ แต่ก็ถูกปรับได้

แก้ไขข้อความในเช็คมีความผิด

เช็คที่รับชำระหนี้มานั้นจะแก้ไขข้อความใด ๆ เองไม่ได้ เว้นแต่เจ้าของเช็คเขายินยอมให้แก้ เช่น วันที่ลงในเช็ค หากเขาลงวันที่มาแล้ว แต่ผู้ถือเช็คลืมนำไปร้องทุกข์หรือฟ้องร้อง จึงแก้วันที่เสียใหม่ เพื่อให้เช็คไม่ขาดอายุความ หรือแก้จำนวนเงินในเช็คให้สูงขึ้นทั้งสองกรณี ผู้แก้ไขจะมีความผิดฐานปลอมตัวเงิน โดยเฉพาะกรณีแก้จำนวนเงิน ผู้ออกเช็คก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค และไม่ต้องรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คด้วย ซึ่งข้อแก้ไขเช็คดังกล่าวมีโทษตามกฎหมายอาญา ให้จำคุกตั้งแต่ ๑ ปี ถึง ๑๐ ปีและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ผู้ค้าประกันการชำระเงินตามเช็คก็อาจมีความผิดได้

ผู้ที่ลงชื่อด้านหลังเช็ค โดยไม่ต้องระบุข้อความอื่นด้วยเลย กฎหมายก็ถือว่าเป็นผู้ค้าประกันการชำระเงินตามเช็คคนนั้น ซึ่งมีผลให้ท่านต้องร่วมรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คคนนั้นกับผู้ออกเช็คด้วย ไม่เพียงเท่านั้นหากเขาฟ้องท่านเป็นคดีอาญาตามพระราชบัญญัติเช็คด้วยแล้ว ถ้าเขาพิสูจน์ได้ว่าท่านรู้แล้วว่าผู้ออกเช็คส่งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงินจะจ่ายเขา ท่านก็อาจจะต้องพลอยมีความผิดไปกับเขาด้วย

การขายลดเช็ค

เช็คนอกจากถูกใช้เป็นตราสารในการชำระหนี้แล้ว ในปัจจุบันยังได้ใช้เช็คเป็นหลักฐานแห่งสิทธิที่ซื้อขายกันได้ ทั้งโดยผู้ออกเช็คเองหรือผู้ทรงเช็ค เรียกว่า ขายลดเช็ค เช่น ก. ขายสินค้าให้ ข. มูลค่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยตกลงให้เงื่อนไขเวลาชำระเงินค่าสินค้าเป็นเวลา ๓ เดือน ข. จึงออกเช็คส่งจ่ายเงินโดยลงวันที่ล่วงหน้า ๓ เดือน ชำระหนี้ให้แก่ ก. ก่อนถึงกำหนดเวลาใช้เงินตามเช็ค ก. มีความจำเป็นต้องใช้เงิน ก. ย่อมสามารถนำเช็คฉบับดังกล่าวไปขายลดให้แก่บริษัทเงินทุน สัญญาซื้อขายลดเช็คระหว่าง ก. กับบริษัทเงินทุนนี้ ไม่เหมือนกรณีที่ ก. โอนเช็คให้ ซึ่งต้องบังคับกันตามหลักกฎหมายว่าด้วยตัวเงิน แต่การขายลดเช็คมีผลบังคับตามสัญญาข้อสิทธิตามเช็ค โดยอาศัยหลักกฎหมายในเรื่องนิติกรรมสัญญาธรรมดา ซึ่งมีอายุความฟ้องร้องคดีแตกต่างจากเรื่องตัวเงินกล่าวคือสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ตามสัญญาขายลดเช็ค มีอายุความ ๑๐ ปี

ฎีกาที่ ๔๔/๒๕๒๓ ลูกหน้นำเช็คไปทำสัญญาขายลดเช็คแลกเงินกับธนาคารเจ้าหนี้ มีข้อสัญญาว่า ถ้าธนาคารเจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระเงินด้วยเหตุใด ลูกหนี้ผู้ขายลดเช็คยอมใช้เงินดังกล่าวให้พร้อมดอกเบี้ย ลูกหนี้จึงต้องผูกพันรับผิดชอบตามสัญญาขายลดเช็ค ซึ่งบังคับกันได้อีกส่วนหนึ่งต่างหากจากความรับผิดชอบตามเช็ค เมื่อธนาคารเจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย โดยอาศัยความรับผิดชอบตามสัญญาขายลดเช็คดังกล่าวไม่ใช่ในฐานะผู้ทรงเช็ค สิทธิเรียกร้องของธนาคารเจ้าหนี้ตามสัญญาขายลดเช็ค จึงมีอายุความ ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔

ข้อสังเกต การซื้อขายลดเช็คปัจจุบันเป็นที่นิยมกัน เพราะการขายเช็คล่วงหน้าของผู้ซื้อในกรณีที่มีการผิดนัด เช็คไม่มีเงินในบัญชี นอกจากจะสามารถเรียกร้องให้มีการชำระหนี้ในทางแพ่งได้แล้ว ผู้ส่งจ่ายเช็คยังอาจมีความรับผิดในทางอาญาด้วย ซึ่งสถาบันการเงินก็พร้อมที่จะรับซื้อลดเช็คที่เกิดขึ้นจากการค้า เพราะทั้งผู้ที่นำเช็คมาขายลด และผู้ส่งจ่ายเช็ค หรือผู้สลักหลังถ้ามี จะต้องร่วมกันรับผิด หากเช็คนั้นธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และผู้ส่งจ่ายอาจต้องรับผิดในทางอาญาด้วย

ขาดมั่นคง เพราะศาลดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม

การดำเนินคดีในศาลแขวง

โดยนายเสรี ชุนทดนอม

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงลพบุรี

การจัดตั้งศาลแขวง จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๔๔ โดยมีเหตุผลในการจัดตั้งว่า เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีรวดเร็วยิ่งขึ้นและเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ศาลแขวงจึงไม่ได้จัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัดของประเทศไทย แต่จะจัดตั้งขึ้นในจังหวัดใหญ่ซึ่งมีประชาชนอยู่อย่างหนาแน่นและมีคดีเกิดขึ้นมากเท่านั้น

ศาลแขวงลพบุรี เปิดทำการครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐ พร้อมกับศาลแขวงในจังหวัดอื่น ๆ อีก ๑๖ ศาล โดยเริ่มมีเขตอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะในเขตอำเภอเมืองลพบุรีก่อน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงได้ขยายเขตอำนาจพิจารณารวมถึงเขตอำเภอโคกสำโรง อำเภอบ้านหมี่ อำเภอท่าเรืออีกด้วย

คดีที่พิจารณาในศาลแขวงมีดังนี้

ก. คดีอาญา อัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับคดีความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้น ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาสำหรับเช็คแต่ละฉบับที่สั่งจ่ายไม่เกินฉบับละ ๓๐,๐๐๐ บาท

ข. คดีแพ่ง ราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

คำแนะนำการติดต่อราชการศาลและการปฏิบัติตนในศาล

ถ้าต้องไปตามหมายนัดของศาล ก่อนไปควรดูหมายให้แน่ชัดว่าเป็นหมายของศาลไหน เนื่องจากจังหวัดลพบุรีมีอยู่ ๒ ศาล อาจจะเป็นหมายของศาลจังหวัดลพบุรีหรือ

ศาลแขวงลพบุรีก็ได้บอกจากนั้นให้ดูว่าหมายนั้นเกี่ยวกับอะไร เพื่อจะได้เตรียมตัวให้ถูกต้อง เช่นหมายเรียกให้เป็นพยาน หรือให้ส่งเอกสารหรือให้ส่งตัวจำเลย จึงขอให้นำหมายนั้นไปด้วยเพื่อความสะดวกในการติดต่อสอบถามเมื่อไปถึงศาลแล้ว

๑. การไม่ไปศาลหรือไม่ปฏิบัติตามหมายศาล โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ทราบ ศาลอาจออกหมายจับหรือสั่งถอนประกันตัวจำเลยหรือสั่งปรับนายประกันได้ในกรณีที่จำเลยได้รับการประกันตัว

๒. ถ้าไปประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องเตรียมหลักทรัพย์หรือเงินสดไปให้พร้อม

๔. ห้ามนำอาวุธทุกชนิดเข้าไปในบริเวณศาล

๕. หากไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร ปัจจุบันนี้ ศาลทั่วประเทศได้จัดให้มีบุคคลที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีทางกฎหมายเรียกว่า “เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์” คอยบริการให้คำปรึกษาแนะนำ เขียนคำร้องต่าง ๆ โดยไม่เสียค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

คำแนะนำสำหรับผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

ผู้ต้องหา คือ บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องร้องต่อศาลและอาจจะถูกจับนำตัวมาควบคุมไว้เพื่อทำการสอบสวน

จำเลย คือ บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

การควบคุมตัว

สำหรับการควบคุมตัวผู้ต้องหาของเจ้าพนักงานนั้น กระทำได้ไม่เกิน ๗๒ ชั่วโมง สำหรับความผิดที่ขึ้นศาลแขวง เมื่อเจ้าพนักงานไม่อาจส่งผู้ต้องหามาฟ้องได้ภายในกำหนด ๗๒ ชั่วโมงนับแต่นำตัวมาถึงสถานีตำรวจและควบคุมไว้ พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาศาลและยื่นคำร้องขอฝากขังและมัดฟ้องต่อศาล ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกิน ๕ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๖ วัน เมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอมัดฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้ต้องหามิได้ประกันตัวในชั้นสอบสวน จะยื่นคำร้องขอประกันตัวในชั้นมัดฟ้องได้ต่อศาลที่อนุญาตให้มีการ

ผิดฟ้องนั้น สำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับการประกันตัวชั้นสอบสวนจากสถานีตำรวจแล้ว เมื่อพนักงานสอบสวนไปขอฝากขัง ผู้ต้องหาไม่ต้องไปศาลจนกว่าจะถึงวันส่งตัวฟ้อง

การขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

การขอลปล่อยชั่วคราวหรือขอประกันตัว ในคดีอาญาต่อศาลแขวงทำได้ ๒ ระยะ คือ

๑. ระยะผิดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวน หากผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกันตัวในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหายังมีสิทธิขอประกันตัวได้อีกโดยยื่นคำร้องต่อศาลเมื่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอผิดฟ้อง ฝากขังต่อศาล

๒. ระยะการพิจารณาของศาล

๑. ในระยะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแขวงลพบุรีจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอประกันตัวต่อศาลได้

๒. ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา จำเลยยื่นคำร้องขอประกันตัวพร้อมกับอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลแขวงลพบุรีได้ การทำคำฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาไม่เสร็จ จำเลยจะต้องยื่นคำร้องประกอบว่าจะอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษา ยื่นพร้อมไปกับคำขอประกันตัวด้วย

ผู้มีสิทธิประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิประกันตัวเองหรือผู้อื่นอาจยื่นคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ การยื่นคำร้องขอประกันตัวนั้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น

หลักฐานที่ต้องใช้ในการประกันตัว

๑. เงินสด หรือ
๒. โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓) หรือ
๓. พันธบัตรรัฐบาลหรือสลากออมสิน หรือ
๔. ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว หรือตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว หรือ
๕. เช็คที่ธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายหรือรับรอง หรือ
๖. หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน

หลักฐานที่ต้องนำมาแสดงในการขอประกัน

ก. บัตรประชาชน หรือบัตรที่ทางราชการออกให้

ข. สำเนาทะเบียนบ้าน

ค. กรณีหลักประกันที่เป็นโฉนดที่ดินหรือ น.ส. ๓ ต้องมีใบประเมินราคาจากสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือจากอำเภอแล้วแต่กรณี

ง. หลักฐานแสดงการยินยอมของคู่สมรสหรือลงชื่อยินยอมในคำร้องขอประกัน

บุคคลที่ต้องมาแสดงตัวต่อศาล

ก. ผู้ขอประกัน

ข. กรณีโฉนดหรือ น.ส. ๓ มีชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันหลายราย ผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์และยื่นคำร้องขอประกันจะต้องมาศาลเพื่อให้ความยินยอมด้วยกันหมดทุกราย

นายประกันต้องปฏิบัติอย่างไร

๑. ให้ชื่อและที่อยู่อันแท้จริงต่อศาล

๒. ลงลายมือชื่อรับทราบสัญญาประกันและกำหนดส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

๓. ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลตามนัดทุกครั้ง

หากนายประกันผิดนัดไม่สามารถหรือนำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล ศาลอาจถอนประกันและปรับนายประกันตามสัญญาทันที ซึ่งนายประกันต้องนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ถ้าไม่นำเงินมาชำระให้ครบถ้วน ศาลอาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันขายทอดตลาดต่อไป และถ้าได้เงินไม่พอชำระค่าปรับ ศาลอาจยึดทรัพย์สินของนายประกันมาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับจนครบ ซึ่งนายประกันที่ศาลสั่งปรับตามสัญญาประกันนั้น มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาลได้ภายในระยะเวลา ๑๕ วัน หรืออาจนำตัวจำเลยมาส่งศาลและขอลดค่าปรับต่อศาล

การขอถอนประกัน นายประกันอาจขอถอนประกันได้เสมอพร้อมกับนำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล เมื่อศาลอนุญาตแล้วความรับผิดชอบตามสัญญาประกันเป็นอันสิ้นสุด

เมื่อคดีถึงที่สุด หรือศาลอนุญาตให้ถอนหลักประกันหรือสัญญาประกันสิ้นสุดลง โดยเหตุอื่นหรือจำเลยตาย นายประกันย่อมขอรับหลักประกันคืนจากศาลได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

การสู้คดีในศาล

๑. กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ พนักงานอัยการต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาล เมื่อศาลสั่งรับประทับฟ้อง ผู้ต้องหาที่นั้นตกเป็นจำเลยในคดีทันที

๒. กรณีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อนโดยส่งสำเนาฟ้อง กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาหรือไม่มาฟังการไต่สวนและจะตั้งทนายความให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาล จำเลยควรเตรียมหลักทรัพย์มาเพื่อขอประกันตัวด้วย เพราะหากศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลให้ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา ศาลอาจสั่งขังจำเลยไว้ทันที

สิทธิของจำเลยในคดีอาญา

๑. ถ้าจำเลยกระทำความผิดจริงควรให้การรับสารภาพต่อศาลเพราะการรับสารภาพเป็นเหตุบรรเทาโทษอย่างหนึ่ง ซึ่งศาลจะปรานีลดโทษให้อันเป็นผลดีแก่จำเลยที่จะได้รับโทษในสถานเบา

๒. ถ้าจำเลยมิได้กระทำความผิด หรือประสงค์จะต่อสู้คดี ก็อาจให้การปฏิเสธในความผิดที่ถูกฟ้องได้

การพิพากษา ศาลแขวงสามารถพิพากษาด้วยวาจาได้ ในคดีที่พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องด้วยวาจาและจำเลยรับสารภาพ

ค่าปรับ จำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับ ศาลจะกักขังแทนค่าปรับได้อัตรา ๒๐ บาท ต่อหนึ่งวันหรือกรณีที่จำเลยถูกขังมาก่อนวันฟ้อง ศาลมีคำพิพากษาปรับ ศาลจะหักเงินค่าปรับให้โดยคำนวณวันถูกขังวันละ ๒๐ บาทเช่นเดียวกัน

การอุทธรณ์ ฎีกา

เมื่อศาลแขวงได้มีคำพิพากษาแล้ว ในคดีอาญาห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นแต่

๑. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก

๒. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลให้รอการลงโทษไว้

๓. คดีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้

๔. คดีที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินกว่า ๕๐๐ บาท

ในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ถ้าผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้ง พิจารณาแล้วว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการที่อธิบดีกรมอัยการได้มอบหมาย ลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่า มีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา

การอุทธรณ์ต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

ฎีกาต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฟัง

การอุทธรณ์ ฎีกา ในปัญหาข้อกฎหมาย อุทธรณ์ฎีกาได้เสมอ

คำแนะนำผู้ที่ได้รับหมายเรียกเป็นพยาน

๑. ตรวจหมายเรียกก่อน เมื่อได้รับหมายให้เป็นพยานต้องตรวจดูหมายเรียกว่าศาลที่ออกหมายเรียกเป็นศาลอะไร อยู่ที่ไหน

๒. ไปศาลตามเวลานัด พยานควรไปถึงศาลให้ตรงตามเวลานัด เพราะถ้าถึงเวลานัดแล้วพยานยังไม่พร้อม ศาลอาจเลื่อนการสืบพยานไปและพยานต้องไปศาลใหม่อีกทำให้เสียเวลาเพิ่มขึ้น แต่ถ้าพยานมีเหตุจำเป็นไปศาลไม่ได้ ต้องรีบแจ้งให้ศาลทราบเสียก่อนวันนัด หากขัดขืนไม่ไปศาล อาจถูกศาลออกหมายจับ นอกจากนี้ยังเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย

๓. หาห้องพิจารณาและรอการเบิกความ เมื่อไปถึงศาลแล้วควรนำหมายเรียกไปสอบถามเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อนำไปพบกับคู่ความที่อ้างมาเป็นพยานต่อไป

๔. การปฏิญาณหรือสาบานตน เมื่อถึงคราวที่พยานเบิกความ เจ้าหน้าที่ศาลจะเป็นผู้เรียกก่อนเบิกความ พยานจะต้องปฏิญาณหรือสาบานตามลัทธิศาสนาของตน

พยานเบิกความเสร็จ

เมื่อเบิกความเสร็จแล้วพยานย่อมหมดหน้าที่ที่จะอยู่ในห้องพิจารณาเว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

การเบิกความเท็จ

พยานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าเป็นการเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี และปรับไม่เกิน ๑๔,๐๐๐ บาท

การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีแพ่ง

โดยนายหสดี ไกรทองสุข

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี

เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีในทางแพ่ง โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ระบุให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง คู่ความนั้นก็ต้องปฏิบัติตาม เช่นศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ โดยได้ส่งคำบังคับระบุให้จำเลยชำระหนี้ดังกล่าวแก่โจทก์ ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่จำเลยได้รับคำบังคับ จำเลยต้องปฏิบัติตามคำพิพากษานั้นภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในคำบังคับดังกล่าว ดังนั้นถ้าจำเลยยอมชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในคำบังคับของศาล เรื่องก็เป็นอันยุติกันไป แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ตัวอย่างเช่น เมื่อครบกำหนด ๑ เดือน ตามที่ศาลกำหนดให้จำเลยชำระหนี้ ตามตัวอย่างข้างต้น จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ยอมชำระหนี้เลยก็ดี หรือชำระหนี้บ้างแล้ว แต่ยังไม่ครบถ้วนก็ดี ปัญหาว่าโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป จึงจะทำให้ตนเองได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาจนครบถ้วน ซึ่งในเรื่องนี้มีกฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะดำเนินการเพื่อให้ได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาจากลูกหนี้นั้นได้ ซึ่งเรียกกว่าการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล นั่นเอง

สำหรับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติรายละเอียดไว้มากมาย แต่ในที่นี้จะนำมากล่าวเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ และเป็นเรื่องที่ประชาชนทั่ว ๆ ไปควรได้รับทราบไว้เท่านั้น

การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลคืออะไร

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น พอสรุปได้ว่าการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลก็คือกระบวนการพิจารณาที่ตามมาภายหลังจากศาลได้พิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีแล้ว ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ในกรณีที่ถูกหน้ตามคำพิพากษาไม่ยอมปฏิบัติตาม

ใครบ้างที่มีสิทธิขอให้บังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ บัญญัติให้บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือที่เรียกว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เป็นผู้ที่มีสิทธิขอให้บังคับคดีได้ โดยไม่ได้เจาะจงว่าผู้ชนะคดีจะต้องเป็นโจทก์เท่านั้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ตาม ถ้าเป็นฝ่ายที่ชนะคดีแล้วก็มีสิทธิขอให้บังคับคดีได้ หากว่าในคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ได้ระบุให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วคู่ความฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตาม

ตัวอย่าง เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ รวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓๐,๐๐๐ บาท แก่โจทก์ โดยออกคำบังคับกำหนดให้ชำระภายในกำหนด ๑ เดือนดังกล่าวแล้ว แต่จำเลยไม่ยอมชำระหรือยอมชำระแต่ชำระไม่ครบถ้วน เช่นนี้จะเห็นได้ว่าโจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีและในคำพิพากษาดังกล่าวระบุให้จำเลยซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่ง คือชำระหนี้แก่โจทก์ แล้วจำเลยไม่ยอมชำระหรือชำระไม่ครบถ้วน โจทก์จึงมีสิทธิขอให้ศาลบังคับคดีเพื่อให้ได้รับชำระหนี้จากจำเลยได้

กำหนดเวลาในการขอให้บังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ได้กำหนดระยะเวลาให้บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาหรือสั่งขอให้บังคับคดี ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาให้โจทก์หรือจำเลยเป็นฝ่ายชนะคดีหรือเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ฝ่ายที่ชนะคดีก็ไม่ควรละเลย หากถูกหน้ตามคำพิพากษาไม่ยอมชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ครบถ้วนภายในเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ฝ่ายที่ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ต้องดำเนินการขอ

บังคับคดีเสีย ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งมีเจตนาย่อมหมดสิทธิในการบังคับคดี

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระเงินแก่โจทก์ ๕๐,๐๐๐ บาท โดยอ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๑ แต่โจทก์ไม่ได้ขอให้ศาลบังคับคดีแก่จำเลย จนกระทั่งถึงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๓๑ (เลย ๑๐ ปี ไป ๑ วัน) โจทก์จึงร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดียึดทรัพย์สินของจำเลยเช่นนี้ ศาลย่อมจะยกคำร้องของโจทก์ เพราะขอบังคับคดีเกินกำหนด ๑๐ ปี นับแต่มีคำพิพากษา

อนึ่งการที่คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องทำการบังคับคดีภายในกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว นั้น มีข้อน่าสังเกตอยู่บางประการ

๑. หากคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอให้บังคับคดีภายในกำหนด ๑๐ ปีแล้ว แต่การบังคับคดีตามคำพิพากษาของคู่ความฝ่ายที่ชนะคดีในครั้งนั้นยังไม่เสร็จ ซึ่งอาจเป็นเพราะเจ้าพนักงานบังคับคดียังไม่ได้ทำการยึดทรัพย์สินดังกล่าว หรือได้ทำการยึดทรัพย์สินนั้นไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้นำออกมาขายทอดตลาดหรือทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดในครั้งนั้นไปบ้างแล้ว แต่ยังไม่เสร็จสิ้น จนล่วงพ้นเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา กรณีเช่นนี้โจทก์ก็มีสิทธิบังคับคดีแก่ทรัพย์สินดังกล่าวนั้นต่อไปได้จนเสร็จ แม้จะพ้นกำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ บัญญัติให้เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษา ร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่า ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้เสร็จภายในระยะเวลาเท่าใดหรือหากเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีไม่เสร็จภายใน ๑๐ ปี ให้การบังคับคดีเป็นอันสิ้นสุดลงแต่อย่างใด (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๖/๒๕๑๘, ๖๔๘/๒๕๑๘, ๑๐๕๔/๒๕๑๘ และ ๑๔๔๔/๒๕๑๔)

๒. กรณีที่สิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษามีหลายรายการ เกิดขึ้นเป็นรายปี เรียงกันไปก็ต้องบังคับเรียงกันไปตามลำดับ ส่วนใดเกิน ๑๐ ปี การขอบังคับคดีในส่วนนั้น ก็ขาดอายุความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาตามยอมให้โจทก์และจำเลยอย่าขาดจากกัน แต่จำเลย จะต้องออกค่าเล่าเรียนของบุตร ซึ่งอยู่กับโจทก์ จนกว่าจะสำเร็จการศึกษา สำหรับเงิน ค่าเล่าเรียนบุตรมิ ได้มีจำนวนแน่นอนตายตัวในวันที่ศาลพิพากษา ย่อมเกิดขึ้นเป็นปี ๆ ไป และแต่ละปีย่อมมากน้อยตามจำนวนบุตรที่ศึกษาและอัตราค่าเล่าเรียนที่ต้องชำระ เงินค่า เล่าเรียนของบุตรปีใดก็ชอบที่จะบังคับคดีได้ภายในกำหนด ๑๐ ปีนับแต่ปีนั้น ๆ ไป เช่นเงิน ค่าเล่าเรียนปี ๒๕๐๐ ย่อมบังคับคดีได้ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๐ เงินค่าเล่าเรียนปี ๒๕๐๑ ย่อมบังคับ คดีได้จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้น (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๗๙/๒๕๑๐)

กำหนดเวลา ๑๐ ปี ในการบังคับคดีเริ่มแต่เมื่อใด

กำหนดเวลา ๑๐ ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ นั้น ต้องถือคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถึงที่สุด ถ้าคดีนั้นไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ก็ต้องถือวันที่ศาลชั้นต้นพิพากษา ถ้าคดีนั้นมีการ อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว ไม่มีการฎีกาต่อไป ถือคดีถึงที่สุดในชั้นศาลอุทธรณ์ ก็ต้องถือวันที่พิพากษาศาลอุทธรณ์ ถ้าคดีมีฎีกาก็ต้องถือวันที่พิพากษาศาลฎีกา เป็นการเริ่มกำหนดเวลา ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว

อย่างไรก็ตามกำหนดเวลา ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ ดังกล่าวนั้น ต้องนับจากวันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคดีเดิม ดังนั้นแม้ว่า จะมีกรณีพิพาทในชั้นบังคับคดี เช่นมีการร้องขอชดเชย ทรัพย์ ว่าทรัพย์ที่โจทก์ยึดไว้แล้วนั้น เป็นของผู้ร้องไม่ใช่ทรัพย์ของจำเลย ระยะเวลา ๑๐ ปีดังกล่าวก็ยังคงนับจากวันที่ศาลมี คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีเดิม ไม่ใช่นับจากวันที่คดีร้องขอชดเชยถึงที่สุด

ตัวอย่าง จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ยอมชำระเงินให้โจทก์ จำนวน ๖,๐๐๐ บาท ศาลพิพากษาตามยอม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๗๐ ต่อมามีการยึด

ทรัพย์สินจำเลย และมีผู้ร้องขัดทรัพย์สิน คดีร้องขัดทรัพย์สินถึงที่สุด คือศาลฎีกาตัดสินเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๗๒ ต่อมาวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๘๑ โจทก์ยื่นคำร้องขอยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยอีก อ้างว่าทรัพย์สินที่ยึดและขายไปแล้วนั้นไม่พอชำระหนี้ กรณีเช่นนี้ต้องถือว่าโจทก์ร้องขอให้บังคับคดีกับทรัพย์สินของจำเลยครั้งหลังนี้เกินกำหนด ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษามาตามยอม คือนับแต่วันที่คำพิพากษาคดีเดิมถึงที่สุด ไม่ใช่วันที่คดีร้องขัดทรัพย์สินถึงที่สุด ดังนั้นศาลจึงต้องยกคำร้องของโจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๘/๒๕๘๒)

วิธีการบังคับคดี

วิธีการบังคับคดีนั้น เริ่มด้วยการที่ศาลออกคำบังคับ แจ้งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยแจ้งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษารับด้วยว่าหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมปฏิบัติตามคำบังคับ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาจถูกยึดทรัพย์สินหรือถูกจับและจำขังได้ตามกฎหมาย และเมื่อกำหนดเวลาที่ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำบังคับได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามทั้งหมดหรือบางส่วน ตามข้อกำหนดในคำบังคับนั้น อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาประสงค์จะดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

การออกหมายบังคับคดี กับการออกคำบังคับนั้นแตกต่างกัน คือการออกหมายบังคับคดีนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่จะต้องขอให้ศาลออกให้ ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่ขอศาลก็ไม่ออกให้ แต่การออกคำบังคับเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องออกให้เสมอเมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต้องมีคำบังคับแม้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะไม่ได้ขอก็ตาม และก่อนที่ศาลจะออกหมายบังคับคดีจะต้องมีการออกคำบังคับก่อน ถ้ายังไม่ได้ออกคำบังคับจะออกหมายบังคับคดีไม่ได้ แต่เมื่อได้ออกคำบังคับแล้วไม่จำเป็นต้องมีการออกหมายบังคับคดีทุกเรื่องไป คือจะออกหมายบังคับคดีเฉพาะแต่กรณีจำเป็นที่จะต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดีเท่านั้น เช่นกรณีที่ศาลพิพากษาและออกคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ชำระหนี้ตามคำพิพากษภายในกำหนด ๑ เดือน และลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมชำระ แต่ถ้า

ลูกหนี้ตามคำพิพากษายอมชำระดังกล่าวจนครบถ้วน ภายในกำหนดเวลาแล้วก็ไม่เห็นเหตุที่จะต้องออกหมายบังคับคดีแต่อย่างใดเป็นต้น

วิธีการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น ต้องพิจารณาจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นเองว่า ศาลกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงินหรือบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำหรือละเว้นการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

กรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงิน

กรณีนี้กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดี รวบรวมเงินให้พอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยวิธีดังนี้.—

๑. ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา
- ๒.อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

การยึดทรัพย์สิน คือการนำเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามา เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อให้บรรลุผล ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งอาจจะเป็นการยึดเอกสารหรือสังหาริมทรัพย์รวมทั้งอสังหาริมทรัพย์ เช่นยึดบ้าน ที่ดิน รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ ของลูกหนี้ เพื่อนำออกขายทอดตลาดนำเงินไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

การอายัดทรัพย์สิน คือการสั่งให้บุคคลภายนอก ซึ่งเป็นลูกหนี้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามีให้ทำการโอนหรือชำระหนี้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระแก่เจ้าพนักงานบังคับคดี

ตัวอย่าง นายแดงเป็นหนี้นายดำอยู่ ๕๐,๐๐๐ บาท ต่อมานายดำถูกศาลพิพากษาให้ชำระหนี้แก่นายเขียว ๗๐,๐๐๐ บาท กรณีเช่นนี้ นายเขียวมีสิทธิร้องขอให้ศาลอายัดเงินที่นายแดงจะต้องชำระแก่นายดำ ๕๐,๐๐๐ บาทนั้น โดยให้นายแดงส่งเงินจำนวนดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาที่ศาลกำหนด เพื่อนำมาดำเนินการชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต่อไป

กรณีการค้าพิพาทหรือคำสั่งนั้นกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่างโดยหนึ่ง

นอกจากศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงิน แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ศาลอาจพิพากษาให้เป็นอย่างอื่น ซึ่งแล้วแต่คำขอท้ายฟ้องของโจทก์ เช่น ขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่พิพาท ขอให้จำเลยโอนขายที่พิพาทตามสัญญาให้โจทก์ ถ้าไม่ยอมโอนให้ถือคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ขอให้จำเลยไปจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ ณ ที่ว่าการอำเภอ หากจำเลยไม่ไปให้ถือคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยเป็นต้น ซึ่งการที่ศาลพิพากษาตามคำขอดังกล่าวนี้ไม่มีความจำเป็นต้องตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์ เป็นกรณีที่ไม่ต้องมีการบังคับคดีทางเจ้าพนักงานบังคับคดีจึงไม่จำเป็นต้องออกหมายบังคับคดีเหมือนกรณีที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงินแล้วลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมชำระดังกล่าวแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวศาลก็ยังคงต้องออกคำบังคับแจ้งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเช่นเดียวกัน เพื่อให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบว่า จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับดังกล่าวภายในระยะเวลาเท่าใด

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้ขับไล่จำเลยจากที่ดินพิพาท โดยออกคำบังคับให้จำเลยออกไปภายใน ๑ เดือน แต่จำเลยขัดขืนไม่ยอมออก เช่นนี้โจทก์ไม่จำเป็นต้องขอหมายบังคับคดี เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดี กรณีดังกล่าวโจทก์มีอำนาจขอให้ศาลออกหมายเรียกจำเลยมาสอบถาม หรือจะขอให้ศาลออกหมายจับจำเลยก็ได้ แต่ศาลต้องออกหมายเรียกจำเลยมาสอบถามก่อน เมื่อจำเลยไม่ยอมมาจึงออกหมายจับจำเลย เมื่อจำเลยมาศาลตามหมายเรียกแล้วยังยืนยันต่อศาลไม่ยอมออกจากที่ดินพิพาทตามคำพิพากษา ศาลก็อาจสั่งให้ขังจำเลย เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาได้

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยา กับโจทก์ ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองลพบุรี โดยออกคำบังคับให้ปฏิบัติภายใน ๑๕ วัน หากจำเลยไม่ยอมปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย กรณีนี้ก็ไม่จำเป็นต้องตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเช่นเดียวกัน จึงไม่ต้องออกหมายบังคับคดี คือเมื่อจำเลยไม่ยอมไปจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว โจทก์ก็ขอคัดสำเนาคำพิพากษาไปแสดง

ต่อเจ้าพนักงาน เพื่อให้จดทะเบียนหย่ากับจำเลยโดยถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าวิธีการบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำการหรือละเว้นกระทำการนั้น มีอยู่ ๒ วิธี คือ.—

๑. จับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ห้ามไม่ให้กักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่า ๑ ปี นับแต่วันจับ

๒. ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา

ขอให้จับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ในกรณีใด.— เมื่อศาลมีคำพิพากษากำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำการหรือละเว้นกระทำการและได้ออกคำบังคับกำหนดเวลาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามแต่ลูกหนี้ไม่ได้ปฏิบัติตามภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ไซ้ว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอให้จับกุมลูกหนี้ได้เสมอไป ทั้งนี้เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๙ บัญญัติว่า ห้ามไม่ให้ศาลอนุญาตตามคำขอนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจจากพยานหลักฐาน ซึ่งผู้ร้องนำมาสืบหรือที่ศาลเรียกมาสืบว่า

(๑) ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีความสามารถที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ ถ้าตนได้กระทำการโดยสุจริต และ

(๒) ไม่มีวิธีบังคับอื่นใดที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะพึงใช้บังคับได้

บทบัญญัติดังกล่าว แสดงว่าศาลจะสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาเฉพาะในกรณีที่ลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ แต่ไม่ยอมปฏิบัติตาม คือการดื้อแพ่งนั่นเอง นอกจากนี้ยังต้องปรากฏด้วยว่าไม่มีวิธีอื่นที่จะบังคับได้นอกจากวิธีจับหรือจำขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาอีกด้วย คือต้องเข้าหลักเกณฑ์ทั้งสองข้อ ดังนั้นถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ก็ดี หรือยังมีวิธีบังคับคืออย่างอื่นได้อยู่แล้วก็ดี ศาลจะไม่สั่งให้จับกุม กักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้โจทก์ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยกำหนดในคำบังคับให้จำเลยชำระภายใน ๑ เดือน ปรากฏว่าจำเลยมีทรัพย์สินมากมาย แต่จำเลยไม่ยอม

ชำระโจทก์จึงขอให้ศาลจับกุมกักขังจำเลยเช่นนี้ ศาลย่อมไม่อนุญาต เพราะโจทก์มีโอกาใช้วิธีอื่น คือยึดทรัพย์ของจำเลยมาชำระหนี้ได้อยู่แล้ว

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้ขับไล่จำเลยโดยออกคำสั่งบังคับกำหนดให้จำเลยออกจากห้องพิพาทภายใน ๑ เดือน แต่จำเลยขัดขืนจงใจไม่ยอมออกเช่นนี้ เห็นได้ว่าจำเลยสามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ แต่ไม่ยอมปฏิบัติ และไม่มียุติวิธีอื่นที่จะบังคับให้จำเลยออกจากห้องพิพาทได้ ดังนั้นศาลก็มีอำนาจสั่งให้ขังจำเลย เพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาได้

ตัวอย่าง ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้แก่โจทก์ ๑๐,๐๐๐ บาท โดยออกคำสั่งบังคับกำหนดให้จำเลยชำระภายใน ๑ เดือน แต่จำเลยไม่มีเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่จะชำระหนี้ได้ เช่น เป็นคนหาเช้ากินค่ำไปวัน ๆ เช่นนี้เห็นได้ว่าจำเลยไม่สามารถชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ ดังนั้นแม้ว่าจะไม่มีวิธีบังคับอื่นใดที่โจทก์จะพึงใช้บังคับกับจำเลยได้ก็ตาม ศาลก็จะไม่จับกุมและกักขังจำเลยเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาเพราะศาลจะจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา เฉพาะเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ทั้ง ๒ ข้อดังกล่าวเท่านั้น ไม่ใช่เข้าหลักเกณฑ์เพียงข้อใดข้อหนึ่ง

เท่าที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีนั้นเอง แต่มีบางกรณีที่มีการบังคับคดีต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลนอกด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาขอให้ศาลยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปยึดทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาอ้างว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลายอย่าง แต่ปรากฏว่าทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้แล้วนั้น บางอย่างไม่ใช่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา กรณีเช่นนี้กฎหมายก็เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียมาร้องคัดค้านต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีนั้นว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่เป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และขอให้ศาลปล่อยทรัพย์สินที่ยึดไว้นั้นเสีย ซึ่งวิธีการร้องคัดค้าน ของบุคคลภายนอกดังกล่าวเรียกว่า การร้องขั้ดทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้จะต้องร้องขั้ดทรัพย์สินเสียก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น และการร้องขั้ดทรัพย์สินนั้นต้องเป็นการกล่าวอ้างว่าทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้นั้น จำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้มีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วยเลยเท่านั้น ดังนั้นถ้าจำเลยมีส่วนเป็นเจ้าของในทรัพย์สินดังกล่าวเช่น

เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกับผู้อื่นแล้ว ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ร่วมกับจำเลยดังกล่าวก็ไม่มีสิทธิร้อง
ขัดทรัพย์ขอให้ศาลปล่อยทรัพย์สินที่ยึดได้ แต่ย่อมมีสิทธิร้องขอคืนส่วน หรือขอแบ่งเงินที่ได้
จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นในฐานะที่ตนเป็นเจ้าของร่วมได้ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗ ซึ่งไม่ได้กำหนดเวลาในการยื่นคำร้องดังกล่าวไว้ ดังนั้น
แม้จะมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวแล้วก็ยังอาจยื่นคำร้องขอคืนส่วนตามมาตรานี้ได้
ดังนั้นเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินใดไว้แล้วหากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้น ๆ ไม่
ใช่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาคดี หรือมีผู้อื่นเป็นเจ้าของร่วมในทรัพย์สินดังกล่าวด้วย
ก็ดี เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงหรือเจ้าของร่วมแล้วแต่กรณี ต้องรีบติดต่อทนายความเพื่อยื่น
คำร้องขัดทรัพย์ เพื่อให้ศาลปล่อยทรัพย์สินที่ยึด หรือร้องขอคืนส่วนเพื่อขอแบ่งเงินที่ได้
จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี

นอกจากการร้องขัดทรัพย์และการขอคืนส่วนแล้ว ยังมีสิ่งที่ควรทราบอีกอย่างหนึ่ง
คือ

การร้องขอเจียดทรัพย์สิน ซึ่งหมายถึงการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีอื่น ๆ มา
ยื่นคำร้องขอให้ได้รับชำระหนี้โดยส่วนเฉลี่ยกับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้
ไว้ในคดีที่มีการยึดทรัพย์ไว้แล้วนั้น ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๒๔๐ บัญญัติห้ามมิให้ยึดหรืออายัดซ้ำ คือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ยึดหรืออายัด
ทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้แล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นจะยึดทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก
ไม่ได้ กฎหมายจึงบัญญัติให้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นทำคำร้องต่อศาลที่ได้ออกหมาย
ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อขอให้ตนได้รับชำระหนี้ตามส่วนเฉลี่ยกับเจ้าหนี้ที่นำยึด
ทรัพย์สินนั้น แต่ศาลจะอนุญาตตามคำร้องดังกล่าวก็ต่อเมื่อเห็นว่า ผู้ยื่นคำขอไม่สามารถเอา
ชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้ลูกหนี้ตาม
คำพิพากษานั้น จะยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่ถูกยึดอยู่ก็ แต่ถ้ามียอดยังไม่พอชำระหนี้ตาม
คำพิพากษาของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีอื่นแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาคดีนั้นก็ยังมีสิทธิขอ
เจียดทรัพย์สินได้

การขอเฉลี่ยทรัพย์สินต้องยื่นคำขอต่อศาล ภายในกำหนดเวลาดังนี้

๑. กรณียึดทรัพย์สิน เพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น ต้องขอเฉลี่ยใน ๑๔ วันนับแต่วันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สิน

๒. กรณีอายัดทรัพย์สิน ต้องขอเฉลี่ยเสียก่อนที่มีการชำระเงินหรือส่งทรัพย์สินตามที่อายัดไว้และไม่ว่ากรณีใดๆ จะยื่นขอเฉลี่ยเกินกว่า ๓ เดือน นับแต่วันอายัดไม่ได้

๓. กรณียึดเงิน ต้องขอเฉลี่ยภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันยึด

การบังคับคดีแพ่ง ยังมีรายละเอียดอีกมากมาย ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวในที่นี้ได้หมด แต่ก็ได้กล่าวถึงส่วนที่สำคัญ ซึ่งเห็นว่าประชาชนทั่วไปควรจะทราบ อย่างไรก็ตามเมื่อได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะดำเนินการให้ตนเองได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นสุดยอดปรารถนาของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาทุกคนแล้ว ผู้เขียนใคร่ขอตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ก่อนฟ้องคดีแพ่งนั้น ไม่ควรคิดเพียงว่าเมื่อฟ้องแล้วจะชนะคดีหรือไม่เท่านั้น โจทก์ทุกคนควรคิดต่อไปด้วยว่า เมื่อชนะคดีแล้วจะได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษามากน้อยเพียงใด เพราะก่อนที่จะฟ้องจำเลยนั้น ส่วนมากโจทก์ย่อมทราบฐานะของจำเลยได้เป็นอย่างดีว่า เมื่อโจทก์ชนะคดีแล้ว จำเลยมีทรัพย์สินที่จะชำระหนี้ให้โจทก์ได้หรือไม่เพียงใด เพราะวิธีการบังคับคดีแพ่งตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วทั้งหมดนั้น จะบรรลุผลก็ต่อเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินพอ หรือเกือบพอชำระหนี้ แต่บิดพริ้วไม่ยอมชำระหนี้เท่านั้น แต่ถ้าโจทก์ทราบอยู่แก่ใจว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่มีทรัพย์สินอะไรที่สามารถนำมาชำระหนี้ได้ แม้จะหาเงินมาดำรงชีวิตไปแต่ละวันยังไม่ค่อยพอ โจทก์ก็ไม่มีทางได้รับชำระหนี้ จึงควรตรึกตรองให้ดีก่อนตัดสินใจฟ้องคดี เพราะการฟ้องคดีนั้นย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นอันมาก ในกรณีดังกล่าวโจทก์จึงควรใช้วิธีติดต่อกับลูกหนี้ เพื่อให้โอกาสลูกหนี้ผ่อนชำระหนี้ตามกำลังความสามารถของลูกหนี้ ซึ่งดีกว่าการฟ้องคดีแต่ได้รับเพียงตัวเลขตามคำพิพากษาโดยไม่สามารถบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เป็นแน่

ถูกละเมิดสิทธิ
ป้องกันเร็วไว

นั่งคิดอยู่ไหน
ให้ศาลช่วยที

อย่างไรเป็นการพรากผู้เยาว์

โดย นายวิเชียร ครอบชัย

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี

ปัจจุบันถ้าอ่านหนังสือพิมพ์รายวันหรือฟังข่าวแล้ว จะเห็นว่าคดีเกี่ยวกับการข่มขืน อนาคตนั้นมีมาก ผู้ต้องหามักจะมีข้อหาเพิ่มเติมอีก คือพรากผู้เยาว์ ถ้าหญิงนั้นยังเป็นเด็กอยู่ แม้หญิงจะไม่เอาความ แต่ข้อหาพรากผู้เยาว์นั้นยอมความกันไม่ได้ แม้ผู้ต้องหาจะหลุดพ้นฐานข่มขืน ผู้ต้องหาก็ยังต้องผิดฐานพรากผู้เยาว์อยู่ดี บรรดาชายที่ชอบการออกทุนการศึกษา แก่เด็ก ๆ นั้นโปรดระวังตัวให้ดี

ต่อไปนี้มาพิเคราะห์กันดูว่า ผู้เยาว์หมายถึงอะไร ตามกฎหมายผู้เยาว์หมายถึง ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คือ อายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่หมายความว่าใครพรากผู้เยาว์ไปแล้วจะต้องผิดกฎหมายเสมอไป กฎหมายกำหนดอายุของผู้เยาว์ไว้หลายระดับว่าอายุขนาดใดพรากไปแล้วเป็นความผิด จะต้องมีเจตนาอื่นประกอบอีกด้วยหรือไม่ และอายุระดับใดพรากไปแล้วไม่มีผิดเลย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗, ๓๑๘, ๓๑๙ ก็ขอให้ท่านทั้งหลายติดตามต่อไป

การพรากผู้เยาว์อายุไม่เกิน ๑๓ ปี มาตรา ๓๑๗ บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร พรากเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปี ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ ปี ถึง ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

ผู้ใดโดยทุจริต จำหน่าย หรือรับตัวเด็กซึ่งพรากตามความในวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พราก

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ ได้กระทำเพื่อหากำไร หรือเพื่ออนาจาร ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสามหมื่นบาท

เห็นได้ว่า เด็กอายุไม่เกิน ๑๓ ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นหญิงหรือชาย ถ้าพรากไปจากความปกครองของบุคคลดังกล่าว โดยปราศจากเหตุสมควร ก็เป็นความผิด ไม่ว่าเด็กนั้น

จะเต็มใจหรือไม่ เช่น จำเลยเป็นลูกจ้างมีหน้าที่เป็นคนครัว ชักเสื้อผ้าและอื่น ๆ ภายในบ้าน ถ้ามีเวลาว่างจึงจะช่วยดูแลเด็ก จำเลยนำเด็กบุตรนายจ้าง อายุ ๑๐ เดือนไปฝากผู้มีชื่อ อ้างว่าเป็นบุตร ดังนั้นเป็นการพรากเด็กไปเสียจากบิดามารดา (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๙๐/๒๕๐๒)

โดยปราศจากเหตุอันสมควร หมายความว่า ผู้กระทำไม่มีเหตุผลอันชอบด้วยกฎหมายที่จะพรากเด็กไป

พรากไปเสีย หมายความว่า เอาไป พาไป หรือแยกเด็กจากความชอบธรรมของผู้คนที่ปกครองดูแลเด็ก เว้นแต่เด็กหนีจากผู้ปกครองเองโดยเด็ดขาด และมีใช้เพียงออกมาเที่ยวเล่นชั่วคราว จึงจะไม่ใช้การพราก

จำเลยพาผู้เสียหายอายุไม่เกิน ๑๓ ปี ไปร่วมประเวณีที่กระท่อมร้างข้างบ้าน ผู้เสียหาย ๙๐ เมตร โดยผู้เสียหายสมัครใจ และอยู่กันเพียงหนึ่งชั่วโมง ก็แยกกันกลับบ้าน ถือว่าจำเลยรบกวนสิทธิหรือแยกสิทธิของผู้ปกครองผู้เสียหาย ในการควบคุมดูแลผู้เสียหาย โดยปราศจากเหตุอันสมควรแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๐๕/๒๕๒๓)

ผู้เยาว์ถูกผู้ปกครอง (บิดาเลี้ยง) ดุด่าและตี ไล่ออกจากบ้าน จึงได้ไปอาศัยกับจำเลยซึ่งรู้จักชอบพอกัน จำเลยให้ความอุปการะตลอดมา ดังนี้ จำเลยไม่ได้พรากผู้เยาว์ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๓๙/๒๕๑๑)

เด็กหญิงอายุ ๑๕ ปี ชวนจำเลยไปอยู่กรุงเทพฯ โดยจะมารับจำเลยที่บ้านในวันนัด เป็นการสมัครใจไปจากบิดามารดาเอง จำเลยไม่ได้พราก (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๑๑/๒๕๒๒)

บิดามารดา หมายถึง บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และบิดามารดาตามความเป็นจริง

ผู้ปกครอง หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง เมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอ ศาลจะตั้งผู้ปกครองขึ้นในระหว่างเป็นผู้เยาว์ หรือบิดาหรือมารดาซึ่งตายที่หลังทำพินัยกรรมตั้งผู้ปกครองไว้ก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๕

ผู้ดูแล หมายถึง ผู้ควบคุมระวังเด็กตามความเป็นจริง เช่น บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๐ คือ ครู อาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลซึ่งรับดูแลเด็กอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วคราวก็ดี

พรากผู้เยาว์อายุไม่เกิน ๑๔ ปี โดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วย

มาตรา ๓๑๔ บัญญัติว่า ผู้ใดพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล โดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท

ผู้ใดโดยทุจริต ช้อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ ซึ่งถูกพรากตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พรากนั้น

ถ้าความผิดตามมาตรา ๓๑๔ นี้ ได้กระทำเพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจาร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกสามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกพันบาทถึงสามหมื่นบาท

จะเป็นผิดมาตรา ๓๑๔ นี้ ผู้เยาว์ต้องไม่เต็มใจไปด้วย หมายความว่า ผู้เยาว์ไม่สมัครใจไปหรือผู้เยาว์ไปด้วยเพราะใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่น หรือทำให้ผู้เยาว์สำคัญผิด หรือพาผู้เยาว์ไปโดยผู้เยาว์ไม่รู้สำนึกในการกระทำ

ผู้กระทำจะได้รับโทษหนักขึ้น ถ้าทำไปเพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจาร เพื่อหากำไร หมายถึง เพื่อหาประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เช่น พรากผู้เยาว์ไปออกงานแสดงเก็บค่าดู หรือนำไปขาย

เพื่อการอนาจาร หมายถึง กระทำเพื่อตัวบุคคลในการประเวณี หรือความใคร่ หรือทำให้บ่อนายขายหน้าในทางเพศ เช่น กอดปล้ำจับต้องอวัยวะเพศของหญิง

จำเลยทั้งสองใช้อุบายหลอกลวงผู้เยาว์อายุ ๑๒ ปี ไปจากนางบ้านมารดา โดยแผนการและนำไปเป็นโสเภณี เป็นความผิดตามมาตรา ๒๘๓ และมาตรา ๓๑๔ วรรคท้าย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๖๓/๒๕๑๕)

จำเลยได้เสียกับหญิงอายุ ๑๖ ปี แล้วชวนไปอยู่ด้วยกัน ถ้าไม่ไปจะเปิดเผยเรื่องที่ได้เสียกัน หญิงกลัวคำขู่ จึงยอมไป จะถือว่าเต็มใจไปด้วยหาได้ไม่ หลังจากจำเลยพาหญิงตระเวนไปตามจังหวัดต่าง ๆ แล้ว จำเลยจะให้หญิงดังกล่าวไปมีอาชีพเป็นหญิงนั่งชั่งโม่งตามร้านอาหาร เห็นว่าเป็นอาชีพเกี่ยวกับกามารมณ์ มิใช่ว่าจำเลยมุ่งหมายจะเลี้ยงดูเป็นภริยา ถือได้ว่าจำเลยพาไปเพื่อการอนาจาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๙/๒๕๑๔)

พรากรู้เขารู้อายุไม่เกิน ๑๔ ปี โดยผู้เขารู้เต็มใจไปด้วย

มาตรา ๓๑๙ บัญญัติว่า ผู้ใดพรากรู้เขารู้อายุต่ำกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจาร โดยผู้เขารู้นั้นเต็มใจไปด้วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่พันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริต ช้อจำหน่าย หรือจับตัวผู้เยาว์ ซึ่งถูกพราก ตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พราก

มาตรานี้แม้ผู้เขารู้เต็มใจไปด้วยก็เป็นความผิด ถ้ามีเจตนาพาไปเพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจาร ถ้าเพียงพาไปดูภาพยนตร์ ไปทัศนจาร ไปรับประทานอาหาร ไม่ผิด เพราะไม่มีเจตนาดังกล่าว

การพาหญิงไปเพื่อเป็นภริยา ไม่ถือว่าเป็นการพาไปเพื่อการอนาจาร แต่ถ้าชายมีภริยาอยู่แล้ว จะอ้างเช่นนั้นไม่ได้ แม้จะไม่มีภริยาอยู่ก่อน ถ้าพาไปกินอยู่ ๒-๓ วัน แล้วหลบหนีไป ถือว่าไม่ตั้งใจเลี้ยงดูเป็นภริยา เป็นการพาไปเพื่อการอนาจาร

จำเลยมีภริยาอยู่กินด้วยกัน แต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ได้ชักชวนผู้เสียหายอายุ ๑๖ ปี ให้หนีไปอยู่กับจำเลย แล้วจะมาขอขมาภายหลัง แต่ก็หาได้ไปขอขมาไม่ แสดงว่าจำเลยไม่ได้ตั้งใจจะเลี้ยงดูเป็นภริยาจริงจึง จำเลยมีเจตนาพาไปเพื่อการอนาจาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๘๖/๒๕๒๑)

จำเลยไม่มีภริยา พาหญิงอายุ ๑๖ ปี ไปเพื่อจดทะเบียนสมรส แต่ถูกจับเสียก่อน มิใช่เพื่อการอนาจาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๒๔/๒๕๒๒)

ข้อสังเกต การพาหญิงอายุ ๑๔ ปีไป โดยหญิงเต็มใจไปด้วยไม่เป็นความผิด แต่ถ้าร่วมประเวณีกันโดยหญิงไม่เต็มใจ ก็เป็นความผิดตามมาตรา ๒๗๖

ความสุจริตใจไม่ต้องขอหา ถ้ามาศาล

การดำเนินคดีล้มละลาย

โดย นายบุญสม เจริญจิตต์

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการที่เจ้าหนี้ฟ้องร้องบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ซึ่งมีหนี้สินเกินกว่าความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ แต่ต้องลักษณะที่ว่าลูกหนี้มีหนี้สินมากจนล้มละลาย บรรดาเจ้าหนี้จะได้รับเฉลี่ยชำระหนี้ตามส่วนจำนวนหนี้ของตน จึงย่อมจะเกิดความเป็นธรรมมากกว่าการที่เจ้าหนี้จะบังคับชำระหนี้แบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา หรือการที่ลูกหนี้เลือกชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ที่ตนรักใคร่ชอบพอ

ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกฎหมายล้มละลาย นอกจากเจ้าหนี้ ลูกหนี้ซึ่งรวมถึงนายความของทั้งสองฝ่ายแล้วก็ยังมีศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย สำหรับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้นจะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตั้งแต่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เป็นต้นไป ในขั้นนี้จะไม่ขอกล่าวถึงศาลว่าดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างไร และอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอย่างไรบ้าง คงจะกล่าวแต่เฉพาะทั่ว ๆ ไปถึงผู้ฟ้อง ผู้ถูกฟ้อง มูลเหตุและหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายเท่านั้น

ผู้ฟ้องในคดีล้มละลาย หมายถึง เจ้าหนี้ซึ่งรวมทั้งเจ้าหนี้ธรรมดาและเจ้าหนี้มีประกัน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

เจ้าหนี้ธรรมดา จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

๑. ลูกหนี้มีหนี้สินล้มละลาย

๒. ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท หรือเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๓. หนี้สินดังกล่าวอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคต

เจ้าหนี้ประกัน จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายก็ต่อเมื่อกรณีเข้าองค์ประกอบการเป็นเจ้าหนี้ธรรมดาและยังต้องเข้าหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันและ

๒. กล่าวในฟ้องด้วยว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้ว เงินยังขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้ถูกฟ้องหรืออาจถูกฟ้องล้มละลาย หมายถึงลูกหนี้นั่นเอง พอแยกประเภทได้ดังนี้

๑. บุคคลธรรมดาเป็นลูกหนี้ ลูกหนี้ที่มีหนี้สินลงพันตัว อาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้นั้นมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรหรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทนในขณะที่มีการขอให้ล้มละลายหรือภายในกำหนดเวลา ๑ ปี ก่อนนั้น

ที่กล่าวถึงนี้ หมายถึงลูกหนี้ที่ถูกฟ้องยังมีชีวิตอยู่ แต่กฎหมายล้มละลายเป็นบทกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ ถึงแม้ลูกหนี้จะตายไปแล้วหรือตายในระหว่างพิจารณา ก็ยังสามารถที่จะฟ้องร้องหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงักแต่อย่างใด

ก. ลูกหนี้ตายไปแล้ว หากว่าในขณะที่เมื่อลูกหนี้ยังมีชีวิตอยู่ อาจถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้ล้มละลายได้แล้ว เจ้าหนี้ก็อาจฟ้องขอให้จัดการทรัพย์สินมรดกของลูกหนี้ให้น้อย่างบุคคลล้มละลายได้ แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องฟ้องร้องเสียภายใน ๑ ปีนับแต่วันตายโดยขอให้เรียกทายาทหรือผู้จัดการมรดกหรือผู้ปกครองทรัพย์สินเข้ามาแก้คดีแทนลูกหนี้

คำว่า “๑ ปีนับแต่วันตาย” ต้องถือตามนี้โดยเคร่งครัดเพราะไม่มีคำว่า “รู้ว่าตาย”

ข. ลูกหนี้ตายในระหว่างดำเนินคดี ไม่ว่าจะตายภายหลังศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือพิพากษาให้ล้มละลายแล้วก็ตาม คดีล้มละลายก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ได้โดยไม่ชะงักงันโดยให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการเรียกหาทายาทหรือผู้จัดการมรดกหรือผู้ปกครองทรัพย์สินของลูกหนี้เข้ามาเป็นผู้แทนลูกหนี้ที่ตาย แล้วดำเนินคดีต่อไปเหมือนกับข้อ ก.

๒. นิติบุคคลเป็นลูกหนี้

ก. ลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนซึ่งได้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลอื่น เช่น สมาคม มูลนิธิ สหกรณ์ เป็นต้น อาจถูกเจ้าหนี้ฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาซึ่งกล่าวไว้ในข้อ ๑.

ข. ผู้ชำระบัญชีร้องขอให้นิติบุคคลล้มละลาย เมื่อนิติบุคคลประเภทต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ในข้อ ก. ได้มีการแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นเพื่อทำการชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้น ๆ และในการชำระบัญชี ถ้าปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค้ำหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้วสินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สิน ผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลนั้น ๆ ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้สั่งให้นิติบุคคลนั้น ๆ ล้มละลาย

ข้อควรสังเกต

๑. ในมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ใช้คำว่า “อาจยื่นคำร้องขอต่อศาล” ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่า จะทำได้ ไม่ทำก็ได้ นั่น ความจริงแล้ว หากเป็นเช่นนั้นไม่ ตามวัตถุประสงค์ของมาตรานี้ เป็นการบังคับให้ผู้ชำระบัญชีต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล

๒. “เงินลงทุนหรือเงินค้ำหุ้นได้ใช้เสร็จหมดแล้ว สินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สิน” แสดงว่า ไม่จำกัดว่านิติบุคคลที่ล้มละลายมีทรัพย์สินไม่พอกับหนี้สินมากน้อยเท่าใด ดังนั้น แม้นิติบุคคลดังกล่าวมีทรัพย์สินไม่พอกับหนี้สินไม่ถึง ๕๐๐,๐๐๐ บาทก็ถือได้ว่านิติบุคคลนั้น มีหนี้สินล้นพ้นตัวแล้ว

๓. นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาเป็นลูกหนี้ หรือเรียกกันทั่วไปว่าล้มละลายตามห้าง ฯ

ความจริงข้อนี้อาจจะกล่าวรวมไว้ในข้อ ๑ หรือ ข้อ ๒ หรือจะกล่าวในข้อที่จะกล่าวเกี่ยวกับการฟ้องหรือร้องขอให้ล้มละลายก็ได้ แต่เพื่อจะแยกให้เข้าใจง่าย จึงนำมา

แยกกล่าวเป็นเอกเทศ กรณีดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งได้จดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติบุคคลทั้งสองประเภทนี้ จะต้องมีส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบไว้ด้วย เมื่อนิติบุคคลดังกล่าวมีหนี้สินล้นพ้นตัว เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจมีคำขอโดยทำเป็นคำร้องขอให้บุคคลผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในนิติบุคคลดังกล่าว ล้มละลายได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีขึ้นใหม่

ข้อควรสังเกต

๑. คำว่า “พิทักษ์ทรัพย์” ตามมาตรา ๘๙ หมายความว่าเฉพาะพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเท่านั้น

๒. ผู้จะล้มละลายตามห้าง ฯ ได้ก็แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ

๓. นิติบุคคลที่ล้มละลาย หมายความว่าถึงทั้งที่ถูกเจ้าหนี้ฟ้องและผู้ชำระบัญชีร้องขอ

๔. ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบที่ถูกขอให้ล้มละลายตามห้างนั้น ไม่มีอำนาจต่อสู้คดีและนำสืบว่าตนมีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้ของห้างหรือมิใช่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

มูลเหตุและหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย

หลักเกณฑ์สำคัญในการฟ้องคดีล้มละลายก็คือ ลูกหนี้ต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งหมายถึงลูกหนี้มีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้

การพิสูจน์ให้เห็นว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ต้องนำสืบให้เห็นจริง แต่ก็เป็นเรื่องยาก กฎหมายล้มละลายจึงมีบทบัญญัติถึงการกระทำของลูกหนี้ว่า ถ้าประพฤติหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เช่น

๑. ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สิน หรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

๒. ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาลวงหรือโดยการฉ้อฉล ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

๓. ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินหรืออย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้นซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร

๔. ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้

ก. ออกไปเสียจากราชอาณาจักรหรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร

ข. ไปเสียจากเคหสถานที่เคยอยู่หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถานหรือหลบไปหรือโดยวิธีอื่นหรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ

ค. ยักยอกทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล

ง. ยอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระหนี้ซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ

๕. ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามกฎหมายบังคับคดีหรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะถูกยึดมาชำระหนี้ได้

๖. ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใด ๆ ว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

๗. ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้

๘. ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป

๙. ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันและลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

ข้อที่กล่าวข้างต้น เป็นข้อสันนิษฐานบางข้อเท่านั้น เจ้าหนี้จะนำสืบอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวก็ได้ เช่นนอกจากจะไม่ใช้หนี้ให้โจทก์แล้ว จำเลยยังมีเจ้าหนี้อื่นอีก และจำเลยก็ไม่ใช้หนี้ให้เช่นกัน ทั้งยังไม่ปรากฏว่าจำเลยมีทรัพย์สินเท่าใดแน่ เป็นต้น

การฟ้องและเขตอำนาจศาล ในการยื่นฟ้อง ให้โจทก์ทำเป็นคำฟ้อง เสียค่าขึ้นศาล ๕๐ บาทและในขณะยื่นคำฟ้อง โจทก์จะต้องวางเงินประกันค่าใช้จ่ายไว้ต่อศาลเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาทด้วย

นอกจากจะเป็นคำฟ้องแล้ว กฎหมายล้มละลายยังบัญญัติให้ทำเป็นคำร้องขอได้ในเมื่อผู้ชำระบัญชีของนิติบุคคลเห็นว่านิติบุคคลนั้น ๆ มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินและยังบัญญัติให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องขอเพื่อให้หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายตามห้างด้วย

การยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย จะต้องยื่นต่อศาลที่ลูกหนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตหรือประกอบธุรกิจอยู่ในเขต ไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทนในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอหรือภายในกำหนดเวลา ๑ ปีก่อนนั้น

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีล้มละลาย ก็คือศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมเว้นแต่ศาลแขวง ศาลคดีเด็ก ศาลแรงงาน

ในการยื่นคำฟ้องคดีล้มละลาย โจทก์จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องขอให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ไว้ชั่วคราวก็ได้ แต่โจทก์จะต้องเตรียมพยานหลักฐานมาให้พร้อม เพราะศาลจะดำเนินการไต่สวนทันที คล้ายการไต่สวนฉุกเฉินในคดีแพ่งสามัญ หากศาลจะมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้วก็จะให้โจทก์วางเงินประกันค่าเสียหายของลูกหนี้ตามจำนวนที่เห็นสมควรเสียก่อน

ผลของการฟ้องคดีล้มละลาย

เมื่อศาลสั่งรับฟ้องไว้แล้ว โจทก์ก็มีหน้าที่เช่นเดียวกับโจทก์ในคดีแพ่งสามัญคือต้องนำส่งหมายเรียกแก้คดีและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยทราบ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจำเลยต้องยื่นคำให้การ แต่ถ้าจำเลยจะยื่นคำให้การก็ควรยื่นเสียก่อนวันนัดพิจารณาเพื่อเป็นประโยชน์แก่จำเลยเอง

เมื่อฟ้องคดีล้มละลายแล้ว โจทก์จะถอนคำฟ้องนั้นไม่ได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

ตราบไต่ที่ลูกหนี้ยังมิได้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดจะฟ้องลูกหนี้นั้นเป็นคดีล้มละลายอีกก็ได้ และเมื่อลูกหนี้คนนั้นถูกเจ้าหนี้หลายรายฟ้องเช่นนั้นก็ย่อมที่จะรวมการพิจารณาได้

ผลแห่งคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ไว้เด็ดขาดแล้ว ย่อมทำให้บุคคลต่อไปนี้มีอำนาจหน้าที่เกิดขึ้น

๑. ลูกหนี้

ลูกหนี้ต้องถูกจำกัดอำนาจ ไม่สามารถจะครอบครองหรือจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเองได้ ทั้งยังมีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชีและเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินและกิจการของตนซึ่งอยู่ในความครอบครอง พร้อมทั้งต้องให้ถ้อยคำกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

๒. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจจัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้หรือกระทำการที่จำเป็นเพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่ค้างอยู่ให้สิ้นไป เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้หรือซึ่งลูกหนี้มีสิทธิที่จะได้รับจากผู้อื่น ประนีประนอมยอมความหรือฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ และเข้ายึดทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อแบ่งชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ ประกาศโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

๓. เจ้าหนี้

เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ มีหน้าที่ต้องวางเงินค่าใช้จ่ายตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนด นำเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าหนี้ทุกคนที่ประสงค์จะขอรับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ดังกล่าวจะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนด ๒ เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด รวมทั้งเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ด้วย

บุคคลทั่วไปต้องระมัดระวังในการที่จะติดต่อก่อนนิติสัมพันธ์กับลูกหนี้เพราะลูกหนี้หมดความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจการและทรัพย์สินของตนเองโดยสิ้นเชิงแล้ว

ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ถ้าเราไม่ไปเป็นพยานศาล

หลักกฎหมายเกี่ยวกับละเมิดและนิติกรรมสัญญา

โดย นายธานีศ เกศพิทักษ์

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี

ข้อความเบื้องต้น

หลักกฎหมายเกี่ยวกับละเมิดและนิติกรรมสัญญา เป็นหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และถือว่าเป็นหลักกฎหมายสำคัญเกี่ยวข้องใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะละเมิดและนิติกรรมสัญญานั้นนับว่าเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ที่สำคัญที่สุด ดังที่เราท่านจะสังเกตเห็นว่าในบรรดาหนี้ที่ฟ้องร้องบังคับในศาลส่วนใหญ่ ถ้ามิใช่มูลหนี้เกิดขึ้นมาจากการทำละเมิดก็เป็นมูลหนี้ที่สืบเนื่องมาจากการทำนิติกรรมสัญญาของประชาชนทั้งนั้น เช่น สัญญากู้ยืม เช่าซื้อ ซื้อขาย เช่าทรัพย์สินหรือตัวเงินต่าง ๆ เช่น เชื้อ ตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน เป็นต้น

ด้วยข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาและหน้ากระดาษที่อำนวยให้ ข้อเขียนนี้จึงไม่อาจแยกแยะอธิบายหลักกฎหมายโดยละเอียดได้ และผู้เขียนประสงค์เพียงวางหลักการกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยทั่วไปซึ่งไม่มีพื้นความรู้ทางกฎหมายมาก่อนสามารถอ่านและทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ จึงขอสรุปเพียงสาระสำคัญของหลักกฎหมายเกี่ยวกับละเมิดและนิติกรรมสัญญาเท่านั้น

๑. หลักกฎหมายเกี่ยวกับละเมิด

๑.๑ หลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๔๒๐ ได้บัญญัติวางหลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิดไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๔๒๐ “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จะต้องใช้สินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

การกระทำโดยจงใจ หมายถึง จงใจทำให้เสียหายคือรู้สึกรู้สีกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ส่วนการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ นั้น หมายความว่า ไม่ได้เจตนาหรือจงใจจะทำให้ใครเสียหาย หากแต่เป็นการกระทำโดยไม่ใช้ความระมัดระวังอันบุคคลจะพึงมีตามวิสัยและพฤติการณ์ เช่น การขับรถยนต์ด้วยความเร็วสูงในขณะฝนตกเป็นเหตุให้รถพลิกคว่ำมีคนโดยสารบาดเจ็บและตาย ดังนั้นถือว่าคนขับรถกระทำละเมิดต่อคนโดยสารที่ได้รับบาดเจ็บและตายนั้น

อย่างไรก็ตามการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ อันจะเป็นการละเมิดนั้น ต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายด้วย ฉะนั้นหากเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ย่อมไม่เป็นละเมิด เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้กระทำผิดไปคุมขังไว้เพื่อสอบสวนดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าการจับกุม และคุมขังดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเสียหาย กล่าวคือต้องสูญเสียเสรีภาพไปก็ตาม การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่เป็นการทำละเมิดอันจักเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาเข้ามาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้แต่อย่างใด

๑.๒ บุคคลซึ่งจะต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการทำความละเมิดของคนอื่น

โดยหลักแล้วบุคคลใดทำละเมิด เฉพาะบุคคลที่ได้ทำละเมิดเท่านั้นที่จะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้น แต่อย่างไรก็ดีเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องเสียหายจะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างเต็มที่ กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลบางประเภทต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการทำความละเมิดด้วย อันได้แก่บุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งการละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น

ข. ตัวการต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนในผลแห่งการละเมิด ซึ่งตัวแทนได้กระทำไปในขอบข่ายของงานซึ่งตัวการได้มอบหมายนั้น

ค. ผู้ว่าจ้างทำของต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้รับจ้างทำของ ถ้าผู้ว่าจ้างเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำหรือในคำสั่งซึ่งตนได้ให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง

หนึ่ง คำว่าจ้างทำของนี้ เป็นศัพท์บัญญัติในกฎหมาย อาจมีสิ่งของเกิดขึ้นจริง ๆ ก็ได้ เช่น จ้างช่างทองรูปพรรณให้ทำสายสร้อย จ้างให้ต่อเรือ หรืออาจไม่มีสิ่งของเกิดขึ้นจริง ๆ ก็ได้ เช่น จ้างนักสืบให้ไปสืบเรื่องราวต่างๆ จ้างบริษัทโฆษณาให้โฆษณาสินค้า เป็นต้นสาระสำคัญของการจ้างทำของตามกฎหมายอยู่ที่ความสำเร็จของกิจการที่จ้างไม่จำเป็นต้องมีสิ่งของที่จับต้องหรือมองเห็นได้เป็นผลของสัญญาทุกกรณีไป

ง. บิดามารดาของบุตรผู้เยาว์หรือผู้อนุบาลของคนวิกลจริตต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำละเมิดของผู้เยาว์ หรือบุคคลวิกลจริตแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร แก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น

จ. ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิจกิติ ชั่วครั้งชั่วคราวกิติ จะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิดซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร

ฉ. บุคคลซึ่งยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทำละเมิด ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ทำละเมิดโดยถือว่าเป็นผู้ร่วมทำละเมิดนั้นด้วย

๑.๓ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด

(๑) ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างใดและเพียงใดให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

(๒) ค่าสินไหมทดแทนซึ่งผู้กระทำละเมิด จะต้องรับผิดชอบมีหลายอย่างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผลแห่งการละเมิดเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งใด

ก. ถ้าทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ก็ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยการคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

ข. ถ้าทำให้เขาถึงตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย ถ้ามิได้ตายในทันที (คือภายหลังจึงตายเพราะเหตุที่ถูกกระทำนั้น) นอกจากค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว ผู้ต้องเสียหาย

ยังเรียกค่ารักษาพยาบาลและค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์นำมาหาได้ เพราะไม่สามารถประกอบงานนั้นได้อีกด้วย และในกรณีที่ทำให้เขาถึงแก่ความตายนี้ถ้าเหตุที่ตายนั้นทำให้บุคคลคนหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย บุคคลนั้นชอบที่จะเรียกค่าขาดไร้อุปการะได้อีกด้วย

ค. ถ้าทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย ค่าสินไหมทดแทนคือ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่ารถไปโรงพยาบาล เป็นต้น รวมทั้งค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบการทำงานโดยสิ้นเชิง หรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันและอนาคตด้วย

ง. ถ้าทำให้เขาเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้เสียหายร้องขอ ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดี เช่น ให้ลงประกาศหนังสือพิมพ์ขอขมาหรือแถลงความจริง และทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

๑.๔ นิรโทษกรรม แม้ว่าโดยปกติการที่บุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นด้วยการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ จะถือว่าเป็นการทำละเมิดซึ่งมีผลให้ผู้ทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้นก็ตาม แต่มีบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้เป็นพิเศษให้บุคคลผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ไม่จำเป็นต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน คือ บทบัญญัติว่าด้วย “นิรโทษกรรม” อันได้แก่กรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. การป้องกันและการกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย ดังที่กฎหมายบัญญัติว่า “บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายก็ดี กระทำการตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

ผู้ต้องเสียหายอาจต้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุให้ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือจากบุคคลผู้ให้คำสั่งโดยละเมิดนั้นก็ได้”

ตัวอย่างของการกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีคนร้าย ๓ คนพร้อมอาวุธครบมือเข้าทำการปล้นบ้านนายแดง หากนายแดงใช้ปืนยิงต่อสู้คนร้าย และกระสุนปืนถูกคนร้ายได้รับบาดเจ็บ คนร้ายต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเสียค่ารักษา

พยายาล และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไป กรณีเช่นนี้จะเห็นว่ากรณีที่นายแดงใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้คนร้ายนั้น เป็นการที่นายแดงจำต้องกระทำไปเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนให้พ้นจากภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายของคนร้าย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึงตัวด้วย ทั้งปรากฏว่านายแดงได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งการกระทำของนายแดงเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อคนร้าย นายแดงก็หาจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่คนร้ายไม่ ทั้งนี้เพราะการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายนิรโทษกรรมให้

ส่วนตัวอย่างของการกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย เช่น เจ้าพนักงานสั่งให้นายแดงกระทำการใด เมื่อเป็นคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าผลของการกระทำตามคำสั่งนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นายแดงก็ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพราะกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่การกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

ข. การทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินเพื่อจะบำบัดบดบังภยันตรายซึ่งเกิดขึ้นโดยฉุกเฉิน ดังที่กฎหมายบัญญัติว่า “ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อบำบัดบดบังภยันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะโดยฉุกเฉิน ท่านว่าไม่จำเป็นต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุภยันตราย

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบำบัดบดบังภยันตราย อันมีแก่เอกชนโดยฉุกเฉิน ผู้นั้นจะต้องใช้คืนทรัพย์สินนั้น

ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะป้องกันสิทธิของตนหรือของบุคคลภายนอกจากภยันตรายอันมีมาโดยฉุกเฉินเพราะตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นเหตุบุคคลเช่นว่านี้ หาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุ แต่ถ้าภยันตรายนั้นเกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลนั้นเองแล้ว ท่านว่าจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้”

ควรสังเกตว่ากฎหมายบัญญัติให้กรณีกระทำเพื่อบำบัดบดบังภยันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะ เช่นภยันตรายต่อชุมชนส่วนรวมนั้น ไม่จำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดใช้คืนทรัพย์สินที่ทำบุบสลาย หรือทำลายนั้น ถ้าเป็นเรื่องบำบัดบดบัง

ภัยอันตรายมีแก่เอกชน เช่น การบำบัดปัดป้องภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ส่วนการกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือบุคคลภายนอกอันมีมาโดยฉุกเฉิน เพราะตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นเหตุ ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ต่อเมื่อความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุและภัยอันตรายนั้นมิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตัวผู้กระทำเอง หากความเสียหายนั้นเกินสมควรแก่เหตุ หรือภัยอันตรายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้กระทำเองแล้ว ผู้กระทำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

ค. การใช้กำลังป้องกันสิทธิ ดังที่กฎหมายบัญญัติว่า “บุคคลใช้กำลังป้องกันสิทธิของตน ถ้าตามพฤติการณ์จะขอให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ทันทั่วที่ไม่ได้ และถ้ามิได้ทำในทันใด ภัยมีอยู่ด้วยการที่ตนจะได้สมดังสิทธินั้นจะต้องประวิงไปมาก หรือถึงแก่สาบสูญได้ ไซ้ว่าท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

การใช้กำลังดังกล่าวในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าต้องจำกัดครั้งเคร่งแต่เฉพาะที่จำเป็นเพื่อจะบำบัดปัดป้องภัยอันตรายเท่านั้น

ถ้าบุคคลผู้ใดกระทำการดังกล่าวมาในวรรคต้น เพราะหลงสันนิษฐานพลาดไปว่ามีเหตุอันจำเป็นที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลอื่น แม้ทั้งการที่หลงพลาดไปนั้นจะมีใช่เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อของตน”

ตัวอย่างเช่น นายแดงถูกคนร้ายลักเอารถยนต์ของตนไป นายแดงเที่ยวสืบหาจนกระทั่งวันเกิดเหตุนายแดงเผชิญพบคนร้ายกับรถของตน และขณะนั้นคนร้ายกำลังจะขับรถหนีไป นายแดงจะขอให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือเกรงว่าจะไม่ทันทั่วที่ไม่ จึงตรงเข้าใช้กำลังแย่งรถของตนกลับคืนมา ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีเช่นนี้ ถ้านายแดงไม่ใช้กำลังทำในทันทีทันใด การที่จะได้รถยนต์ของตนกลับคืนมาย่อมต้องประวิงเวลาเนิ่น ช้าออกไปอีกหรืออาจถึงขนาดต้องสาบสูญเสียกรรมสิทธิในรถยนต์ไปหากติดตามไม่พบ การใช้กำลังป้องกันสิทธิของนายแดง เช่นนี้ แม้จะทำให้คนร้ายได้รับบาดเจ็บ หรือต้องเสียหายอย่างไรนายแดงหาจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

อย่างไรก็ตามกฎหมายได้จำกัดขอบเขตของการใช้กำลังไว้ เฉพาะเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อจะบำบัดป้องสิทธิไม่ให้เป็นอันตรายเท่านั้น หากกระทำไปเกินกว่าเหตุผู้กระทำความผิดใช้กำลังใหม่ทดแทน เช่น กรณีตามตัวอย่างข้างต้น หากขณะพบ คนร้ายไม่มีอาวุธใดๆ ติดตัวแต่แดงมีอาวุธปืนติดตัว กรณีเช่นนี้หากเพียงแต่แดงใช้อาวุธปืนชูปให้คนร้ายยอมจำนน ก็อาจทำได้ หรือหากคนร้ายขัดขืนแดงอาจยิงขาดคนร้ายเพื่อหยุดยั้งคนร้ายได้ แต่แดงหาได้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นดังกล่าว แแดงกลับตรงเข้าใช้อาวุธปืนลั่นไถยิงคนร้ายตาย กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าแดงใช้กำลังเกินความจำเป็นและเป็นการเกินกว่าเหตุ แแดงจะต้องรับผิดชอบใหม่ทดแทน

ง. การจับ และฆ่าสัตว์ของผู้อื่นที่เข้ามาทำความเสียหายแก่สังหาริมทรัพย์ ดังที่กฎหมายบัญญัติว่า “ผู้ครอบครองสังหาริมทรัพย์ ชอบที่จะจับสัตว์ของผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหายในสังหาริมทรัพย์นั้น และยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงใช้แก่ตนได้ และถ้าเป็นการจำเป็นโดยพฤติการณ์ แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็ชอบที่จะทำได้

แต่ว่าผู้นั้นจะต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์โดยไม่ชักช้า ถ้าหาตัวเจ้าของสัตว์ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ต้องจัดการตามสมควรเพื่อสืบหาตัวเจ้าของ”

ตัวอย่างเช่น นายแดงชอบที่จะจับช้างของนายดำที่บุกรุกเข้ามาทำลายพืชไร่บ้านเรือนของนายแดงไว้และยึดช้างนั้นไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนที่นายดำจะต้องชดใช้ให้แก่ตนได้ และถ้าช้างตกมันอาละวาดหนัก จนไม่สามารถจับด้วยวิธีธรรมดาได้ หากปล่อยไว้ก็จะเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในครอบครัว พฤติการณ์เป็นความจำเป็นที่จะต้องฆ่าช้างนั้นเสีย ในกรณีเช่นนี้นายแดงก็ชอบที่จะฆ่าช้างเชือกนั้นเสียได้ แต่นายแดงต้องบอกกล่าวให้นายดำเจ้าของช้างเชือกนั้นทราบโดยไม่ชักช้า หรือถ้านายแดงไม่ทราบว่าใครเป็นเจ้าของช้างเชือกนั้น นายแดงจะต้องจัดการตามควรเพื่อสืบหาตัวเจ้าของ เช่น แจ้งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านให้ประกาศหาเจ้าของช้าง เป็นต้น

๒. หลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา

นิติกรรมสัญญานั้นเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ คือ ก่อให้เกิดความผูกพันซึ่งอาจบังคับกันได้ตามกฎหมายและ โดยปกติแล้วกฎหมายจะให้เสรีภาพแก่บุคคลที่จะทำนิติกรรม

สัญญาผูกพันกันในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางเพราะเป็นเรื่องของความสมัครใจยินยอมของบุคคลผู้เป็นคู่กรณีเอง อย่างไรก็ตามเพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภทซึ่งมีความสามารถบกพร่องไม่ให้อุทธรณ์เอาเปรียบ หรือเพื่อควบคุมมิให้ประชาชนทำนิติกรรมสัญญากันในเรื่องที่เป็นการพนันวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายจึงได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญาไว้ดังต่อไปนี้

๒.๑ *ความสามารถของคู่สัญญา* กฎหมายกำหนดว่าบุคคลที่จะเป็นคู่สัญญาเพื่อทำความตกลงทำนิติกรรมสัญญาต่อกันนั้นจะต้องมีความสามารถเต็มบริบูรณ์ กล่าวคือจะต้องไม่เป็นบุคคลที่บกพร่องในด้านความสามารถด้วยประการใด ๆ หากคู่สัญญา แม้เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความสามารถบกพร่อง เช่น เป็นผู้เยาว์ คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เป็นต้น ก็จะทำให้นิติกรรมสัญญาที่ทำนั้นไม่มีผลบังคับได้อย่างสมบูรณ์

เกี่ยวกับการจำกัดหรือบั่นทอนความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาของบุคคลนั้นก็โดยนโยบายของกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลบางประเภทซึ่งเพราะเหตุแห่งความเยาว์วัย หรือเพราะความบกพร่องทางสภาพจิตใจ มิให้ตกเป็นเหยื่อแห่งความเอาเปรียบจากบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่จะมาเป็นคู่สัญญาด้วย กฎหมายจึงบัญญัติจำกัดความสามารถของบุคคลดังที่จะได้แยกอธิบายต่อไปนี้

ก. *ผู้เยาว์* หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ บุคคลอาจบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือเมื่อได้ทำการสมรส และการสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ โดยปกติผู้เยาว์จะทำนิติกรรม สัญญาใด ๆ จำต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน มิฉะนั้น นิติกรรมสัญญานั้น ๆ จะตกเป็นโมฆียะ

ข. *คนไร้ความสามารถ* คือ บุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนไร้ความสามารถและตกอยู่ในความอนุบาลของผู้อนุบาล คนไร้ความสามารถจะทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น ต้องให้ผู้อนุบาลเป็นผู้ทำแทน มิฉะนั้นนิติกรรมตกเป็นโมฆียะ

ค. **คนเสมือนไร้ความสามารถ** หมายถึง บุคคลผู้ไม่สามารถจัดทำกรงานของตนได้ เพราะกายพิการ หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเพราะความประทุษร้ายสุรายเสเพลเป็นอาชญา หรือเพราะเป็นคนติดสุรายาเมา และศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลเช่นนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ โดยให้อยู่ในความพิทักษ์ของผู้พิทักษ์ คนเสมือนไร้ความสามารถนี้ กฎหมายจำกัดความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาเฉพาะที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการซึ่งมีความสำคัญ ๆ บางประเภทเท่านั้นว่าต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์เสียก่อน มิฉะนั้นนิติกรรมจะเป็นโมฆียะ หากเป็นการกระทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติจำกัดความสามารถไว้โดยเฉพาะเจาะจง คนเสมือนไร้ความสามารถย่อมมีความสามารถเต็มบริบูรณ์ในอันที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นได้โดยลำพังตนเอง

ง. **คนวิกลจริต** หมายถึง บุคคลวิกลจริตซึ่งยังมิได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลประเภทนี้ย่อมทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ได้โดยลำพังตนเอง และมีผลสมบูรณ์ นิติกรรมซึ่งบุคคลวิกลจริตทำจะตกเป็นโมฆียะก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าได้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นวิกลจริตอยู่และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้ด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกลจริต

การกำหนดให้นิติกรรมสัญญาซึ่งกระทำโดยบุคคลที่บกพร่องในด้านความสามารถประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วตกเป็นโมฆียะ ก็เพื่อที่จะให้โอกาสแก่ผู้ที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้ควบคุมดูแล ปกป้องผลประโยชน์ของบุคคลประเภทนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ผู้อนุบาลของคนไร้ความสามารถ และผู้พิทักษ์ของคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้มีโอกาสตรวจดูพิจารณาถ่วงถ่วงว่านิติกรรมซึ่งบุคคลในความปกครองดูแลของตนไปกระทำการนั้น ๆ เป็นที่เสียหายและเสียเปรียบหรือไม่ หากเห็นว่าไม่เสียหายอะไรกลับเป็นการสมประโยชน์และเป็นคุณแก่ผู้อยู่ในความปกครองก็อาจจะให้ “สัตยาบัน” เพื่อยอมรับเอาโมฆียะกรรมนั้น ก็จะเป็นผลให้โมฆียะกรรมนั้นมีผลสมบูรณ์มาแต่แรกได้

ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นว่านิติกรรมสัญญาซึ่งบุคคลในความปกครองของตนไปกระทำ และตกเป็นโมฆียะนั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายและเสียหายมาก เช่น ทำสัญญาซื้อเพชรเทียม ในราคาแพงเช่นนี้ ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ก็อาจจะ “บอกล้าง” โมฆียะกรรมนั้น เพื่อให้ตกเป็นโมฆะกรรมคือเสียเปล่ามาแต่แรก ซึ่งจะเป็นเหตุให้คู่กรณีได้กลับคืนยังฐานะเดิมกล่าวคือ คืนเพชรเทียมให้แก่ผู้ขายไป แล้วเรียกเงินที่ชำระไปกลับคืนมาได้

๒.๒ เจตนาของคู่สัญญา นิติกรรมสัญญาจะมีผลบังคับได้อย่างสมบูรณ์ ก็ต่อเมื่อเป็นนิติกรรมสัญญาที่เกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาที่บริสุทธิ์อันเป็นเจตนาในใจอย่างแท้จริง หากนิติกรรมสัญญาใดเกิดขึ้นจากเจตนาที่บกพร่องด้วยประการใด ๆ เช่น เป็นเจตนาหลงหรือเกิดจากการสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่ นิติกรรมสัญญานั้นย่อมไม่มีผลบังคับได้อย่างสมบูรณ์

๒.๓ วัตถุประสงค์ของสัญญา กฎหมายได้ควบคุมบังคับให้บุคคลต้องทำนิติกรรมสัญญากันโดยไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพนันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หากสัญญาใดมีวัตถุประสงค์ฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายดังกล่าว กฎหมายก็จะไม่บังคับให้ตามข้อตกลงแห่งสัญญานั้น เช่น ทำสัญญาจ้างฆ่าคน สัญญาซื้อขายดวงอาทิตย์ หรือสัญญาตกลงเป็นเมียเช่า หรือนางบำเรอเป็นต้น สัญญาต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้จะไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย เพราะถือว่ามีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามด้วยกฎหมาย เป็นการพนันวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน แล้วแต่กรณี

๒.๔ แบบของสัญญา นิติกรรมสัญญาบางอย่างกฎหมายได้กำหนดแบบหรือวิธีการทำสัญญาไว้โดยเฉพาะเจาะจงอย่างไร คู่สัญญาก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบวิธีที่กฎหมายกำหนดนั้นด้วย มิฉะนั้นกฎหมายก็จะไม่บังคับให้เช่นกัน เช่น สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน อาคารบ้านเรือน หรือ สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์บางอย่าง เช่น เรือกำปั่นหรือเรือกลไฟต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ในบางกรณีก็มีกฎหมายบังคับว่าการทำนิติกรรมสัญญานั้น ๆ จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ เช่น การเช่าอสังหาริมทรัพย์ การกู้ยืมเงินเกินกว่า ๕๐ บาทขึ้นไป การทำสัญญาค้ำประกัน หรือการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นต้น นิติกรรมสัญญาที่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือดังกล่าว ถ้าคู่สัญญาเพียงแต่ตกลงกันด้วยวาจาปราศจากหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญแล้ว คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งย่อมไม่อาจนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลเพื่อบังคับตามสัญญาได้

มาศาลตรงเวลา ย่อมมีค่าต่อคดี

เล่นแชร์ฟ้องร้องบังคับกันได้หรือไม่

โดย นายพิทักษ์ คงจันทร์

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี

การเล่นแชร์คืออะไร

การเล่นแชร์เบี้ยหวดยเป็นสิ่งที่มีความนิยมในสังคมไทยมานานแล้ว และก่อให้เกิดการปั่นป่วนทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากดังที่เป็นข่าวครึกโครมในระยะนี้ เพราะการเล่นแชร์มีอยู่ในหมู่ชนทุกระดับในสังคม วงเงินแชร์ที่เล่นมีตั้งแต่ไม่กี่บาท น้อย ๆ จนถึงวงเงินเป็นร้อยเป็นพันล้านบาท เมื่อเกิดวงแชร์ล้มเพราะนายวงแชร์หลบหนีหรือกรณีลูกแชร์ผิดสัญญาไม่ชำระค่าแชร์ที่ประมูลไปแล้ว ตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไปส่วนมากมักจะมีความคิดว่าฟ้องร้องบังคับกันได้เพราะเข้าใจไปทำนองว่าการเล่นแชร์เป็นสิ่งผิดกฎหมาย

แต่ถ้าจะพิจารณาในแง่กฎหมายแล้วจะเห็นว่าการเล่นแชร์เบี้ยหวดยเกิดขึ้นจากความตกลงกันระหว่างผู้เล่นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่าลูกวงมีหน้าที่ที่จะต้องนำส่งเงินค่าแชร์ตามงวดแก่นายวง อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่านายวงมีหน้าที่รวบรวมเงินที่ลูกแชร์ในวงชำระให้นำมามอบให้แก่ลูกวงผู้ประมูลได้ ข้อตกลงกันดังกล่าวนี้เป็นสัญญาชนิดหนึ่ง แม้จะไม่เข้าลักษณะเอกเทศสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ก็ตาม ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายบุคคลย่อมมีอิสระที่จะทำนิติกรรมสัญญาชนิดใด ๆ ก็ได้ หากนิติกรรมนั้นกระทำขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย กระทำด้วยใจสมัคร มุ่งก่อผลผูกพันในทางกฎหมายและไม่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมายหรือขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เมื่อเกิดมีความผูกพันเป็นสัญญาแล้วหากมีการผิดสัญญาจึงฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ดังมีตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกา เช่น

ฎีกาที่ ๙๓๑/๒๔๘๐ วินิจฉัยว่า การที่คู่กรณีจะทำสัญญากันนั้นไม่จำเป็นต้องเข้าในสถานะเอกเทศสัญญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสมอไป เมื่อได้ทำถูกต้องตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายแล้วก็ใช้ได้

ฎีกาที่ ๗๖๔/๒๕๐๒ วินิจฉัยว่าการเล่นแชร์เบี้ยหวดย โดยมีข้อตกลงกันว่า หากลูกวงจะต้องส่งเงินแก่นายวง เพื่อนำส่งแก่ลูกวงที่เบี้ยได้ ผู้เบี้ยแชร์ได้จะต้องทำหนังสือให้ผู้ที่ยังไม่ได้เบี้ยแชร์ไว้เป็นหลักฐานนั้น ความผูกพันระหว่างกันของผู้เล่นต้องเป็นไปในทางเล่นแชร์เบี้ยหวดย กล่าวคือ ผู้ที่ยังไม่ได้เบี้ยแชร์จะเรียกร้องให้ผู้เบี้ยแชร์ไปแล้วชำระเงินจำนวนตามสัญญาผู้ โดยที่ตนยังเบี้ยไม่ได้นั้นไม่ได้ และเมื่อเบี้ยแชร์ได้ ลูกวงอื่นๆ ได้ชำระเงินแก่นายวงแชร์ตามที่ตกลงกันไว้ดังกล่าวแล้วย่อมถือว่าลูกวงนั้นชำระหนี้เสร็จแล้ว

ฎีกาที่ ๒๖๖๔-๒๖๗๓/๒๕๒๔ วินิจฉัยว่าการเล่นแชร์ประเภทดอกตามคือผู้ที่ได้ไปแล้วจะต้องส่งดอกเบี้ยพร้อมกับต้นเงินแชร์เป็นงวดๆ จนกว่าจะครบกำหนดนั้น ผู้เล่นที่มีสิทธิรับเงินในงวดต่อไปย่อมมีสิทธิได้ดอกเบี้ยในการประมูลครั้งก่อนๆ เป็นประโยชน์ตอบแทน การให้ดอกเบี้ยดังกล่าวจึงเป็นข้อตกลงอย่างหนึ่งของสัญญาเล่นแชร์ ผู้มีสิทธิรับเงินค่าแชร์ในภายหลังย่อมมีสิทธิเรียกได้ตามสัญญานั้น

การเล่นแชร์เบี้ยหวดยต่างกับการกู้ยืมและต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่

ดังได้กล่าวแล้วว่าการเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่งแต่เป็นสัญญาชนิดไม่มีชื่อ ส่วนการกู้ยืมนั้นเป็นสัญญาอีกชนิดหนึ่งที่กฎหมายกำหนดลักษณะไว้ และจัดอยู่ในประเภทเอกเทศสัญญาชนิดหนึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ การกู้ยืมเงินนั้นถ้าจำนวนเงินที่กู้เกิน ๕๐ บาทจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ ส่วนการเล่นแชร์กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ดังนั้นคู่สัญญาจึงมีสิทธิฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาลได้ แม้การเล่นแชร์นั้นๆ จะมีได้ทำหลักฐานใดๆ ไว้เลยดังมีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เช่น

ฎีกาที่ ๑๖๓๑-๑๖๓๔/๒๕๐๘ การเล่นแชร์เบี้ยหวดยเกิดขึ้นจากความตกลงกันระหว่างผู้เล่น จึงเป็นสัญญาชนิดหนึ่ง เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามก็ใช้บังคับได้ แม้จะไม่เป็นการกู้ยืม จำเลยก็ไม่มีเหตุจะต้องอ้างได้ว่าจำเลยได้ทรัพย์ไปโดยไม่มีมูลที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย กรณีไม่เป็นลามกฉาวได้

ฎีกาที่ ๔๓๖/๒๕๒๐ วินิจฉัยว่าการเล่นแชร์เป็นหนี้ซึ่งบังคับกันได้โดยไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่โจทก์ฟ้องตามสัญญากู้ ซึ่งสัญญาเล่นแชร์ไม่เป็นการกู้ยืมจึงบังคับไม่ได้ แต่ไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องใหม่

ฎีกาที่ ๒๐๙๕/๒๕๒๔ วินิจฉัยว่าสิทธิในการเป็นลูกหวงในการเล่นแชร์เป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง เพราะมีราคาและอาจถือเอาได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๙๙ เป็นสิทธิที่จำหน่ายและซื้อขายกันได้

จำเลยได้ขายสิทธิในการเป็นผู้ถือหุ้นในการเล่นแชร์ให้แก่โจทก์ โจทก์จึงมีฐานะเป็นเจ้าหนี้จำเลยที่จะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๔

การซื้อขายแชร์กฎหมายมิได้บังคับให้มีหลักฐานเป็นหนังสือ การซื้อขายจึงสมบูรณ์ตามกฎหมายไม่อยู่ในบังคับว่าด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องหรือโอนหนี้

ความรับผิดชอบของนายวงแชร์ต่อลูกหวง

โดยหลักแล้วนายวงแชร์มีหน้าที่ที่จะต้องรวบรวมเงินที่ลูกหวงมาชำระมอบให้แก่ลูกหวงที่เป็นผู้ประมูลแชร์ได้แต่ละคราว ส่วนข้อปลีกย่อยที่จะให้นายวงแชร์ต้องรับผิดชอบย่อมแล้วแต่จะตกลงสัญญากันไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือโดยปริยาย ดังมีแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ดังนี้

ฎีกาที่ ๑๒๒๗/๒๕๐๖ วินิจฉัยว่าการรับผิดชอบของนายวงในการเล่นแชร์นั้นย่อมแล้วแต่ตกลงสัญญากัน จะเป็นโดยตรงหรือโดยปริยายคืออาศัยระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่เคยเล่นกันมาก็ได้ และจะอ้างประเพณีการเล่นแชร์มาใช้ก็ได้ ในเมื่อหมายถึงการตกลงเล่นแชร์ตามวิธีที่เคยปฏิบัติมานานเองซึ่งถือว่าได้ตกลงโดยปริยายเช่นนั้น

นายวงแชร์รับเงินลงแชร์จากลูกหวงแล้วออกไปรับเงินซึ่งตนเป็นผู้ลงชื่อให้ยึดถือไว้เงินที่รวบรวมจากลูกหวงนั้นนายวงเอาไปให้ผู้ประมูลหรือเบี้ยแชร์ได้ โดยที่ผู้ประมูลได้นั้นต้องทำหนังสือสัญญากู้เงินให้นายวงไว้เท่ากับจำนวนที่ผู้นั้นจะต้องส่งเงินแชร์ต่อไป จนถึงเดือนสุดท้าย ดังนั้นให้นายวงมีสิทธิเรียกร้องเอาเงินจากผู้ทำสัญญากู้ดังเป็นของนายวงเอง

ลูกวงคนอื่น ๆ หาเป็นเจ้าหนี้ด้วยไม่ การที่นายวงรับเงินจากลูกวงจึงเป็นการรับโดยมีข้อตกลง โดยปริยายว่า นายวงจะเป็นผู้รับผิดชอบ คือเงินนี้ให้เมื่อลูกวงนั้น ๆ ประมูลได้หรือรับเป็นมือท่าย นายวงจึงต้องรับผิดชอบในเงินที่รับไปจากลูกวงแล้ว และนายวงเช่นนี้ไม่ใช่เป็นเพียงคนกลาง เพราะลูกวงไม่ได้ตกลงเล่นแชร์กันเองแต่เล่นกับนายวง

ลูกวงที่ต้องส่งเงินลงแชร์ให้นายวงเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท แม้จะส่งเงินจริงไม่ถึง ๑,๐๐๐ บาท เพราะหักดอกเบี้ยที่นายวงจะพึงไปเก็บจากผู้ประมูลได้มาชำระให้ไว้เสียเลย เมื่อส่งเงินลงแชร์ได้ ๑๐ ครั้งแล้วแชร์ล้ม ลูกวงมีสิทธิอ้างว่าเป็นเจ้าหนี้ของนายวงอยู่เป็น จำนวนแน่นอนหากคือ ๑๐,๐๐๐ บาทได้

ฎีกาที่ ๒๒๕๓/๒๕๑๘ วินิจฉัยว่าการเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นจากความตกลงระหว่างผู้เล่น ไม่มีกฎหมายบังคับว่าจะต้องทำสัญญาหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ คงบังคับกันได้ตามหลักสัญญาทั่วไป เมื่อพฤติการณ์เป็นที่เข้าใจกันระหว่างผู้เล่นว่าจำเลยเป็น นายวง ตกลงยอมเป็นผู้รับผิดชอบให้เงินแก่ลูกวงที่ยังไม่ได้ประมูล ในเมื่อวงแชร์ล้มดังนี้ จำเลยก็ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ซึ่งเป็นลูกวงและยังมีได้ประมูล

มติของคณะรัฐมนตรีห้ามข้าราชการและพนักงานองค์การของรัฐเล่น แชร์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบังคับบัญชาทางวินัยเท่านั้น การเล่นแชร์หาได้มีวัตถุประสงค์ ต้องห้ามตามกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะไม่

แม้โจทก์เบี้ยวแชร์วงอื่น ซึ่งจำเลยเป็นนายวงได้ไปแล้ว และโจทก์มีกำไรก็ตาม ก็เป็นเรื่องของแชร์วงนั้น ๆ จะนำกำไรนั้นมาหักออกจากจำนวนเงินที่โจทก์เสียหาย และ จำเลยต้องชดใช้ในวงพิพาทไม่ได้เพราะเป็นสัญญาต่างรายผู้เข้าเล่นแตกต่างกันไป

ความรับผิดชอบของลูกวงแชร์

ลูกวงแชร์มีหน้าที่จะต้องชำระค่าแชร์แก่นายวง นอกจากนี้ยังต้องรับผิดชอบต่อลูกวง ด้วยกันในกรณีวงแชร์เลิกล้มลงไปด้วย ดังตัวอย่าง

ฎีกาที่ ๒๐๙-๒๑๑/๒๕๐๗ วินิจฉัยว่า จำเลยลูกวงที่เบี้ยแชร์ได้เงินไปก่อน ได้ทำหนังสือกู้ยืมเงินมอบให้โจทก์ลูกวงคนอื่น ๆ ยึดถือไว้เป็นหลักฐานเพื่อรับผิดชอบโดยตรง และมีนายวงแชร์ลงลายมือชื่อในหนังสือในฐานะผู้ค้ำประกัน เมื่อยังมีได้มีการชำระเงินกันตามหนังสือที่ให้ไว้เพราะแชร์เลิกเสียกลางคันกรณีเช่นนี้ จำเลยลูกวงที่เบี้ยแชร์ได้เงินไปก่อนจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ลูกวงผู้ยึดถือเอกสารสัญญาเช่นนั้นไว้

ฎีกาที่ ๒๐๑๙/๒๕๑๕ วินิจฉัยว่า การเล่นแชร์เป็นสัญญาชนิดหนึ่งผู้เล่นมีสิทธิเลิกสัญญาได้ เมื่อสัญญาเล่นแชร์เลิกกันเพราะวงแชร์ล้มคู่กรณีต้องกลับคืนสู่ฐานะเดิม ผู้เล่นซึ่งประมูลเงินแชร์ไปได้แล้วจำต้องส่งเงินที่รับไปคืนแก่ผู้ที่ยังไม่ได้ประมูล หากไม่ยอมคืนผู้ที่ยังไม่ได้ประมูลย่อมมีสิทธิฟ้องให้คืนเงินนั้นได้

อายุความฟ้องร้อง คือกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่จะใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนด มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความห้ามมิให้ฟ้องร้องสำหรับการเล่นแชร์ ปกติย่อมมีกำหนดระยะเวลาการไต่เงินคืนเป็นรายเดือน จึงเป็นสิทธิเรียกร้องเอาเงินค่าจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖ ซึ่งมีกำหนดอายุความ ๕ ปี

คนไม่เคารพกฎหมาย เหมือนวัวควายไม่มีคอก

ป้องกันตนเองและทรัพย์สินอย่างไรไม่ผิดกฎหมาย

โดย นายอติคม อินทุติ

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง
ช่วยราชการศาลแพ่ง

ในยุคที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยโจรผู้ร้ายและคนที่ขาดความยั้งคิดเช่นทุกวันนี้ โอกาสที่เราจะต้องพบกับภัยอันตรายต่าง ๆ ที่ทำให้เราต้องทำการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของเรา ด้วยตัวของเราเอง ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งรัฐก็ยอมให้เราทำได้ แม้ว่าสิ่งที่เราทำลงไปนั้น ตามปกติจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เช่น การฆ่าหรือทำร้ายผู้อื่น ก็ไม่ถือว่ามีความผิดและไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย

แต่การกระทำโดยมีเจตนาเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน ที่จะถือได้ว่าไม่มีความผิด และไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นการกระทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น การกระทำที่แม้ว่าจะมีเจตนาเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สินหากมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผู้กระทำย่อมยังมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย

การทำความเข้าใจกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน โดยชอบด้วยกฎหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเราจะได้ไม่ต้องมานั่งเสียใจในภายหลัง กับสิ่งที่เราทำลงไป โดยที่เราคิดว่าเราไม่ผิด แต่กฎหมายถือว่าเรามีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย

หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เกี่ยวกับการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ว่า

“ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่น ให้พ้นจากอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำไม่มีความผิด”

จากบทบัญญัติดังกล่าว การกระทำที่ดีว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีผลให้ผู้กระทำไม่มีความผิด จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย

หมายความว่ามีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจผิดต่อกฎหมายอาญา เช่น นาย ก. ถูกนาย ข. กับพวกกรูมทำร้าย นาย ก. จึงใช้มีดแทงสวนไป ๑ ที นาย ข. ถูกมีดถึงแก่ความตาย การกระทำของนาย ข. กับพวกผิดกฎหมายอาญา นาย ก. จึงมีสิทธิป้องกันตนเองได้ นาย ก. ไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรืออาจผิดต่อกฎหมายแพ่ง เช่น การที่ภริยาชู้ ถือว่าทำให้สามีเสื่อมเสียเกียรติยศอย่างร้ายแรง ฉะนั้นเมื่อผู้เป็นสามีฆ่าภริยาและชู้ขณะร่วมประเวณีกัน จึงเป็นการป้องกันเกียรติยศพอสมควรแก่เหตุ สามีไม่มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๘/๒๕๗๕)

๒. ภัยอันตรายนั้นใกล้จะถึง

คำว่า “ใกล้จะถึง” หมายความว่าภัยอันตรายนั้นปรากฏอยู่เฉพาะหน้า หรือเป็นภัยอันตรายที่ได้เกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดอยู่ต่อไปอีก เช่น ในกรณีนาย ก. ยิงนาย ข. นาย ข. มีสิทธิป้องกันตั้งแต่ขณะที่นาย ก. ทำท่าจะยิงนาย ข. ขณะที่นาย ก. กำลังลั่นกระสุนยิงนาย ข. จนถึงระยะเวลาที่การยิงสิ้นสุดลง เช่น ปืนหลุดจากมือนาย ก. ไปแล้ว แต่ถ้านาย ก. มีภริยาที่กำลังจะหยิบเอาปืนที่หลุดมือไปแล้วมายิงนาย ข. อีก นาย ข. ก็ยังมีสิทธิป้องกันได้อยู่แน่นอน โดยถือว่าภัยยังไม่สิ้นสุด

๓. ผู้กระทำจำต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่นให้พ้นจากภัยอันตรายนั้น

กฎหมายใช้คำว่า “จำต้องกระทำ” แสดงว่าผู้กระทำโดยป้องกันจะต้องไม่มีส่วนผิด ในการก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น ๆ ขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ก่อให้เกิดภัยขึ้นในตอนแรก จึงไม่มีสิทธิป้องกัน เช่น นาย ก. จะยิงนาย ข. นาย ข. จึงยิง นาย ก. เพื่อป้องกันตัว กระสุนถูกนาย ก. ได้รับบาดเจ็บ นาย ก. เห็นนาย ข. มีปืนอยู่ในมือ เกรงว่านาย ข. จะยิงนาย ก. อีก นาย ก. จึงยิงนาย ข. กระสุนถูกนาย ข. ได้รับบาดเจ็บ เช่นนี้ นาย ก. จะอ้างว่ากระทำเพื่อป้องกันมิได้ เพราะ

นาย ก. เป็นผู้ก่อภัยในตอนแรก หรือ นาย ก. เข้าไปลักทรัพย์ในบ้านนาย ข. นาย ข. พ้นนาย ก. ๑๕ แผล นาย ก. จึงแทงนาย ข. ไป ๑ ที นาย ข. ตาย นาย ก. อ้างว่ากระทำโดยป้องกันไม่ได้ เพราะนาย ก. ทำผิดก่อน นาย ก. มีความผิดฐานฆ่าคนในการชิงทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๘/๒๔๖๔)

นอกจากนี้ผู้ที่สมัครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน จะอ้างว่าจำต้องกระทำเพื่อป้องกันตนให้พ้นจากภัยที่คู่วิวาททำร้ายตนไม่ได้ เช่น นาย ก. ทุบท้าย นาย ข. ให้มาต่อสู้กัน นาย ข. รับคำท้า นาย ก. ถูกนาย ข. เตะต่อยและบีบคออย่างแรง นาย ก. จึงแทงนาย ข. ตาย นาย ก. อ้างป้องกันไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๗/๒๕๑๐) เพราะต่างฝ่ายต่างผิดด้วยกันทั้งคู่ ในการที่สมัครใจเข้าวิวาทกัน จึงไม่สมควรให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอ้างว่าทำโดยป้องกัน เพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดตามกฎหมาย

ตามหลักเกณฑ์ข้อนี้ การป้องกันผู้อื่นย่อมทำได้ เช่น นาย ก. จะยิงนาย ข. นาย ข. ไม่มีปืน นาย ค. บุตรนาย ข. ซึ่งมีปืนอยู่ในมือ เห็นเหตุการณ์โดยตลอด นาย ค. ย่อมช่วยนาย ข. โดยการยิงนาย ก. ได้ และแม้ นาย ค. ไม่มีความเกี่ยวพันกับนาย ข. เลย นาย ค. ก็ช่วยนาย ข. ได้ เพราะเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะต้องช่วยป้องกันภัยอันตรายที่ผิดกฎหมายอยู่แล้ว

๔. กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

หมายความว่า ผู้ทำการป้องกันย่อมทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นต้องทำเพื่อให้พ้นภัยเท่านั้น และภัยที่เกิดขึ้นต้องได้สัดส่วนกับการกระทำของผู้ป้องกัน เช่น นาย ก. เป็นชายชรา ถือมีดตรงเข้ามาทำท่าจะแทงนาย ข. ซึ่งเป็นชายหนุ่มร่างกายแข็งแรง เพียงแต่นาย ข. จะเข้าล็อกคอนาย ก. และบิดมือนาย ก. มีดก็จะหลุดจากมือนาย ก. และนาย ข. ก็จะพ้นภัย แต่นาย ข. กลับป้องกันโดยใช้มีดแทงนาย ก. เช่นนี้ถือว่าป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

ผลของการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๔ บัญญัติไว้ว่า

“ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๔ นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นหรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้อง

กระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้การกระนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจหรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวผลของการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันก็คือ ผู้ทำการป้องกันมีความผิดตามกฎหมาย แต่ศาลอาจลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้ เช่น ความผิดฐานผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๔๔ วรรจโทษต่ำสุดคือจำคุก ๑๕ ปี แต่ในกรณีฆ่าผู้อื่นโดยป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ ศาลอาจลงโทษเพียง ๕ ปี หรือ ๒ ปี หรือศาลอาจไม่ลงโทษให้เลยก็ได้ ซึ่งต่างกับการป้องกันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพราะในกรณีนั้นศาลจะต้องลงโทษตามกฎหมายโดยไม่ลดโทษให้

อย่างไรก็ตามหากการป้องกันที่เกินสมควรหรือเกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำนั้นเกิดขึ้นเพราะความตื่นเต้น ความตกใจหรือความกลัว ศาลอาจไม่ลงโทษเลยก็ได้

หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๔ ทั้ง ๔ ประการดังกล่าวเป็นเพียงหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้กว้าง ๆ การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการป้องกันที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงมักต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป

ป้องกันตนเองอย่างไรไม่ผิดกฎหมาย

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๔ และแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา มีข้อควรสังเกตดังนี้

๑. ถ้าภยันั้นเกิดจากการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าเป็นภยันที่ผู้รับภยันต้องยอมรับ ไม่มีสิทธิป้องกัน เช่น เจ้าพนักงานจับคนหรือยึดทรัพย์ตามหน้าที่ ผู้ถูกจับหรือยึดทรัพย์จะทำร้ายโดยอ้างว่าป้องกันตนเองหรือป้องกันทรัพย์ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๖๔/๒๔๔๙, ๖๐๐/๒๔๖๕) หรือบิดามารดามีอำนาจลงโทษบุตรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๗ (๒) บุตรจะทำร้ายบิดามารดาโดยอ้างป้องกันไม่ได้ เช่นเดียวกับครูบาอาจารย์มีอำนาจเฆี่ยนนักเรียนเพื่ออบรมสั่งสอนหรือรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๙๐/๒๔๔๓) นักเรียนจึงทำร้ายครูโดยอ้างป้องกันไม่ได้

แต่ถ้ามีการใช้อำนาจเกินขอบเขต ผู้รับภัยย่อมป้องกันได้ เช่น ตำรวจจับผู้ต้องหา คดีการพนัน โดยใช้วิธีจับที่รุนแรงเกินความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ ผู้ต้องหาใช้มีดแทง ๒ ที่ เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ หรือ บิดาไล่ตีบุตรโดยไม่มีเหตุและบุตรก็พ้นอำนาจปกครองไปแล้ว บุตรป้องกันได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๓/๒๔๔๒)

๒. ถ้าภัยกำลังมาถึงตัวย่อมป้องกันได้ทันที ไม่ต้องรอให้ถูกทำร้ายก่อน เช่น อันธพาลมีมีดบุกรุกเข้ามาจุดบุตรสาวนาย ก. ในบ้าน ทำท่าจะทำร้าย นาย ก. ยิงป้องกันได้ ไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้บุกรุกถึงตัว ซึ่งไม่มีทางต่อสู้ได้ทันที (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๖๔/๒๕๐๓) หรือ นาย ก. ห้ามนาย ข. มิให้เล่นการพนัน นาย ข. จึงกลับไปและถือมีดปลายแหลมเดินเข้ามาหานาย ก. แสดงวาทะทำร้ายและเข้าทำร้าย นาย ก. ถอยหลังไปและใช้มีดขอยฟันนาย ข. ๑ ที่ ขณะนาย ข. เข้าใกล้ ๑ แขน โดยนาย ข. ยังไม่ทันยกมีดขึ้นเป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๖๑/๒๕๐๐)

แต่ถ้าภัยสิ้นสุดลงแล้ว สิทธิป้องกันย่อมหมดไป เช่น นาย ก. ยิงนาย ข. แล้วหันหลังวิ่งหนี มิได้แสดงกิริยาว่าจะหันกลับมาต่อสู้ นาย ข. ใช้ปืนยิงนาย ก. ด้านหลัง ขณะที่อยู่ห่าง ๑๖-๑๗ เมตร นาย ก. ถึงแก่ความตาย ดังนี้เป็นการกระทำเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๔๓/๒๕๑๔, ๔๐๖/๒๕๒๓)

อย่างไรก็ตามหากภัยยังมีอยู่ ย่อมยังป้องกันได้เสมอ เช่น นาย ก. ถือขวานใหญ่ บุกรุกเข้าไปจะทำร้าย นาย ข. ถึงในบ้าน นาย ข. จึงใช้มีดพร้าฟัน นาย ก. ถูกไหล่ซ้ายขวานตกจากมือ นาย ก. ก็ลงหยิบขวานและร้องเรียกให้พรรคพวกมาช่วย นาย ข. จึงฟันซ้ำอีกหลายที เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๑/๒๕๐๔) หรือ นางสาว ก. เดินกลับบ้านไปถึงที่เกิดเหตุซึ่งเป็นทางเปลี่ยว สองข้างทางเป็นป่า นาย ข. ถือปืนและเข้าจุดนางสาว ก. จะพาเข้าข้างทาง นางสาว ก. พูดขอร้องไม่ให้ทำ นาย ข. ไม่ฟัง นางสาว ก. จึงผลักนาย ข. ทกล้มกันกระแทก ปืนของนาย ข. ตกใกล้ตัวนาย ข. นางสาว ก. ยิงนาย ข. ๑ นัด นาย ข. จะหยิบปืนที่ตกนั้น นางสาว ก. จึงยิงซ้ำอีก ๑ นัด เป็นการป้องกันตัวและชื่อเสียงพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๒๗/๒๔๐๘)

๓. แม้มีทางหลีกเลี่ยงภัยอันตรายที่เกิดขึ้นได้อย่างปลอดภัยโดยหลบหนีไปเสียแต่ไม่หนีและเข้าต่อสู้ป้องกันภัย ยังอ้างว่าทำโดยบังเอิญได้ เช่น นาย ก. เมาสู่รา ร้องทำร้ายให้นาย ข. มาต่อสู้กัน นาย ข. ไม่สู้ นาย ก. ก็ถือนิคมดาบปลายแหลมลุยน้ำข้ามคลองจะเข้าไปฟันนาย ข. ถึงในบ้าน แม้นาย ข. จะเห็นนาย ก. อยู่ก่อนและอาจหลบหนีไปได้ แต่ก็ไม่มีเจตนาที่ผู้มิสิทธิครอบครองเคหสถานโดยชอบจะต้องหนีผู้กระทำความผิดกฎหมาย ดังนั้น การที่นาย ข. ใช้ปืนยิงนาย ก. ๑ นัด ขณะที่นาย ก. อยู่ห่างจากเรือนนาย ข. ๖ ศอก ถึง ๘ ศอก ถือว่าเป็นการป้องกันชีวิตพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๔/๒๕๐๔)

๔. กลุ่มที่สมครใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน จะอ้างว่าทำอันตรายอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อป้องกันตัวไม่ได้ เพราะถือว่ามีส่วนผิดด้วยกันทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตามเป็นการสมครใจวิวาทยอมแล้วแต่พฤติการณ์ เช่น นาย ก. กับพวกมีเหตุวิวาททำร้ายพวกของนาย ข. และวิ่งตามมาจะทำร้ายอีก นาย ข. ทราบเรื่องก็โกรธ ถือนิคมดิ่งตอออกมาหานาย ก. กับพวก นาย ก. กับพวกจึงหนี นาย ข. วิ่งไล่ทันแล้วเกิดต่อสู้กับนาย ก. และพันนาย ก. ตายเป็นเรื่องสมครใจวิวาทกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๒๗/๒๕๑๒) หรือนาย ก. ได้เถียงกับนาย ข. แล้วกลับบ้านไปนำปืนติดตัวมาหานาย ข. อีก แสดงว่าสมครใจวิวาท เมื่อนาย ข. ตะนาย ก. นาย ก. ก็ยิงนาย ข. ทันที การกระทำของนาย ก. ไม่เป็นการป้องกันโดยชอบ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕/๒๕๒๕)

แต่ถ้าการวิวาทขาดตอนแล้ว โดยฝ่ายหนึ่งไม่มีเจตนาจะเข้าต่อสู้กันอีก หากอีกฝ่ายเข้าทำร้าย ย่อมป้องกันได้ เช่น นาย ก. กับ นาย ข. ได้เถียงและกอดปล้ำชกต่อยตีกันที่ร้านขายของ นาย ก. ใช้ขวดตีนาย ข. ที่เสกหน้าโลหิตไหล แล้วนาย ก. หนีไป นาย ข. ทำแผลเสร็จแล้วจะกลับบ้าน พบนาย ก. มาคอยดักทำร้ายโดยจะเอาไม้ไผ่ตีศีรษะ นาย ข. จึงใช้ปืนยิงไปถูกมือนาย ก. แล้ววิ่งหนี เป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๔๔/๒๕๑๓)

อย่างไรก็ตาม เพียงได้เถียงกับอีกฝ่ายหนึ่งโดยที่เราไม่มีเจตนาเข้าวิวาทต่อสู้ หากถูกอีกฝ่ายทำร้ายก่อน ย่อมป้องกันได้ เช่น นาย ก. เข้าไปปลุกต้อนนางพารูลูก้าที่นาของนาย ข. นาย ข. ต่อกว่าและเกิดต่อสู้กัน นาย ก. ถือนิคมดิ่งเข้าไ้หานาย ข. นาย ข.

ถอยหนี นาย ก. ยังตามเข้าไป พอนาย ข. ถอยไปสะดุดคันนา นาย ก. ยกมิตพร้าขึ้นจะฟัน นาย ข. จึงใช้มิตพร้าฟันนาย ก. ๑ ที ถูกที่คอขาด เป็นการป้องกันตัวพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๒๑/๒๕๐๙)

๕. การช่วยป้องกันภัยให้ผู้อื่น ทำได้ต่อเมื่อผู้ที่เราเข้าไปช่วยมีสิทธิป้องกันอยู่แล้ว หากเขาไม่มีสิทธิป้องกัน เราเข้าไปช่วย เราอาจมีความผิด เช่น นาย ก. กับ นาย ข. สมัคใจเข้าวิวาทต่อสู้กัน เราเป็นเพื่อนนาย ก. เห็นนาย ข. กำลังจะยิงนาย ก. จึงเข้าไปช่วยโดยยิงนาย ข. ก่อน เช่นนี้เราอ้างว่าทำโดยป้องกันไม่ได้

๖. การป้องกันต้องทำเพียงเพื่อให้พ้นภัยเท่านั้น หากทำเกินไปอาจเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำเพื่อป้องกัน ซึ่งยังถือว่าผู้กระทำมีความผิด เช่น นาย ก. เป็นฝ่ายก่อเหตุ ต่ำนาย ข. และถือไขควงบุกกรูขึ้นไปแทงนาย ข. บนบ้าน นาย ข. ใช้มีดดาบฟันนาย ก. มีบาดแผลฉกรรจ์ถึง ๔ แห่งเป็นเหตุให้นาย ก. ถึงแก่ความตาย เป็นการเกินสมควรแก่เหตุ เพราะนาย ข. พ้นครั้งเดียวก็จะหยุดยั้งการกระทำของนาย ก. ได้แล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๐๖/๒๕๑๔) หรือ นาย ก. ชักปืนออกจะยิงนาย ข. นาย ข. ยิงนาย ก. เพื่อป้องกันได้ แต่ยิงหลายนัด ถูกนาย ก. ทางข้างหลังและรักแร้ เป็นการเกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำเพื่อป้องกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๙๔/๒๕๒๐)

การทำรุนแรงเกินไป บางครั้งศาลถึงกับถือว่าไม่เป็นการป้องกัน เช่น นาย ก. ชักปืนออกจะยิง นาย ข. นาย ข. แย่งปืนได้และไล่ยิงนาย ก. จนล้มลง แล้วนาย ข. เข้าไปยิงนาย ก. อีก ๒ นัด นาย ข. มีความผิดฐานฆ่าคนตาย ไม่ใช่กรณีป้องกันตัว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๗๕/๒๕๑๐)

๗. การใช้อาวุธกับผู้ก่อภัยที่ไม่มีอาวุธ หรือใช้อาวุธที่ร้ายแรงกว่าผู้ก่อภัย โดยทั่วไปถือว่าเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณี เช่น นาย ก. ชักมีดดาบปลายปืนออกมาแทงนาย ข. นาย ข. ซึ่งหนุ่มกว่าและรูปร่างใหญ่กว่า แย่งมีดได้ จึงแทงนาย ก. ที่หน้าอกและท้อง ขณะที่นาย ก. ไม่มีอาวุธอะไรแล้ว เป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๑๔) หรือ นาย ก. ได้เถียงกับนาย ข. แล้วเดินเข้าหาจะทำร้าย โดยไม่มีอาวุธ นาย ข. ยิงนาย ก. ๓ นัดถูกโคนขาซ้าย เป็นการป้องกันเกิน

สมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๑๓/๒๕๒๐) หรือ นาย ก. มีส้นมือเข้าทำร้าย นาย ข. นาย ข. ยิงนาย ก. ตาย เป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๕/๒๕๒๐)

แต่บางกรณีก็คือว่าสมควรแก่เหตุ หากผู้ป้องกันอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบมาก เช่น รูปร่างเล็กและเตี้ยกว่า (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๔/๒๕๐๒, ๔๒๕/๕๒๑๓) นอกจากนี้ก็คือ ในกรณีผู้ป้องกันไม่มีทางอื่นที่จะยับยั้งผู้ก่อภัย เช่น ใช้มีดแทงขณะที่อีกฝ่ายบีบคอจนหายใจไม่ออก (คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๖/๒๕๑๒) หรือยิงขณะที่อีกฝ่ายเงื้อมือจะฟัน (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๐๔)

ป้องกันทรัพย์สินอย่างไรไม่ผิดกฎหมาย

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๖๘ และแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์สินในกรณีที่มีคนร้ายเข้าบ้านดังนี้

๑. การทำอันตรายคนร้ายโดยใช้อาวุธที่ไม่ร้ายแรง มักถือว่าชอบด้วยกฎหมายและไม่เกินสมควรแก่เหตุ เช่น ใช้ไม้ตะบองตีไป ๓ ที หรือใช้ดุนพื้นตีไป ๑ ที แม้จะทำให้คนร้ายถึงแก่ความตาย ก็ถือว่าเป็นการป้องกันทรัพย์สินพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๐/๒๕๐๐ และ ๗๕๓/๒๕๑๒)

แต่การป้องกันโดยใช้อาวุธที่ร้ายแรงโดยสภาพ เช่น มีด, ปืน ก็ย่อมทำได้ หากปรากฏว่าหรือมีเหตุน่าเชื่อว่าจะเกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของเราด้วย เพราะการป้องกันในกรณีเช่นนั้น มิได้เป็นเพียงการป้องกันทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังเป็นการป้องกันชีวิต และร่างกายเราด้วย

เหตุที่น่าเชื่อดังกล่าวนั้น

ก. เหตุเกิดเวลากลางคืน และท้องถิ่นนั้นมีโจรผู้ร้ายชุกชุมหรือบ้านเจ้าทรัพย์เคยถูกลปล้นมาก่อน ทั้งนี้เพราะเมื่อคนร้ายเข้ามาในบ้านหรือบริเวณบ้านเวลากลางคืน เราย่อมไม่อาจทราบได้ว่าคนร้ายมากันกี่คน มีอาวุธหรือไม่ การใช้อาวุธร้ายแรงจึงไม่เกินสมควร โดยเฉพาะเมื่อท้องถิ่นนั้นมีโจรผู้ร้ายชุกชุมหรือบ้านเราเคยถูกลปล้นมาก่อน เมื่อมีคนเข้ามาตอนกลางคืน ย่อมทำให้เราต้องคิดว่าก่อนว่าเป็นคนร้าย

ข. คนร้ายลงมือทำร้ายก่อน เช่น คนร้ายเข้าไปลักขโมยในไร่ เจ้าทรัพย์ร้องถาม ๒ ครั้ง คนร้ายใช้กระบองขว้างมา ๒ ครั้ง กิริยาเป็นการปล้นทรัพย์โดยมิใช่กระบองเป็นอาวุธ เจ้าทรัพย์ยิงด้วยปืนแก๊ป ๑ นัด คนร้ายตาย เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๔/๒๕๐๘) หรือยังไม่ลงมือทำร้าย แต่แสดงกิริยาว่าจะทำร้าย เช่น คนร้ายจูงกระบือไปจากใต้ถุนเรือนเจ้าทรัพย์ เจ้าทรัพย์ร้องถาม คนร้ายหันป็นมาทางเจ้าทรัพย์ เจ้าทรัพย์ยิงขึ้นไปจากบนเรือน ๒ นัด ถูกคนร้ายตาย เป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุเช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๓/๒๕๐๘)

ค. มีเหตุน่าเชื่อว่าจะเกิดอันตราย เช่น มีคนเข้ามาใกล้บ้านยามวิกาลและยิงปืนขึ้นหลายนัด เจ้านบ้านยิงไปเพื่อป้องกันตนเองและทรัพย์สิน เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๒/๒๕๑๒)

มีปัญหาเกี่ยวกับกรณีที่คนร้ายเข้ามาในบ้าน โดยยังมีได้ทำอันตรายเรา หากเรายิงคนร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บก่อน เรามีความผิดหรือไม่ กรณีเช่นนี้ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน ผู้เขียนเห็นว่าถ้าปรากฏว่าคนร้ายมีอาวุธหรือมากันหลายคน น่าจะไม่ถือว่าเกินสมควรแก่เหตุ เพราะเราย่อมไม่อาจทราบได้ว่าคนร้ายจะทำร้ายเราหรือไม่ หรือจะทำร้ายเมื่อไหร่ หากรอให้ถูกทำร้ายก่อน เราอาจไม่มีโอกาสได้ป้องกันตัว แต่ถ้าคนร้ายมาคนเดียวและเห็นได้ชัดว่าไม่มีอาวุธ การยิงคนร้ายถึงตาย น่าจะเกินสมควร แต่กรณีเช่นนี้ถ้าเจ้าทรัพย์เป็นหญิงอยู่บ้านคนเดียว น่าจะไม่เกินสมควร อย่างไรก็ตามเพื่อความปลอดภัยควรใช้วิธียิงขู่ก่อน หากยังไม่หนีจึงค่อยยิง

๒. ถ้าได้ทำร้ายจนคนร้ายอยู่ในอาการที่ไม่สามารถต่อสู้ได้ แต่ก็ยังทำร้ายต่อไป ถือว่าเกินสมควรแก่เหตุ เช่น แทะไป ๑ ที คนร้ายวิ่งหนีไปเสียหลักล้มลงที่พื้นดินหน้าบ้านไต้บ้าน ยังวิ่งไปแทงซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จนถึงแก่ความตายอยู่ตรงนั้น เป็นการกระทำเกินสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๘/๒๕๑๔)

ในกรณีที่คนร้ายหนีไปแล้ว เจ้าทรัพย์ไม่มีอำนาจตามไปยิงคนร้าย เพราะถือว่ามิใช่ภัยอันตรายอันใกล้จะถึง แต่เป็นภัยอันตรายที่ผ่านพ้นไปแล้ว หากยิงคนร้าย จะอ้างว่าเป็นการป้องกันทรัพย์สินไม่ได้ เช่น มีคนร้ายลักทรัพย์ไปตอนกลางคืน รุ่งเช้าเจ้าทรัพย์

ตามไปพบทรัพย์ซ่อนอยู่ในป่า จึงดักรุมรอกคนร้ายอยู่ ๓-๔ ชั่วโมง คนร้ายก็มาเอาทรัพย์นั้นออกจากที่ซ่อน เดินไปได้ ๓-๔ วา เจ้าทรัพย์ใช้ปืนยิงคนร้ายตาย มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๐/๒๕๐๒)

แต่ในกรณีตามไปยังคนร้ายในขณะนั้นเอง ศาลฎีกามักจะวินิจฉัยว่าเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ เช่น จำเลยเป็นภารโรงมีหน้าที่เฝ้าโรงเรียน มีคนร้ายมาดงแะโรงเรียนตรงที่เก็บของมีค่าในเวลาที่จำเลยไม่อยู่ ครั้นจำเลยมา คนร้ายหนีไป จำเลยติดตามไล่จับและใช้อาวุธปืนยิงไปโดยเจตนาป้องกันทรัพย์สินของโรงเรียน กระสุนปืนไปถูกผู้เสียหาย เป็นการป้องกันทรัพย์เกินสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๔/๒๕๐๙) หรือ จำเลยกับพวกเจ้าทรัพย์ติดตามเรือที่ถูกลักไป พบผู้ตายกับพวกอยู่ใกล้ๆ กับเรือที่ถูกลักนั้น ผู้ตายใช้ปืนลูกกระบอกยิงจำเลยแต่ไม่ถูก จำเลยยิงผู้ตายข้างหลัง ๑ นัด ขณะที่หนีจากเรือไป ๑๒ วา เป็นการกระทำที่เกินกว่ากรณีที่ต้องกระทำ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๔๒/๒๕๐๙)

๓. ถ้าผู้เข้ามามีใช้คนร้าย แต่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเป็นคนร้าย ยังถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบ เช่น เจ้าของบ้านทราบว่ามีคนร้ายมาปล้น จึงให้จำเลยนอนเฝ้าใต้ถุนเรือนเวลา ๕ นาฬิกา ยังมีดอยู่ ผู้ตายกับพวกพากระบือไปที่บ้านนั้น สุนัขเห่าและมีคนร้องว่าขโมย จำเลยจึงยิงปืนไปที่ผู้ตาย ซึ่งเข้ามาถึงประตูรั้วบ้าน โดยเข้าใจว่าเป็นคนร้ายจะมาปล้น ดังนั้นเป็นการป้องกันสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖/๒๕๑๑)

แต่ถ้าไม่ดูให้ดี โดยเฉพาะไม่ปรากฏว่าผู้เข้ามาแสดงกิริยาต่อผู้ มักจะถือว่าเกินสมควรแก่เหตุ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๔/๒๕๐๐, ๑๐๙๔/๒๕๐๑)

การวางทรัพย์จะช่วยให้ท่านได้ เมื่อเจ้าหนี้บอกปิด ไม่ยอมรับชำระหนี้ ๖

โดย นายประยงค์ จุฑง

เจ้าศาลจังหวัดชลบุรี

การวางทรัพย์จะช่วยให้ท่านได้อย่างไรนั้น ก่อนอื่นจะกล่าวถึงความเป็นมาของการวางทรัพย์ในเบื้องต้นเสียก่อน เรื่องการวางทรัพย์ตลอดจนสำนักงานวางทรัพย์ได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตั้งแต่ให้ใช้ประมวลกฎหมายนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔ แต่การวางทรัพย์ไม่ได้นำมาปฏิบัติ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดตั้งสำนักงานวางทรัพย์ขึ้นโดยถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งกรมบังคับคดีและในการนี้ก็ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นในกรมบังคับคดี ได้แก่สำนักงานวางทรัพย์กลางและสำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคชั้นอีกรวม ๙ ภาค กรมบังคับคดีจึงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานวางทรัพย์ทั่วประเทศ และยังมีนโยบายที่จะจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ประจำศาลชั้นด้วย แต่ขณะนั้นศาลในส่วนภูมิภาคยังมิได้มีการจัดตั้งขึ้น คงมีแต่เฉพาะสำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคเท่านั้น แต่กรมบังคับคดีก็ได้ฝากงานวางทรัพย์ไว้กับศาลจังหวัดทุกศาลทั่วประเทศ ศาลจังหวัดทุกศาลจึงเป็นเสมือนสำนักงานวางทรัพย์ด้วย หากผู้ใดประสงค์จะขอวางทรัพย์ก็สามารถยื่นคำร้องขอวางทรัพย์ได้ที่ศาลจังหวัดทุกศาลซึ่งมีเขตอำนาจตามกฎหมาย โดยไปติดต่อขอวางทรัพย์ได้ที่ศาล

การวางทรัพย์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติการชำระหนี้ บางทีเจ้าหนี้ไม่ยอมรับชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ขอชำระ และการที่เจ้าหนี้ปฏิเสธเช่นนั้นเพราะไม่อาจตกลงกันได้ โดยความเห็นไม่ลงรอยกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ เช่นว่าเจ้าหนี้เห็นว่าวัตถุแห่งหนี้ที่ชำระนั้นไม่ตรงกับที่ตกลงกันไว้เดิมหรือว่ายังไม่ถึงกำหนดบ้าง แต่ถ้าเจ้าหนี้ปฏิเสธการชำระหนี้โดยไม่ถูกต้อง ไม่มีเหตุที่จะอ้างตามกฎหมายได้ เมื่อหนี้ถึงกำหนดและลูกหนี้ไม่อาจชำระหนี้ได้

แล้วต้องเปิดช่องให้ลูกหนี้มีหนทางหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้หรือทำให้หยุดคิดดอกเบี้ยต่อไป ฉะนั้นเมื่อลูกหนี้ขอปฏิบัติการชำระหนี้โดยชอบแล้ว ถ้าเจ้าหนี้ปฏิเสธบอกปิดไม่ยอมชำระหนี้ หรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ บรรดาความรับผิดชอบอันเกิดแต่ไม่ชำระหนี้ ก็เป็นการปลดปล่อยไปหากลูกหนี้นำทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้มาวางไว้อย่างสำนักงานวางทรัพย์สิน หรือที่ทำการศาลจังหวัดแล้วแต่กรณี ซึ่งมีเขตอำนาจตามกฎหมาย ลูกหนี้ก็หลุดพ้นจากความรับผิดชอบอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ นับแต่วันที่ ได้วางทรัพย์สินไว้ ภายหลังเจ้าหนี้จะมาเรียกร้องให้รับผิดชอบใดๆ หรือเรียกร้องให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างใดไม่ได้

เมื่อได้ทราบถึงสำนักงานที่จะขอวางทรัพย์สิน และวัตถุประสงค์ของการวางทรัพย์สินนี้แล้ว ปัญหาต่อไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ว่าจะขอวางทรัพย์สินได้ในกรณีใดบ้าง ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้วางระเบียบว่าด้วยการวางทรัพย์สินไว้ดังนี้

ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกอาจวางทรัพย์สินต่อ สำนักงานวางทรัพย์สินได้ในกรณีต่อไปนี้

๑. เมื่อเจ้าหนี้บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้
๒. เมื่อเจ้าหนี้ไม่สามารถจะรับชำระหนี้
๓. เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ไม่สามารถจะหยั่งรู้ถึงสิทธิของเจ้าหนี้หรือไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ได้แน่นอน โดยมีใช้เป็นความผิดของตน

๔. กรณีตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติให้วางทรัพย์สิน ณ สำนักงานวางทรัพย์สินได้ เช่น มาตรา ๒๓๒, ๓๐๒, ๖๓๑, ๖๗๙, ๗๕๔, ๗๗๒, และ ๙๔๗ เป็นต้น

๕. กรณีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น

๖. กรณีตามคำสั่งศาลภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๖๔

ผู้วางทรัพย์สินนั้นจะเป็นตัวลูกหนี้เองก็ดี หรือบุคคลภายนอกก็ดี ต้องยื่นคำร้องขอวางทรัพย์สินตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานวางทรัพย์สินกำหนด โดยแสดงเหตุที่ต้องวางทรัพย์สินพร้อมทั้งแสดงเอกสารหลักฐานแห่งนั้น (ถ้าหากมี) ประกอบคำขอวางทรัพย์สินด้วย การขอวางทรัพย์สินนั้น ผู้ขอวางทรัพย์สินต้องวางทรัพย์สินอย่างแน่นอนว่าจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมด รวมทั้งดอกเบี้ย และใช้จ่ายทั้งหลายถ้ามี และหนี้นั้นจะต้องถึงกำหนดแล้วด้วย

ทรัพย์สินที่จะวางนั้นอาจเป็นตัวเงิน หรือทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนึ่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เว้นแต่โดยสภาพของทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ไม่ควรแก่การวาง เช่นที่ดิน หรือบ้านเรือน หรือเป็นของอันใหญ่โตมาก เช่น ไม้แพซุงหลายแพ หรือเครื่องจักรใหญ่โต หรือทรัพย์สินเป็นที่น่าสนใจกว่าถ้าวางไว้จะเสื่อมเสีย หรือบอบสลาย เช่น ปลา เนื้อ ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น ก็เป็นทรัพย์สินที่ไม่ควรแก่การวางเช่นกัน

เมื่อลูกหนี้ได้วางทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนึ่งไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์สินแล้วลูกหนี้ผู้วางทรัพย์สินจะต้องบอกกล่าวให้เจ้าหนี้ทราบถึงการที่ได้วางทรัพย์สินนี้ และทางสำนักงานวางทรัพย์สินจะได้บอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ให้ทราบอีกทางหนึ่งด้วย เจ้าหนี้จะมาขอรับเอาทรัพย์สินนั้นไปได้ สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินที่วางไว้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไป เมื่อพ้นเวลาสิบปีนับแต่วันเจ้าหนี้ได้รับคำบอกกล่าวการวางทรัพย์สิน ถ้าเลยกำหนดเวลานั้นแล้ว สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์สินที่วางก็เป็นอันหมดไป ลูกหนี้อาจเอากลับคืนได้

การวางทรัพย์สินเป็นวิธีการที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ลูกหนี้โดยเฉพาะ เพื่อให้มองเห็นว่าการวางทรัพย์สินช่วยท่านได้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอยกตัวอย่าง จากในเรื่องการขายฝาก ตามหลักในเรื่องนี้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เอาไปขายฝากไว้ตกไปยังผู้ซื้อโดยมีข้อตกลงกันว่า ผู้ขายฝากอาจไถ่ถอนทรัพย์สินนั้นคืนได้ ซึ่งจะต้องทำการไถ่ถอนภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ หากพ้นกำหนดไปแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกไปเป็นของผู้ซื้อทันที สมมติว่า นาย ก. ได้นำที่ดินตามโฉนดของตนซึ่งมีราคาประมาณสามแสนบาท ไปจดทะเบียนขายฝากไว้กับนาย ข. ในวงเงินหนึ่งแสนบาท โดยมีกำหนดไถ่ถอนภายในกำหนด ๑ ปี เมื่อใกล้จะครบกำหนด ๑ ปีอีก ๑ วันหรือ ๒, ๓ วัน นาย ก. จะไปขอไถ่ถอนการขายฝากโฉนดที่ดินคืนจากนาย ข. โดยนำเงินไปพร้อมครบถ้วนที่จะทำการไถ่ถอนการขายฝากตามที่ตกลงกันไว้ แต่นาย ข. ปฏิเสธบอกปิดไม่ยอมให้ไถ่ถอนโดยไม่มีเหตุที่จะอ้างได้ หรือนาย ข. แกล้งหลบหลีกไม่ยอมให้พบตัว โดยเจตนาโกงเพื่อที่จะให้ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาได้ล่วงพ้นไป เพื่อให้ที่ดินซึ่งมีราคาประมาณสามแสนบาทแต่รับซื้อไว้เพียงหนึ่งแสน ได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเสีย หากจะทำการฟ้องขอไถ่ถอนการขายฝากต่อศาลก็ไม่อาจกระทำได้ทัน เพราะเป็นเวลากะชั้นขีดจะครบกำหนด ๑ ปีตามสัญญาแล้ว หากนาย ก. เจอปัญหาเช่นนี้ การวางทรัพย์สินจะช่วยนาย ก. ได้โดย นาย ก. เอาเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญาการ

ขายฝากไปวางไว้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ ภายในกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนคืน โดยไปยื่นคำร้องขอวางทรัพย์ต่อสำนักงานวางทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น ถือว่านาย ก. ได้ชำระหนี้โดยชอบแล้ว นาย ข. จะเอาที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์หลุดเป็นของตนเองไม่ได้ ในกรณีเดียวกันนี้ หากนาย ก. ชื่นปล่อยให้ระยะเวลาไถ่ถอนที่กำหนดไว้ในสัญญาได้ล่วงพ้นไป เพราะไม่รู้จะทำอย่างไรเนื่องจากนาย ข. บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้หรือหาตัวไม่พบ และนาย ก. ก็ไม่ได้ไปขอวางทรัพย์ไว้แต่อย่างใด กรรมสิทธิ์ในที่ดินของนาย ก. ซึ่งมีราคาสูงกว่าที่ได้ทำการขายฝากไว้ถึงสามเท่า ก็จะต้องตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของนาย ข. อย่างน่าเสียดาย การวางทรัพย์จึงเป็นประโยชน์อย่างมากและจะช่วยให้ท่านได้ เมื่อท่านได้ประสบกับปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

สำหรับบางท่านอาจยังสงสัยว่าหนี้ประเภทใดบ้างที่จะขอวางทรัพย์ได้นั้น ก็ได้แก่มูลหนี้เช่น การกู้ยืม จำนำ จำนอง รับขนของ ซื้อของ การขายฝาก หรืออื่นๆ ที่เข้าหลักเกณฑ์ตามระเบียบกำหนดไว้ ก็สามารถจะขอวางทรัพย์ได้ และในการวางทรัพย์ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ให้ผู้วางทรัพย์วางเงินประกันค่าฤชาธรรมเนียม ตามที่สำนักงานวางทรัพย์เห็นสมควร ค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว ผู้วางทรัพย์มีสิทธิรับคืนภายหลัง ทั้งนี้ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๓๔ ประกอบด้วยมาตรา ๓๓๑ แต่ตามที่ได้ปฏิบัติ การวางเงินประกันค่าฤชาธรรมเนียม ทางสำนักงานวางทรัพย์ในศาลต่างๆ จะกำหนดให้วางอย่างต่ำเรื่องละ ๒๐๐ บาท หรือเรื่องละ ๕๐๐ บาท ตามที่เห็นสมควรตามความจำเป็นแต่ละเรื่องที่จะต้องใช้จ่ายเกี่ยวกับการวางทรัพย์ หากเงินประกันค่าฤชาธรรมเนียมตามที่ผู้วางทรัพย์นำมาวางไว้ไม่เป็นการเพียงพอตามความจำเป็นทางสำนักงานวางทรัพย์เห็นสมควรเรียกเพิ่มอีกเพียงใด ผู้วางทรัพย์จะต้องนำมาวางเพิ่มตามที่กำหนด เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานวางทรัพย์หรือที่ทำการศาลจังหวัดทุกศาลทั่วประเทศ จะให้คำแนะนำปรึกษาแก่ท่านเกี่ยวกับการวางทรัพย์นี้ได้./

ถ้าใช้กฎหมาย

จะอยู่อย่างรำคาญ

ใช้อำนาจของศาล

จะตำราญทั่วเมือง

ทนายความมีส่วนช่วยเหลือประชาชนได้อย่างไร ?

โดย นายวิบูลย์ นิตติบุญรัตน

ทนายความจังหวัดลพบุรี

ประชาชนทั่วไปส่วนมากมิได้เรียนรู้กฎหมาย เมื่อสิทธิตามกฎหมายของประชาชนถูกผู้อื่นละเมิดและคดีจำเป็นต้องขึ้นสู่ศาล แม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้ตัวความว่าความเองได้ ตัวความก็มีอาจทำได้ เพราะการต่อสู้คดีในศาลเป็นเรื่องยุ่งยากสลับซับซ้อน บางคดีแพ้ชนะกันในเรื่องวิธีการฟ้องหรือวิธีการต่อสู้ ที่เรียกว่า “วิธีสบัญญัติ” มิใช่แพ้ชนะกันที่ปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมาย ที่เรียกว่า “วิธีสารบัญญัติ” ไม่ ดังนั้น หากใครมีคดีขึ้นสู่ศาล จะเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ดี สมควรต้องมอบคดีให้ทนายความผู้มีความรู้ทางกฎหมาย และรู้วิธีการต่อสู้คดีในศาลเป็นผู้ว่าคดีแทน

ทนายความนอกจากเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายแล้ว จะต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมสูง เป็นที่ไว้วางใจของลูกค้า ในอดีตทนายความจะถูกสังคมมองว่าเป็นพวกเจ้าถ้อยหมอความ หาประโยชน์เพื่อตน เอาเปรียบจากความไม่รู้เท่าทันของลูกค้า ทนายความจึงถูกสังคมรังเกียจ ไม่มีผู้ประสงค์จะสมาคมด้วย แต่ในปัจจุบันได้มีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับมารยาทของทนายความแล้ว ประชาชนจึงยอมรับและเข้าใจทนายความดีขึ้น เพราะทนายความส่วนมากใช้วิชาชีพเพื่อธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคมเช่นเดียวกับศาลและอัยการ ทนายความต้องทำงานหนักทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาทนายความต้องทำหน้าที่เป็นทั้งตำรวจและอัยการรวมกันในการสืบสวนหาพยานหลักฐานและฟ้องคดีหรือต่อสู้คดี เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของลูกค้า ทั้งๆ ที่ทนายความมิได้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในผลคดีแต่อย่างใด

ประชาชนทั่วไปอาจมีทราบบว่าหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของทนายความ คือ ทนายความจะต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าโดยถือคติว่า การอำนวยความสะดวกถือเป็นเรื่องอันดับแรก ค่าจ้างว่าความถือเป็นเรื่องอันดับรอง “ทนายความจะต้องมีหน้าที่ภายใต้บังคับแห่ง

พันธะอันอยู่เหนือสิ่งใด ๆ ที่จะต้องปฏิบัติภารกิจทุกอย่างทุกเมื่อด้วยความสุจริตเที่ยงตรง และด้วยเกียรติ หน้าที่อันสูงส่งของนายความคือหน้าที่ต่อลูกความของตน ลูกความคือผู้ที่นายความทำงานให้ อาจโดยสัญญาหรือโดยศาลตั้งให้ด้วย นายความต้องให้บริการให้สมประโยชน์ของลูกความอย่างสุดฝีมือและระมัดระวัง ต้องรักษาไว้ซึ่งความไว้วางใจที่ลูกความมีต่อตน อุดสาหะ ไม่เอาเปรียบจากความไม่รู้เท่าทันของลูกความ เครื่องครัดเกี่ยวกับเงินทองของลูกความ เมื่อได้รับว่าความต้องทำหน้าที่ด้วยความสามารถอันเหมาะสมกับงานและใช้ความระมัดระวังอันควรแก่ฐานะผู้ประกอบวิชาชีพ.....” (จาก หนังสือ “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย” ของ อาจารย์จิตติ ติงศภิทัย หน้า ๔๖) ดังนั้น หากประชาชนได้พบนายความที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย และเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ จะทราบว่านายความผู้นั้นนอกจากมีความสามารถต่อสู้คดีในศาลแล้ว ยังสามารถยุติข้อพิพาทลงได้ที่สำนักงานนายความถึงร้อยละ ๙๐ เหลือเพียงร้อยละ ๑๐ เท่านั้นที่ต้องขึ้นศาลเป็นคดีให้ศาลตัดสิน จึงกล่าวได้ว่า “ตึกหนักที่นายความทั้งหลายต่อสู้นั้น มิใช่ต่อสู้กับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นการต่อสู้กับลูกความของตนเอง เพื่อให้ลูกความคลายความรู้สึกโกรธแค้นอาฆาตที่มีอยู่เมื่อก้าวเข้ามาสู่สำนักงานนายความ แล้วแนะนำให้เกิดความสำนึกในความยุติธรรมขึ้นในจิตใจ ความเข้าใจผิดเป็นมูลของข้อพิพาทยิ่งกว่าความโลภ โดยเหตุนี้ งานของนายความในสำนักงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แม้จะเป็นงานที่ไม่มีใครมองเห็นก็ตาม” (จากหนังสือ “หลักวิชาชีพนักกฎหมาย” ของ อาจารย์จิตติ ติงศภิทัย หน้า ๔๖)

ด้วยเหตุนี้ นายความจึงมีส่วนช่วยเหลือประชาชนให้ยุติข้อขัดแย้งระหว่างกันเป็นคนกลางเจรจาระหว่างคู่พิพาทได้สำเร็จก่อนที่จะคดีจะขึ้นสู่ศาล คู่กรณีจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เสียเวลา และเสียสุขภาพจิตในระหว่างการดำเนินคดี

อำนาจและหน้าที่ของอัยการที่ประชาชนควรทราบ

โดย นายอาหาร สัตถ์ทนาค

รองอัยการจังหวัดลพบุรี

เมื่อเอ่ยถึง “อัยการ” คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าอัยการมีหน้าที่เอาคนเข้าคุกแต่เพียงอย่างเดียว โดยความเป็นจริงแล้วอัยการก็เป็นหนึ่งในขบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผดุงความยุติธรรมให้บังเกิดแก่ประชาชนโดยทั่วไป อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ในคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ เช่น อำนาจในการพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา สั่งฟ้องหรือสั่งจับผู้ต้องหาที่หลบหนี สั่งดการสอบสวน สั่งคดีเปรียบเทียบ ยื่นคำร้องขอให้ศาลได้สวนชั้นสูตรพลิกศพกรณีการตายเกิดขึ้นเนื่องจากเจ้าพนักงานอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายขณะอยู่ในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงาน ฟ้องจำเลยต่อศาลชั้นต้น ยื่นอุทธรณ์ ยื่นฎีกา นอกจากนี้ถ้าบุคคลใดถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย หรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล อัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวผู้นั้นได้หรือในกรณีที่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นในภายหลังการกระทำความผิดเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดมากกว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำความผิด พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลกำหนดโทษจำเลยใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังได้

๒. ในคดีแพ่ง พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติให้อัยการมีอำนาจและหน้าที่คุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะไว้หลายประการ จะขอหยิบยกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ และร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งที่สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

(๒) ร้องขอให้ศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถและร้องขอให้ศาลสั่งถอนคำสั่งที่ได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) ร้องขอให้ศาลสั่งการให้ทำพินัยกรรมที่จำเป็นเพื่อจัดการทรัพย์สิน ของบุคคล ที่จากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่

(๔) ร้องขอให้ศาลสั่งตัวแทนรับมอบอำนาจทั่วไปจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้ไม่อยู่ หรือขอให้ศาลสั่งให้ผู้จัดการหาประกันหรือแจ้งรายการทรัพย์สิน หรือถอดถอนผู้จัดการหรือ ตั้งผู้อื่นแทนต่อไป เมื่อมีเหตุอันสมควร

(๕) ร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลที่ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ฯลฯ ให้เป็นคน สาปสูญ และขอร้องให้ศาลสั่งถอนคำสั่งแสดงความสาปสูญ

(๖) ร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้จัดการชั่วคราวในกรณีที่ผู้จัดการนิติบุคคลว่างลงและ ถ้างัดตำแหน่งว่างไว้จะเกิดความเสียหาย

(๗) ร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้แทนเฉพาะการในกรณีที่ผู้จัดการนิติบุคคลมีประโยชน์ ได้เสียหรือเป็นปฏิปักษ์นิติบุคคล

(๘) ร้องขอให้ศาลกำหนดชื่อ สำนักงาน วิธีแต่งตั้งถอดถอนผู้จัดการของมูลนิธิ ในกรณีที่ผู้ตั้งมูลนิธิตายเสียก่อนจะกำหนดไว้

(๙) ร้องขอให้ศาลสั่งถอดถอนผู้จัดการมูลนิธิและแต่งตั้งคนใหม่แทนในกรณีที่ ผู้จัดการจัดการผิดพลาดเสื่อมเสีย ฯลฯ

(๑๐) ร้องขอให้ศาลสั่งเลิกมูลนิธิและแต่งตั้งชำระบัญชี

(๑๑) ร้องขอให้ศาลสั่งจัดการทรัพย์สินของมูลนิธิที่สิ้นสุดลงให้แก่นิติบุคคล ซึ่ง มีวัตถุประสงค์ใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์เดิมของมูลนิธินั้น

(๑๒) ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีทางหุ้นส่วนบริษัทเล็กร้าง เพราะเหตุอื่น นอกจากล้มละลาย โดยไม่มีผู้ชำระบัญชีตามข้อสัญญาหรือข้อบังคับของทางหุ้นส่วนบริษัทนั้น

(๑๓) ร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนมติของสมาคมที่ลงมติโดยฝ่าฝืนข้อบังคับหรือ กฎหมาย

- (๑๔) ร้องขอให้ศาลสั่งเลิกสมาคมและตั้งผู้ชำระบัญชี
- (๑๕) ร้องขอให้ศาลตั้งผู้อื่นนอกจากสามีหรือภริยาเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ถ้ามีเหตุสำคัญ
- (๑๖) ร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ
- (๑๗) ร้องขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครอง
- (๑๘) ร้องขอให้ศาลสั่งตั้งผู้ปกครองและร้องขอให้พิสูจน์ว่าบุคคลที่ศาลตั้งหรือที่บิดามารดาตั้งโดยพินัยกรรมเป็นผู้ต้องห้ามตามกฎหมาย เพื่อให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองและมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ปกครองต่อไปตามที่เห็นสมควร
- (๑๙) ร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้ปกครองหาประกันอันสมควรในการจัดการทรัพย์สินหรือแถลงถึงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง
- (๒๐) ร้องขอให้ศาลถอนผู้ปกครอง
- (๒๑) ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมหรือการเลือกรับบุตรบุญธรรม
- (๒๒) พ้องคดีแทนบุตรบุญธรรมเกี่ยวกับการขอเลือกรับบุตรบุญธรรม
- (๒๓) ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครอง ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีที่มรดกตกทอดแก่ผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต หรือผู้ไม่สามารถจัดการงานของตนเองได้ และบุคคลนั้นยังไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์
- (๒๔) ร้องขอให้รัฐบาลให้อำนาจจัดตั้งมูลนิธิเมื่อมีพินัยกรรมกำหนดไว้
- (๒๕) ร้องขอให้ศาลจัดสรรทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมให้จัดตั้งมูลนิธิให้แก่นิติบุคคล ในเมื่อมูลนิธินั้นจัดตั้งขึ้นไม่ได้ตามวัตถุประสงค์
- (๒๖) ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกในกรณีเจ้ามรดกตาย ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมได้สูญหายไปหรืออยู่นอกราชอาณาจักรหรือเป็นผู้เยาว์ หรือกรณีผู้จัดการหรือทายาทไม่สามารถหรือไม่เต็มใจจะจัดการหรือมีเหตุขัดข้องในการจัดการหรือในการแบ่งปันมรดก หรือข้อกำหนดพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดกไม่มีผลบังคับ

นอกจากอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการในคดีอาญาและคดีแพ่งตามที่กล่าวมาแล้ว ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๒ ห้ามมิให้ผู้ใดฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดภาระหน้าที่ให้อัยการในการผดุงความยุติธรรมในสังคมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การใช้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวยังมีไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนไม่ทราบว่าจะฟ้องอัยการได้อย่างไรบ้าง ดังนั้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์แก่ประชาชน เพื่อลดข้อขัดแย้งและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดีและเผยแพร่ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน กรมอัยการจึงได้จัดให้มีสำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์แก่ประชาชนขึ้นในที่ทำการอัยการจังหวัดทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร เพื่อให้บริการแก่ประชาชนตามอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ

ย่อมเป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วไปแล้วว่า สังคมของประเทศใดก็ตามที่ประชาชนมีความรู้ทางกฎหมาย ปฏิบัติและเชื่อฟังกฎหมาย สังคมนั้นย่อมเป็นระเบียบ และมีความสุขสงบเรียบร้อยปราศจากการประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิเสรีภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันจะทำให้ประเทศชาติเจริญมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด นอกจากอัยการจะมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดกฎหมายให้ได้รับโทษตามกฎหมาย ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ซึ่งมิได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาโดยสั่งไม่ฟ้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป และรักษาผลประโยชน์ของรัฐแล้ว อัยการยังมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้สมกับคำขวัญที่ว่า “พิทักษ์ยุติธรรมเพื่อปวงชน รักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน”

การปล่อยชั่วคราวชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ

โดย พ.ต.ท. วสพล จัยสิน

สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลพบุรี

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหา หมายถึงการอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระพ้นจากการถูกควบคุมของเจ้าพนักงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด ในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น การปล่อยชั่วคราวนั้นมีอยู่ ๓ กรณี คือ

๑. การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน
๒. ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน
๓. ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน

การยื่นคำร้อง ขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจ บุคคลผู้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องดังกล่าวนี้ ได้แก่ตัวผู้ต้องหานั่นเอง หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องหรือพวกพ้อง ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้สอบสวนคดี หรือพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเวรสอบสวน ในขณะนั้น พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องเป็นคู่สัญญาประกันจะบันทึกเสนอสัญญาประกันไปยังหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนั้น ๆ คือ สารวัตรใหญ่ สารวัตรที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงาน สารวัตรสถานีตำรวจนครบาล สารวัตรสถานีตำรวจอำเภอ สารวัตรสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ สารวัตรสถานีตำรวจภูธรตำบล หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนที่มียศตั้งแต่ ร.ต.ต. ขึ้นไปซึ่งมีอำนาจพิจารณา และมีคำสั่งคำร้องได้สำหรับคดีอาญาทั้งปวง มีระเบียบกรมตำรวจกำหนดให้ผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ให้รีบพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่ได้รับคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ถ้าบุคคลดังกล่าวพิจารณาแล้วมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว คำสั่งนั้นถือเป็นอันเด็ดขาด

สำหรับคติความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ คติความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร คติความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ หรือความผิดในคดีที่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเห็นว่ามิเห็นอันสมควร และสั่งการไว้เป็นการเฉพาะ หัวหน้าพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจพิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราวได้ เป็นอำนาจของผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไป ที่จะพิจารณาสั่งการปล่อยชั่วคราวได้ และบุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้มีอำนาจพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวได้ในคดีอาญาทั้งปวงด้วย

เมื่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทนพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวผู้ต้องหาแล้ว หากไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วให้ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือผู้มิประโยชน์เกี่ยวข้องทราบทันทีและทางกรมตำรวจได้วางระเบียบให้รีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพิจารณาสั่งการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) คดีอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนตำรวจนครบาล ตำรวจสอบสวนกลางให้เสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน

(๒) คดีอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนกองตรวจคนเข้าเมืองและกองทะเบียนคนต่างด้าวและภาษีอากร ให้เสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวถึงผู้บังคับการหรือผู้รักษาราชการในตำแหน่ง หรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน

(๓) คดีอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนตำรวจภูธร ให้เสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวจนถึงผู้กำกับการตำรวจภูธร หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งหรือผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน

ทั้ง ๓ กรณีหากผู้มีอำนาจมีคำสั่งอย่างใดแล้ว ให้ถือเป็นอันเด็ดขาด ยกเว้นคดีสำหรับความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ฯ คติความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร คติความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ และคดีที่รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปเห็นว่ามิเห็นอันสมควรและสั่งการไว้เป็นการเฉพาะ ก็ให้เสนอคำร้องปล่อยชั่วคราวนั้นไปยังผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจขึ้นไปที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ตามสายงานของกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณาสั่งการ

ในการปล่อยชั่วคราวนั้น กรมตำรวจถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ทุกคนอย่างสะดวกและรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวไว้หรือเป็นคดีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งการไว้เป็นพิเศษ หรือเป็นคดีที่สำคัญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในกรณีจะปล่อยชั่วคราว ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่า ๑ ปี โดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยตัวไป ต้องให้ผู้ต้องหาสาบานหรือปฏิญาณตนเสียก่อนว่าจะมาตามนัดหรือตามหมายเรียก ส่วนกรณีปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยตัวพนักงานสอบสวนจะต้องทำสัญญาประกันให้สมบูรณ์เสียก่อน

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาในการให้ประกันตัวผู้ต้องหา นั้น พนักงานสอบสวนจะพิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหา เช่น อัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติในความผิดนั้น ๆ พยานหลักฐานที่นำมาสอบแล้วมีเพียงใด พothที่จะดำเนินคดีทางศาลได้เพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนเพียงใด ความเชื่อถือของผู้ร้องขอประกัน หรือหลักประกันมีเพียงใด ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่เมื่อให้ประกันตัวไปแล้ว นอกจากคดีนี้แล้วผู้ต้องหาถูกอายัดตัวหรือเป็นผู้ต้องหาในคดีอื่นอีกหรือไม่และภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เช่น ผู้ต้องหาเป็นคนมีอำนาจทางนักเลงมีสมัครพรรคพวก ซึ่งอาจจะเปลี่ยนรูปคดีให้เสียความยุติธรรม หรือทำให้พยานवादกล่วจนไม่กล้าให้ความสัตย์ ความจริงหรือไปเป็นพยานในคดีเหล่านี้ เป็นต้น

หลักประกันที่จะใช้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวมีอยู่ ๓ ชนิดคือ เงินสด หรือมีหลักทรัพย์อื่นมาวาง หรือมีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ สำหรับเงินสดที่จะรับเป็นหลักประกันนั้นให้ใช้เงินตราของรัฐบาลไทยเท่านั้น และหลักทรัพย์ที่จะรับเป็นหลักประกันนั้นทางกรมตำรวจได้วางระเบียบไว้ห้ามรับหลักทรัพย์อย่างอื่นนอกจาก ระบุไว้ดังต่อไปนี้

๑. โฉนดที่ดิน ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน

๒. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก) ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินเงินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่า ๒ เท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญาประกัน

๓. พันธบัตรรัฐบาล

๔. สลากออมสิน และสมุดฝากเงินออมสินประเภทประจำ

๕. ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร

๖. ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว

๗. ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว

๘. เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง

๙. หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญา

สำหรับโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก) นั้น หากผู้อื่นนอกจากผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมอยู่ด้วย ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมนั้นด้วย ในกรณีเจ้าของหลักทรัพย์ไม่อาจนำหลักทรัพย์มายื่นได้ด้วยตนเอง ให้เจ้าของหลักทรัพย์ทำใบมอบอำนาจให้ผู้อื่นมายื่นแทน โดยให้ผู้เกี่ยวข้องนำบัตรประจำตัวมาแสดงต่อพนักงานสอบสวนด้วย ทรัพย์สินอื่น เช่น ทองรูปพรรณและสิ่งอื่น ๆ ทำนองเดียวกัน พนักงานสอบสวนจะไม่รับไว้เป็นหลักประกัน เพราะพนักงานสอบสวนไม่มีความรู้หรือความสามารถเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินหรือสิ่งของนั้น ๆ

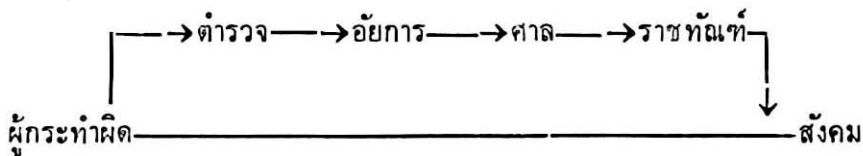
เรือนจำกับประชาชน

โดย นายสถาพร ศาตะสมิต

ผู้บัญชาการเรือนจำกลางลพบุรี

เมื่อพูดถึงเรือนจำทุกคนก็เข้าใจว่าโหดร้ายทารุณ สังคมทั่วไปมักตั้งข้อรังเกียจ ตราหน้าว่า ชู้คุก ชู้ตะราง หรือเป็นสังคมที่มีแผลเน่า ไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย สภาพภายในเรือนจำดูร้าย มีแต่การบังคับข่มผู้ต้องขัง สภาพความเป็นอยู่สกปรกมาก ใช้ให้ทำงานหนัก เหล่านี้เป็นภาพที่สังคมทั่วไปยังเข้าใจเช่นนี้อยู่ แม้แต่เจ้าพนักงานเรือนจำก็ถูกตราหน้าว่า ผู้คุม ประชาชนทั่วไปมักมองหน้าเจ้าพนักงานเรือนจำอย่างไม่สนิทใจ มักตั้งแง่ว่า ผู้คุมโหดเหี้ยมทารุณ น้อยนักที่คนทั่วไปจะยอมรับผู้คุมเสมือนข้าราชการทั่วไปคนหนึ่ง เคยมีเรื่องเล่ากันว่า แม้แต่เจ้าพนักงานเรือนจำผู้หญิงสาว ๆ ในสมัยก่อนก็ไม่เคยชายตามองผู้คุมเลย

ในทางตรงกันข้าม ในสมัยนี้งานราชทัณฑ์ได้รับการยกย่อง ถือได้ว่าเป็นงานที่พัฒนาคนชั่วให้กลับตนเป็นคนดี ทำให้คนที่ไม่มีอาชีพสามารถมีวิชาชีพเลี้ยงตัวได้ เมื่อได้รับการอบรมและฝึกวิชาชีพจากมหาวิทยาลัยของเราออกไป สามารถเข้ากับสังคมได้อย่างปกติชน แต่สังคมภายนอกเสียอีกที่ไม่เข้าใจในเจตนาและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลว่า งานราชทัณฑ์หรือเรือนจำมีไว้สำหรับรองรับบุคคลทางบ้านเมืองหรือ ขบวนการยุติธรรม ดังนี้

ฉะนั้น ปัญหาของขบวนการยุติธรรมข้างบนก็คือ ความร่วมมือกันเพื่อแก้ไข ผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป กล่าวคือ ปัจจุบันการบริหารงานราชทัณฑ์ได้วิวัฒนาการและปฏิรูปจากสมัยก่อนมาก ทั้งสถานที่ ตัวบุคคลผู้บริหารงาน และวิธีการปฏิบัติ ต่อผู้ต้องขังตามหลักทัณฑวิทยาแผนใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์คือ ๑. ควบคุมผู้ต้องขังมิให้

หลบหนีตามคำพิพากษาของศาล ๒. อบรมพัฒนาแก้ไขจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี
๓. ผูกวิชาชีพให้ความชำนาญเมื่อพ้นโทษออกไป นำความรู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง
และครอบครัวได้

เริ่มต้นเมื่อผู้ต้องขังถูกตำรวจจับตัว นำมาฝากขังกับเรือนจำเพื่อรอฟังคำพิพากษา
ของศาล นัดสืบพยานตามขั้นตอนของศาล จนกว่าจะตัดสินกำหนดโทษตามลำดับ ในชั้น
ตอนนี้เป็นที่และความรับผิดชอบของเรือนจำเป็นผู้ให้การดูแล ทำประวัติผู้ต้องขังเข้าใหม่ ใน
บางรายศาลอาจจะตัดสินกำหนดโทษมาแล้ว เรียกว่า นักโทษเด็ดขาด ผู้เขียนอยากให้ผู้อ่าน
เข้าใจว่า ในรายที่ยังไม่ตัดสินกำหนดโทษมานั้นเราจะใช้คำว่า ผู้ต้องขัง เพราะบุคคล
ประเภทนี้อาจจะไม่ได้กระทำผิดตามคำกล่าวหาของตำรวจหรือโจทก์ก็ได้ ผู้เขียนใคร่ขออย่าว่า
ความรู้สึกรู้สึกของเจ้าพนักงานเรือนจำมิได้บ้างใจว่า ทุกคนที่เข้ามาในเรือนจำต้องกระทำผิด
ทุกรายไป

ในการทำประวัติรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่นี้ มีเจ้าหน้าที่ทะเบียนร่วมกับนักสังคม
สงเคราะห์ของเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบ โดยที่นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสภาพ
ความเป็นอยู่เบื้องต้นภายในเรือนจำ ให้คำแนะนำตอบข้อสงสัยเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาใหม่
ยังปรับตัว ปรับสภาพจิตใจไม่ได้ ทั้งมุ่งให้เกิดผลดีทางจิตใจแก่ผู้ต้องขังเอง

ในกรณีที่ผู้ต้องขังเจ็บป่วยเข้ามาหรือเป็นโรคติดต่อ เจ้าหน้าที่พยาบาลของเรือนจำ
ต้องทำการตรวจเช็คร่างกาย ให้การรักษาพยาบาล แยกไว้ต่างหากโดยเฉพาะซึ่งเรียกว่า
เรือนพยาบาล ขณะเดียวกัน เรือนจำเรายังมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำเรือนจำมาให้
การรักษาเป็นประจำทุกสัปดาห์อีกด้วย ผู้ต้องขังบางรายเกิดเจ็บป่วยหนัก ทางเรือนจำจะส่ง
ตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือส่งไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลกลาง กรมราชทัณฑ์
กรุงเทพมหานครต่อไป

ในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่นั้นย่อมรวมถึง การให้การศึกษาอบรม การให้
การฝึกวิชาชีพด้วย

การศึกษาอบรมแยกเป็น การศึกษาสามัญ และการศึกษาวรรณศึกษา ทั้งนี้โดยมี
อนุศาสนาจารย์ และเจ้าพนักงานเรือนจำทำหน้าที่เป็นครูสอน

การศึกษาสามัญ ภายในเรือนจำกลางลพบุรีใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนผู้ใหญ่ทวิศึกษา” แบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ระดับ ๑ เทียบเท่า ป. ๒ ระดับ ๒ เทียบเท่า ป. ๔ เมื่อผู้ต้องขังคนใดเรียนครบตามหลักสูตรจะมีการจัดสอบ เมื่อจบการศึกษาจะได้รับใบรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการเหมือนโรงเรียนภายนอกทั่วไป เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษสามารถใช้ใบรับรองนี้สมัครงานหรือศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไปได้

การให้การศึกษาวรรณศึกษา เพื่อเป็นการขัดเกลাজิตใจให้ละชั่วประพฤติดีโดยเปิดสอนวรรณศึกษา ตริ โท เอก ในบางโอกาสได้นิมนต์พระสงฆ์ผู้มีความรู้มาอบรมสั่งสอนอยู่ประจำ ทั้งนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ให้ความร่วมมือกับทางเรือนจำเป็นอย่างดีเสมอมา

ส่วนในเรื่องของการฝึกอบรมวิชาชีพ ทางเรือนจำได้จัดแบ่งเป็นงานด้านต่าง ๆ เช่น ช่างมุก ช่างไม้ ช่างเชื่อม ช่างปูน จักสาน เกษตรกรรม ช่างตัดผม เป็นต้น โดยมีเจ้าพนักงานเรือนจำที่มีความรู้เฉพาะด้านเป็นผู้ฝึกฝนให้ตามความถนัดของแต่ละคน

เป็นที่น่าสงสัยว่า จะให้ผู้ต้องขังคนใดฝึกวิชาชีพด้านใด ?

ทางเรือนจำได้จัดตั้ง คณะกรรมการชั้นชุดหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง” ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำ เป็นประธาน หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป หัวหน้าฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ หัวหน้ากองงานทุกกองงาน อนุศาสนาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ทั้งหมดนี้เป็นกรรมการ โดยพิจารณาจากข้อมูลเบื้องต้นที่นักสังคมสงเคราะห์ได้สัมภาษณ์ ชักประวัติเบื้องต้นเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาใหม่

ย่อมเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีโอกาสฝึกวิชาชีพให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของแต่ละคนนั่นเอง

ในกรณีที่ผู้ต้องขังเกิดเจ็บป่วย ทางเรือนจำได้จัดให้มีการรักษาพยาบาลตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว นอกจากนั้น กรมราชทัณฑ์ก็มีได้นึงนอนใจ ยังคำนึงถึงการพักผ่อนหย่อนใจของผู้ต้องขังอีกด้วย โดยจัดให้มีการสนทนาการในวันเสาร์—อาทิตย์ และวันหยุดราชการอื่น ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อนตามอัธยาศัย จัดให้มีการเล่นละครลิเก ร้องเพลง ต่อยมวย ดูโทรทัศน์ ตามความเหมาะสม หรือในโอกาสที่เป็นวันหยุด

ตามประเพณี เช่น วันขึ้นปีใหม่ สงกรานต์ เรือนจำได้ติดต่อการแสดงจากภายนอกให้ผู้ต้องขังได้ชม เช่น ดนตรี ลิเก ลำตัด เป็นต้น กรมราชทัณฑ์เองก็ได้จัดให้มีการหมุนเวียนฉายหนัง เพื่อเป็นการผ่อนคลายให้แก่ผู้ต้องขังไปตามเรือนจำต่าง ๆ อีกด้วย

ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า นอกจากที่เรือนจำจะมุ่งให้การฝึกวิชาชีพ ให้การศึกษาอบรม จัดสหนาการ มีกายบริหารเวลา ๖.๓๐ น. ของทุกวันแล้ว แต่อดจะยากกับผู้อ่านไม่ได้ว่า ความคาดหวังสูงสุดของกรมราชทัณฑ์คือ มุ่งให้ผู้ต้องขังได้มีวิชาชีพติดตัวเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว และในเรื่องของหลักจิตวิทยาก็เช่นเดียวกัน ที่ผู้เขียนอดจะกล่าวถึงเสียไม่ได้คือ ไม่ปล่อยให้ผู้ต้องขังมีเวลาว่างมากเกินไป เพราะเมื่อคนเรามีเวลาว่างมาก ย่อมฟุ้งซ่าน อาจวิตกกังวลถึงครอบครัว ญาติพี่น้อง อาจเป็นสาเหตุนำไปสู่ความเจ็บป่วยแก่ตัวผู้ต้องขังได้ในที่สุด

หากจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของเรือนจำกับประชาชนนั้น ก็พิจารณาได้หลายแง่มุมซึ่งมักจะออกมาในรูปของงานให้บริการสังคม กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง บริการในเรื่องของการเยี่ยมญาติ ทางเรือนจำได้กำหนดวันเวลาในการเยี่ยมคือ ผู้ต้องขังชาย เยี่ยมในวันอังคาร ศุกร์ เวลา ๙.๐๐—๑๕.๐๐ น. ผู้ต้องขังหญิง เยี่ยมในวันจันทร์ เวลา ๙.๐๐—๑๒.๐๐ น. ในกรณีเยี่ยมพิเศษคือ ญาติผู้ต้องขังที่มาจากต่างจังหวัดต่างไกล อาจเยี่ยมได้นอกเหนือจากวันและเวลาดังกล่าว หรือ วันหยุดราชการ ผู้บัญชาการเรือนจำจะมอบอำนาจให้หัวหน้าฝ่ายควบคุมเป็นผู้พิจารณาอนุญาต หรือ ไม่อนุญาตตามความเหมาะสม

ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า เรือนจำมิได้ทอดทิ้งประชาชน ได้เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก หรือญาติมิตรของผู้ต้องขังได้พบปะผู้ต้องขัง ส่งอาหาร ของใช้ได้ตามความเหมาะสมและตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์อีกด้วย

ประการที่สอง ผู้เขียนขอกล่าวย้อนถึง การฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังอีกครั้งคือ เป้าหมายโดยตรงที่ผู้ต้องขังจะได้รับคือ ผู้ต้องขังได้มีความรู้ติดตัวเมื่อได้รับการปลดปล่อยไปแล้ว และประโยชน์ทางอ้อมก็คือ สินค้าผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ ที่ได้จากการฝึกวิชาชีพ

ผู้ต้องขัง สามารถทำรายได้ให้กรมราชทัณฑ์ปีละหลายล้านบาททีเดียว ประชาชนผู้สนใจสามารถอุดหนุนสินค้าผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ได้ทุกปี ที่สวนอัมพร

ขณะเดียวกัน ผู้ต้องขังยังได้รับค่าตอบแทนจากการผลิตสินค้าในรูปของเงินปันผลเพื่อเก็บไว้ใช้สอยในคราวจำเป็น ผู้ต้องขังบางรายประหยัด มัธยัสถ์ ก็ยังสามารถทำรายได้ส่งให้ครอบครัวได้ใช้สอยอีกด้วย

ประการที่สาม ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษ เหลือโทษน้อย ทางเรือนจำได้มีการพิจารณาเสนอรายชื่อเพื่อขออนุมัติจากกรมราชทัณฑ์ เพื่อออกทำงานสาธารณะนอกเรือนจำรับจ้างแรงงานจากบุคคลภายนอก ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ก่อสร้างซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่างๆ ถ้าเป็นเรือนจำในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ออกรับจ้างขุดลอกท่อระบายน้ำ (ตามที่แพร่ข่าวในหนังสือพิมพ์) เหล่านี้ นับได้ว่า เป็นนโยบายของกรมราชทัณฑ์ที่จะให้เรือนจำได้พัฒนาตัวผู้ต้องขังให้เข้าถึงประชาชนโดยไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม

นอกจากนั้น ยังจัดให้ในรูปของทัศนศึกษ โดยให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี ใกล้จะพ้นโทษ มีพื้นฐานด้านเกษตรมาก่อน ได้เข้าทำกินในที่ดินที่จัดให้โดยอนุญาตให้นำครอบครัวไปอยู่ด้วย เพราะการที่ครอบครัวของผู้กระทำผิดต้องเดินทางมาเยี่ยมเยียนส่งอาหารของฝากต่างๆ ให้แก่ผู้กระทำผิดในเรือนจำ เป็นการเสียเวลา ค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ ขณะเดียวกันก็นับได้ว่าเป็นโอกาสที่ผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในเรือนจำได้มีโอกาสได้ศึกษาและฝึกวิชาชีพ ในรายที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ก็จะได้รับการศึกษาอบรมออกไปพร้อมกับพ้นโทษ ในทางตรงกันข้าม มีคนภายนอกอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา

นอกจากการฝึกวิชาชีพแล้ว กรมราชทัณฑ์ยังได้มีนโยบายในการจัดสอบเลื่อนชั้นให้แก่ผู้ต้องขัง เมื่อผู้ต้องขังเข้าใหม่จัดอยู่ในชั้นกลาง และมีการสอบเลื่อนชั้นเป็นชั้นดี ชั้นดีมาก และชั้นเยี่ยม เป็นผลให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ได้รับการสะสมวันลดโทษจำคุก คือ ได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดตามคำพิพากษาของศาล ในรูปของพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก เมื่อกรมราชทัณฑ์พิจารณาอนุมัติให้ปล่อยตัวไปแล้ว ผู้ต้องขังต้องปฏิบัติตนภายในเงื่อนไขที่กรมราชทัณฑ์กำหนดเช่น ต้องมารายงานตัวเป็นประจำทุกเดือนกับนักสังคมสงเคราะห์ หรือ พนักงานคุมประพฤติ เพื่อติดตามสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ

คอยให้คำแนะนำติดตามดูแลความประพฤติจนกว่าจะพ้นโทษ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ได้รับลดวันต้องโทษจำคุกโดยจัดหาอาสาสมัครคุมประพฤติ เพื่อติดตามดูแลความประพฤตินักโทษเด็ดขาดที่ได้ปล่อยตัวเข้าไปอยู่ในเขตท้องที่ที่อาสาสมัครคุมประพฤติ มีภูมิลำเนาอยู่ ทั้งนั้นนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานคุมประพฤติ ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้แก่อสาสมัครคุมประพฤติ และเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่าง อาสาสมัครคุมประพฤติกับกรมราชทัณฑ์ โดยที่อาสาสมัครคุมประพฤติต้องเขียนรายงานส่งเรือนจำที่สังกัดอยู่เป็นประจำทุกเดือน

จะเห็นได้ว่า งานราชทัณฑ์ ผู้เขียนได้เรียนแล้วว่า เป็นงานที่บริการสังคม แต่เป็นการบริการสังคมที่ป่วย หรือ มีแผลเน่า เพื่อที่จะเยียวยาให้เขาหายและกลับเข้าสังคม ได้ปกติชนธรรมดา เจ้าพนักงานเรือนจำเปรียบเสมือนหมอคอยรักษาคนป่วยให้หาย โดยเฉพาะนโยบายของกรมราชทัณฑ์ เมื่อพ้นโทษออกไปก็ไม่อยากให้กลับเข้ามาอีก ส่วนนี้แหละเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะดำเนินการต่อไปไม่มีวันหยุดยั้ง เพื่อที่จะให้สังคมได้มีความสุข ปราศจากอาชญากร แต่เนื่องจากสภาพสังคมเราทุกวันนี้ต้องดิ้นรนทำมาหากินแก่งแย่งกันเป็นใหญ่ ฉะนั้น อาชญากรก็ยังไม้อาจหมดไปได้ แต่กรมราชทัณฑ์ก็มีได้หนึ่งนอนใจหรือยุยงส่งเสริมให้เขาเลวลง กรมราชทัณฑ์มีนโยบายแน่วแน่ที่จะพัฒนาบุคคลที่สังคมไม่ปรารถนา ให้เป็นคนดีเพื่อให้เข้ากับสังคมได้ จึงได้มีการพัฒนาทั้งตัวบุคคล ทั้งด้านเจ้าพนักงานทุกระดับ เพื่อจะได้นำความรู้ความสามารถไปอบรมสั่งสอนผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีต่อไป อีกทั้งยังได้พัฒนาสถานที่อันเกี่ยวเนื่องกับที่อยู่อาศัยของผู้ต้องขัง เพื่อจะให้บรรยากาศในการฝึกอบรมได้บังเกิดผลดี และได้ผลตรงตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาลต่อไป

ผู้เขียนใคร่ขอเรียนว่า เรือนจำไม่ได้เป็นสถานที่ตัดสินคนคน กตซึ่งทารุณโหดร้าย เรือนจำคือสถานที่ฝึกฝนอบรมคนชั่วให้กลับกลายเป็นคนดี

สุดท้ายนี้ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากประชาชนในการให้ความร่วมมือปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน มีการยอมรับ สนับสนุน ช่วยเหลือผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ การสร้างสิ่งเหล่านี้ต้องใช้เวลานาน ความพยายามสูง เนื่องจากสังคมอาจมีความคิดว่า ผู้กระทำผิดควรได้รับโทษให้สาสม แต่เป้าหมายแท้จริงของกรมราชทัณฑ์คือ การแก้ไข ไม่ใช่การแก้แค้น

นอกจากนั้น ยังสามารถกระทำในรูปของการควบคุมทางสังคม มุ่งที่ครอบครัวยุวชน วิทยาลัย ศาสนา กลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ช่วยขัดเกลามโนคติให้กระทำผิดอีกด้วย

แต่ทางเลือกที่ผู้เขียนเห็นว่าเหมาะสมที่สุดคือ การผลักดันให้บุคคลออกจากขบวนการยุติธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอเชิญท่านผู้อ่านที่สนใจในงานราชทัณฑ์ว่าเป็นงานบริการสังคม รับใช้สังคมโดยส่วนรวม เชิญแวะไปชมวิธีการดำเนินงาน ขอได้ให้ความสนใจและสนับสนุนช่วยเหลือกิจการของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางลพบุรีด้วย ขอขอบพระคุณยิ่ง.

รายนามผู้พิพากษาและข้าราชการศาลจังหวัดลพบุรี

๑. นายจำลอง สุขศิริ	ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดลพบุรี
๒. นายหส์ดี ไกรทองสุข	„	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
๓. นายวิเชียร ควรรณาชัย	„	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
๔. นายบุญสม เจริญจิตต์	„	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
๕. นายธานีศ เกศวพิทักษ์	„	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
๖. นายพิทักษ์ คงจันทร์	„	ผู้พิพากษาศาลจังหวัดลพบุรี
๗. นายประยงค์ จุซัง	„	จำศาลจังหวัดลพบุรี
๘. นายปรีชา ศิวะบวร	„	รองจำศาลจังหวัดลพบุรี
๙. นายบุญชอบ แก้วสุวรรณ	„	รองจำศาลจังหวัดลพบุรี
๑๐. นายไพจิตร ปานสูง	„	ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่กองหมายอาญา
๑๑. นางเมตตา พลพັນ	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ช่วยทำหน้าที่ กองหมายอาญา ถอดเทปบัลลังก์ ๑
๑๒. นางเกษร ประเสริฐสุริยงค์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่ ควบคุมงานสารบรรณ
๑๓. นายคำเจ๊ก เกอกุล	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ช่วยทำหน้าที่สารบรรณ
๑๔. นายสมุท ปัญญามัง	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่รับฟ้อง
๑๕. นายประเสริฐ ใจอ่อน	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่กองหมายแพ่ง
๑๖. นายประเสริฐ คำแข็ง	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่งานสารบบความ
๑๗. นายไพบูลย์ สุบิน	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ทำหน้าที่เก็บสำนวน
๑๘. นายชูเกียรติ สายสินธุ์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ช่วยทำหน้าที่เก็บสำนวน

๑๙. นางสาววิมล ศรีไพบูลย์	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๓
๒๐. นายธงชัย รื่นอุดม	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ช่วยทำหน้าที่การเงิน
๒๑. นางกัลยา ตริมงคล	„	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ถอดเทปหน้าบัลลังก์ ๖
๒๒. นางปิยะนันท์ มะสังข์	„	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๒ ช่วยพิมพ์ดีดถอดเทปบัลลังก์ ๓
๒๓. นายสกุลวงษ์ อินทร์แก้ว	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่ พิมพ์คำพิพากษาคัดถอดเทปบัลลังก์ ๔
๒๔. นางจันทนา มณีนันตทรัพย์	„	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ถอดเทปบัลลังก์ ๒
๒๕. นางสุจิตใจ อมรเมฆพงศ์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ ๔
๒๖. นางสาวมาลา ประสงค์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ ๑
๒๗. นายชานินทร์ ขาวอ่อน	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ ๒
๒๘. นางอัมภา สุนทราเดชองกูร	„	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ทำหน้าที่ถอดเทปบัลลังก์ ๕
๒๙. นายบุญสอด เข้มสกุล	„	นักการภารโรง (ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ ๓)
๓๐. นายเสนอ ทับรุ่ง	„	นักการภารโรง (ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์ ๕)
๓๑. นายไพบูลย์ วงษ์จันทร์	„	นักการภารโรง (ทำหน้าที่รักษาความสะอาดศาล)
๓๒. นายอนันต์ แก้วกระจาบ	„	นักการภารโรง (ทำหน้าที่รักษาความสะอาดศาล)

รายนามผู้พิพากษาและข้าราชการศาลแขวงลพบุรี

๑.	นายเสรี ชูณหงสม	ตำแหน่ง	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงลพบุรี
๒.	นายสมาน มณีรัตน์	„	ผู้พิพากษาศาลแขวงลพบุรี
๓.	นางสมปอง วงศ์กระจ่าง	„	จำศาลแขวงลพบุรี
๔.	นายอดิศักดิ์ สุทธิโยธิน	„	รองจำศาลแขวงลพบุรี ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์
๕.	นางสาวชมัย บัญแพทย	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๓ ทำหน้าที่สารบรรณ
๖.	นายวรชัย ทองประเสริฐ	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ทำหน้าที่รับฟ้อง
๗.	นายสมเนช รนที	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ช่วยทำหน้าที่การเงินและเก็บสำนวน
๘.	นางสาวสุธิดา เชื้อสุวรรณ	„	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๑
๙.	นางวรรณเพ็ญ คลังทรัพย์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ทำหน้าที่หน้าบัลลังก์
๑๐.	นางสาวจริยา บรรหารวุฒิไกร	„	เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด ๑ ทำหน้าที่ถอดเทป
๑๑.	นางสาวดวงใจ กัมพูพจน์	„	เจ้าหน้าที่ธุรการ ๑ ทำหน้าที่ลงสารบบ
๑๒.	นายละออง อินสว่าง	„	นักการภารโรง ทำหน้าที่รักษาความสะอาด

รายนามพนักงานอัยการประจำจังหวัดลพบุรี

อัยการอุทธรณ์จังหวัดลพบุรี

นายประกาศ สุ่มันตกุล

อัยการอุทธรณ์ประจำจังหวัดลพบุรี

ที่ทำการอัยการจังหวัดลพบุรี

๑. นายคณิต มีรักษา	อัยการจังหวัดลพบุรี
๒. ม.ล. พงศ์นเรศกฤษ กฤษดากร	รองอัยการจังหวัดลพบุรี
๓. นายอาทร สัจฉันทกานาด	รองอัยการจังหวัดลพบุรี
๔. ร.ท. ไพฑูรย์ กรุงวงศ์	รองอัยการจังหวัดลพบุรี
๕. น.ส. นพมาศ นวลเพชร	อัยการจังหวัดผู้ช่วย
๖. เรือตรี มีชัย นาชัยสิทธิ์	อัยการจังหวัดผู้ช่วย
๗. พ.ต. กมล คำนวล	อัยการจังหวัดผู้ช่วย
๘. นายสุวิทย์ อารยภิญโญ	อัยการจังหวัดผู้ช่วย
๙. นายประวิทย์ ผลประเสริฐ	อัยการจังหวัดผู้ช่วย

อัยการประจำศาลแขวงลพบุรี

๑. ร้อยตรี สุวิข สาวนายม	อัยการจังหวัดประจำศาลแขวงลพบุรี
๒. นายกิตติ ทิศธรรม	รองอัยการจังหวัดประจำศาลแขวงลพบุรี
๓. ร้อยเอกสมศักดิ์ หวลบุตรตา	อัยการจังหวัดผู้ช่วยประจำศาลแขวงลพบุรี

รายนามทนายความจังหวัดลพบุรี

๑. นายชริก ชิตสุข
 ๒. นายเนย ตางาม
 ๓. นายประเสริฐ วัคตะวัตร
 ๔. นายสุนทร วีระพงษ์
 ๕. นายแสง สัมพันธ์
 ๖. นายสมศักดิ์ ชาราจันทร์
 ๗. นายสนิท วงศ์ลมา
 ๘. นายไสว ห่มนเดช
 ๙. ร.ท. สนธิพัฒน์ ภักดีวงศ์
 ๑๐. นายพิพัฒน์ สัมพันธ์
 ๑๑. นายวิบูลย์ นิธิบุญวัฒนา
 ๑๒. นายเสนีย์ นิ่มสุวรรณ
 ๑๓. นายศุภโชค ชิตสุข
 ๑๔. นายดำรงค์ พ้ากระจำ
 ๑๕. นายประมวล พูลศรี
 ๑๖. นายนาว จายาวัฒนะ
 ๑๗. นายละออง กลิ่นหอม
 ๑๘. นายสุวิทย์ ศรีรัตน์ศิริกุล
 ๑๙. นายศิริชัย ไพบูลย์
 ๒๐. นายสัมพันธ์ สุขแสง
 ๒๑. นายมานิตย์ มาตยาคุณ
 ๒๒. นายสุรัชย์ เงินแถบ
-

บันทึกท้ายเล่ม

หนังสือเล่มที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสที่ศาลแขวงลพบุรี ได้จัดงานนิทรรศการเนื่องในวันสถาปนากระทรวงยุติธรรม ครบรอบ ๙๒ ปี เนื้อหาในหนังสือได้รวบรวมประวัติศาสตร์จังหวัดลพบุรี และศาลแขวงลพบุรี ความรู้เบื้องต้นในการติดต่อราชการศาล อัตราค่าธรรมเนียมศาล อัตราค่าส่งหมาย ประมาณราคาหลักทรัพย์ในการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล บทความเกี่ยวกับกฎหมายที่เห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแก่ประชาชนรวมทั้งบทความของเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจักได้รับประโยชน์ตามสมควร

ในการจัดทำหนังสือนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชมรมธนาคารจังหวัดลพบุรี ชมรมทนายความจังหวัดลพบุรี คณะศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จังหวัดลพบุรี สโมสรไลออนส์ลพบุรี บริษัทสุราทิพย์เวียงละไวจำกัด และผู้อำนวยการโรงเรียนเทคนิคพาณิชย์-การจังหวัดลพบุรี นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณอิทธิคม อินทุภูติ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ช่วยราชการศาลแพ่ง ช่วยตรวจใบพิมพ์ คุณศิริชัย ไตรสุทธิ์ รองเจ้าศาลแรงงานกลาง และคุณมณี รุ่งเรืองธรรม ผู้จัดการโรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ช่วยจัดรูปเล่มหนังสือฉบับนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณท่านที่กล่าวนามมานี้ ตลอดจนท่านผู้เกี่ยวข้องและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ที่มาร่วมในพิธีเปิดงานนิทรรศการเนื่องในวันสถาปนากระทรวงยุติธรรมของศาลจังหวัดลพบุรี ไว้ ณ โอกาสนี้.

คณะข้าราชการศาลจังหวัดลพบุรี

คณะข้าราชการศาลแขวงลพบุรี

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ
(www.library.coj.go.th)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ๔๗ ถนนเฟื่องนคร หลังกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร
นายมนี รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๒๗ โทร. ๒๒๒๑๗๔๖